BAOU Education for All
Dr. Babasaheb Ambedkar Open University
(Established by Government of Gujarat)
"જ્યોતિર્મય પરિસર"
ડૉ.બી.એ.ઓ.યુ. માર્ગ, એસ. જી. હાઈવે, છારોડી, અમદાવાદ-382481
Email: info@baou.edu.in | Website: www.baou.edu.in

નં. બાઆંઓયુ/રજી./૧૯૧૩/૨૦૨૬ તા. ૦૧/૧૦/૨૦૨૬

પ્રતિ,
માનનીય સચિવશ્રી,
આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ વિભાગ,
ગુજરાત સરકાર, ગાંધીનગર.

વિષય: **Diploma in Health Sanitary Inspector (DHSI)** અભ્યાસક્રમની પ્રકૃતિ તથા **Sanitary Inspector**ની જગ્યાઓ માટેની શૈક્ષણિક લાયકાત અંગે સ્પષ્ટતા કરવા બાબત.

માનનીય સાહેબશ્રી,

સવિનય જણાવવાનું કે ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર મુક્ત યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ દ્વારા **Diploma in Health Sanitary Inspector (DHSI)** નામનો એક વર્ષનો, 34 ક્રેડિટનો Diploma Programme ચલાવવામાં આવે છે. યુનિવર્સિટીના સત્તાવાર Programme Structureમાં Water Sanitation, Environmental Sanitation, Waste Disposal, Food & Nutrition, Human Health Safety, Health Education & Behavioural Science, Public Health Act તથા Internship Project જેવા વિષયોનો સમાવેશ કરવામાં આવેલ છે.

ઉપરોક્ત અભ્યાસક્રમનો મુખ્ય શૈક્ષણિક અભિગમ Sanitation, Hygiene, Environmental Health, Public Health, Waste Management તથા Sanitary Inspection સંબંધિત કામગીરી સાથે જોડાયેલો છે. અભ્યાસક્રમની રચના clinical diagnosis અથવા medical treatment આધારિત વ્યાવસાયિક લાયકાત તરીકે કરવામાં આવેલ નથી.

વધુમાં, ભારત સરકારના Directorate General of Training (DGT)ના સત્તાવાર વર્ગીકરણમાં **Health Sanitary Inspector**ને Healthcare Sector હેઠળ **Trade Type – Non-Engineering** તરીકે દર્શાવવામાં આવેલ છે. DGTના સત્તાવાર દસ્તાવેજમાં તેને "HEALTH SANITARY INSPECTOR (Non-Engineering Trade)" તરીકે દર્શાવવામાં આવેલ છે.

તે જ રીતે, NCVETના 7th National Skills Qualifications Committee (NSQC)ના સત્તાવાર દસ્તાવેજમાં **Health Sanitary Inspector-CTS** માટે Occupation તરીકે **Sanitary Inspector**

દર્શાવવામાં આવેલ છે. તેની progression pathwayમાં Food/Sanitary Inspector, Senior Sanitary Inspector અને Sanitary Superintendent જેવા occupational rolesનો સમાવેશ થાય છે.

આથી વિનંતી છે કે ઉપરોક્ત હકીકતો અને ઉપલબ્ધ સત્તાવાર દસ્તાવેજોના આધારે **BAOUના Diploma in Health Sanitary Inspector (DHSI) અભ્યાસક્રમની પ્રકૃતિ, occupational relevance તથા Sanitary Inspector સંબંધિત સરકારી સેવાઓમાં તેની લાયકાત તરીકેની સ્થિતિ અંગે સત્તાવાર સ્પષ્ટતા** કરવામાં આવે.

વિશેષ કરીને, DHSI લાયકાત ધરાવતા ઉમેદવારોને સંબંધિત ભરતીના નિયમો અનુસાર Sanitary Inspector અથવા સંબંધિત Sanitation/Public Health ક્ષેત્રની જગ્યાઓ માટેની શૈક્ષણિક લાયકાત તરીકે ગણવા અંગે યોગ્ય નિર્ણય/માર્ગદર્શન આપવામાં આવે તેવી વિનંતી છે.

અત્રે નોંધનીય છે કે કોઈપણ ભરતીની અંતિમ પાત્રતા સંબંધિત ભરતીના પ્રવર્તમાન નિયમો, સરકારી ઠરાવો/પરિપત્રો તથા સક્ષમ સત્તાધિકારીના નિર્ણયને આધીન રહેશે.

આ બાબતે યોગ્ય વિચારણા કરી જરૂરી **સત્તાવાર સ્પષ્ટતા/માર્ગદર્શન** આપવા વિનંતી.

આભાર સહ,

આપનો વિશ્વાસુ

B. Trivedi

ડૉ. ભાવિન ત્રિવેદી

કાર્યકારી કુલસચિવ

બિડાણ:

1. BAOU – Diploma in Health Sanitary Inspector Programme Structure
2. DGT – Health Sanitary Inspector સંબંધિત દસ્તાવેજ
3. NCVET – Health Sanitary Inspector-CTS સંબંધિત દસ્તાવેજ
4. DHSI અંગેનું Official Clarification

CENTER LOGIN (HTTP://ADMISSION.BAOU.EDU.IN/POST-ADMISSSION/WELCOME.ASPX) ASSIGNMENT (HOWPAGE.ASPX?CONTENTID=38)
RESULT (HOWPAGE.ASPX?CONTENTID=573) DOWNLOADS (HOWPAGE.ASPX?CONTENTID=36) CAREER (HTTPS://BAOU.EDU.IN/COURSES/SHOWPAGE.ASPX?CONTENTID=19)
RTI (HOWPAGE.ASPX?CONTENTID=1578)

Toll Free : 1800 233 1020 Settings

in (https://in.linkedin.com/school/doctor-babasaheb-ambedkar-open
(https://[illegible]/gujarat)

BAOU Education for All | Dr. Babasaheb Ambedkar Open University (Established by Government of Gujarat)

Recognised by UGC-DEB, Accorded with 12(B) status by UGC (https://baou.edu.in/courses/showpage.aspx?contentid=1)

(/home) About BAOU ▾ Administration ▾ Schools ▾ Programmes ▾ Divisions ▾ Centres ▾ Student Life ▾ Initiatives ▾ Gallery ▾ Contact ▾

Diploma in Health Sanitary Inspector (DHSI)

Home (https://baou.edu.in/courses/showpage.aspx?contentid=1) / Programmes Offered (https://baou.edu.in/courses/showpage.aspx?contentid=24) / Diploma Programmes (https://baou.edu.in/courses/showpage.aspx?contentid=26) / Diploma in Health Sanitary Inspector (DHSI) Print Share

Diploma in Health Sanitary Inspector (DHSI)

Eligibility | Course Structure | Mobility(Exit Point) | Evaluation | Standard of Success

Sr.No.	Name of the subject	Subject Code	Semester	Credit	SLM	Syllabus
1.	Food & Nutrition	DHSI-101	Sem-1	4	View (/assets/pdf/DHSI101SLM.pdf)	View
2.	Water Sanitation	DHSI-102	Sem-1	4	View (/assets/pdf/DHSI102SLM (2).pdf)	View
3.	Human Health Safety	DHSI-103	Sem-1	4	View (/assets/pdf/DHSI103SLM.pdf)	View
4.	Environmental Sanitation	DHSI-104	Sem-1	2	View (/assets/pdf/DHSI104SLM.pdf)	View
5.	Waste Disposal	DHSI-105	Sem-1	2	View (/assets/pdf/DHSI105SLM.pdf)	View
6.	Health Education & Behavioral Science	DHSI-201	Sem-2	4	View (/assets/pdf/DHSI201SLM.pdf)	View
7.	Immunity	DHSI-202	Sem-2	4	View (/assets/pdf/DHSI202SLM.pdf)	View
8.	Communicable and Non-Communicable Diseases	DHSI-203	Sem-2	2	View (/assets/pdf/DHSI_203_SLM.pdf)	View
9.	Personal Health	DHSI-204	Sem-2	2	View (/assets/pdf/DHSI_204 SLM_replace.pdf)	View
10.	Public Health Act	DHSI-205	Sem-2	2	View (/assets/pdf/2025_DHSI_205_SML.pdf)	View
11.	Internship Project	DHSI-206	Sem-2	4	View (/assets/pdf/DHSI_206_slm.pdf)	View

Course Fee

Rs. 7,500/-

PER SEMESTER

BAOU
Education for All

Dr. Babasaheb Ambedkar Open University

(Established by Government of Gujarat)

NAAC ACCREDITED A++ GRADE 3.55/4

DHSI-206
Sem. - 02
Internship Project

Diploma in Health Sanitary Inspector (DHSI)

2024

DHSI-206
ઇન્ટર્નશીપ પ્રોજેક્ટ

Dr. Babasaheb Ambedkar Open University

નિષ્ણાત સમિતિ

પ્રો. (ડૉ.) નિલેશ મોદી પ્રોફેસર અને ડિરેક્ટર, સ્કૂલ ઓફ કોમ્પ્યુટર સાયન્સ, ડો. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ	(ચેરમેન)
પ્રો. (ડૉ.) અજય પરીખ પ્રોફેસર અને હેડ, ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ કોમ્પ્યુટર સાયન્સ, ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ	(સભ્ય)
પ્રો. (ડૉ.) સત્યેન પરીખ ડીન, સ્કૂલ ઓફ કોમ્પ્યુટર સાયન્સ એન્ડ એપ્લીકેશન, ગણપત યુનિવર્સિટી, ખેરવા, મહેસાણા	(સભ્ય)
પ્રો. એમ. ટી. સાવલીયા એસોસિયેટ પ્રોફેસર અને હેડ (નિવૃત), કોમ્પ્યુટર એન્જિનિયરિંગ વિભાગ, વિશ્વકર્મા એન્જિનિયરિંગ કોલેજ, અમદાવાદ	(સભ્ય)
ડો. હિમાંશુ પટેલ આસિસ્ટન્ટ પ્રોફેસર, સ્કૂલ ઓફ કોમ્પ્યુટર સાયન્સ, ડો.બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ	(સભ્યસચિવ)

અભ્યાસક્રમ લેખક

ઋતુલ એસ દેસાઇ, નિષ્ણાત ફેકલ્ટી, ડીપ્લોમાં ઇન હેલ્થ એન્ડ સેનેટરી ઇન્સ્પેક્ટર કોર્સ

ફોર્મેટિંગ અને એડિટિંગ

પ્રો. (ડૉ.) નિલેશ મોદી પ્રોફેસર અને ડિરેક્ટર, સ્કૂલ ઓફ કોમ્પ્યુટર સાયન્સ, ડો. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ
ડૉ. શિવાંગ એમ. પટેલ એસોસિએટ પ્રોફેસર, સ્કૂલ ઓફ કોમ્પ્યુટર સાયન્સ, ડો. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ

ISBN-

મુદ્રિત અને પ્રકાશિત: બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ

આ પાઠ્યપુસ્તક ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટીનાં ઉપક્રમે વિદ્યાર્થીલક્ષી સ્વઅધ્યયન હેતુથી; દૂરવર્તી શિક્ષણના ઉદ્દેશને કેન્દ્રમાં રાખીને તૈયાર કરવામાં આવેલ છે. આ અભ્યાસ સામગ્રીની ચોક્કસાઇ ચકાસવા માટે સંપાદકો દ્વારા તમામ પ્રયાસો કરવામાં આવ્યા છે, જેના તથ્યો, સિદ્ધાંતો, વર્ણનો સંબંધિત લખાણ અંગેના અભિપ્રાયો જે તે લેખકોનાં છે. આ સ્વ-અધ્યયન અભ્યાસ સામગ્રીમાં ઉપલબ્ધ તમામ લખાણ અને માહિતી જે સર્વાધિકાર સુરક્ષિત છે. આ સ્વ-અધ્યયન અભ્યાસ સામગ્રીનો કોઇપણ પ્રકારનો પુનઃઉપયોગ, નકલ, વિતરણ, પ્રકાશન અથવા વ્યવસાયિક ઉપયોગ યુનિવર્સિટીની પૂર્વલિખિત મંજૂરી વગર કાનૂની કાર્યવાહી માટે પાત્ર છે.

હકક ગ્રંથ © ઓક્ટોબર ૨૦૨૪. ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ. સર્વ હકો સુરક્ષિત છે.

ડિપ્લોમા ઇન હેલ્થ એન્ડ સેનિટરી ઇન્સ્પેક્ટરના

વિદ્યાર્થીઓ માટે ઇન્ટર્નશીપ પ્રોજેક્ટ માટે વિષયો અને માર્ગદર્શિકા

તૈયારી:

પ્રોજેક્ટ શરૂ કરતા પહેલા, તમારે કાળજીપૂર્વક આયોજન કરવાની અને જરૂરી તૈયારીઓ કરવાની જરૂર છે. આમાં શામેલ છે:

- **પ્રોજેક્ટનો ઉદ્દેશ સ્પષ્ટ કરો:** તમે આ પ્રોજેક્ટ દ્વારા શું પ્રાપ્ત કરવા માંગો છો? કયા પ્રશ્નોના જવાબ આપવા માંગો છો? કયા પરિણામોની અપેક્ષા રાખો છો? ઉદ્દેશ્ય સ્પષ્ટ રીતે વ્યાખ્યાયિત કરવાથી તમને પ્રોજેક્ટ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવામાં અને પ્રગતિને માપવામાં મદદ મળશે.
- **સંશોધન કરો:** ટોપિક વિશે ઉપલબ્ધ માહિતીનો અભ્યાસ કરો. ડેટા, અહેવાલો, શૈક્ષણિક લેખો, કાયદાઓ, નીતિઓ અને શ્રેષ્ઠ પદ્ધતિઓ શોધો. આ તમને સમસ્યાને ઊંડાણપૂર્વક સમજવામાં મદદ કરશે અને તમારા પ્રોજેક્ટને માહિતીસભર બનાવશે.
- **આયોજન કરો:** સમયમર્યાદા નક્કી કરો, સંસાધનોની ગણતરી કરો, કાર્યોની સૂચિ બનાવો અને ટીમના સભ્યોને જવાબદારીઓ સોંપો. વિગતવાર યોજના તમને પ્રોજેક્ટને સમયસર અને બજેટમાં પૂર્ણ કરવામાં મદદ કરશે.
- **સાધનો અને સામગ્રી એકત્રિત કરો:** તમારે કયા સાધનો અને સામગ્રીની જરૂર પડશે? સર્વેક્ષણ ફોર્મ, પ્રશ્નાવલી, માપન સાધનો, પ્રસ્તુતિ સામગ્રી, શૈક્ષણિક સાહિત્ય વગેરે તૈયાર કરો.
- **પરવાનગીઓ મેળવો:** શું તમારે કોઈ અધિકારીઓ, સંસ્થાઓ અથવા સમુદાયો પાસેથી પરવાનગી લેવાની જરૂર છે? સંશોધન કરવા, ડેટા એકત્રિત કરવા, શિબિર યોજવા, જાગૃતિ કાર્યક્રમો કરવા વગેરે માટે જરૂરી મંજૂરીઓ મેળવો.
- **ટીમ બનાવો:** શું તમારે ટીમ બનાવવાની જરૂર છે? કાર્યોને વિભાજીત કરવા અને સહયોગ કરવા માટે ટીમના સભ્યોની પસંદગી કરો. ટીમમાં વિવિધ કુશળતા અને અનુભવ ધરાવતા લોકો હોવા જોઈએ.

સાવચેતી:

પ્રોજેક્ટ દરમિયાન, તમારે તમારી પોતાની અને સમુદાયની સુરક્ષા અને સુખાકારી સુનિશ્ચિત કરવા માટે સાવચેતી રાખવાની જરૂર છે. આમાં શામેલ છે:

- **નૈતિકતા:** સંશોધનમાં નૈતિક સિદ્ધાંતોનું ચુસ્તપણે પાલન કરો. સહભાગીઓની સંમતિ મેળવો, ગોપનીયતા જાળવો, ડેટા સુરક્ષિત રાખો અને નૈતિક માર્ગદર્શિકા અનુસરો.
- **સુરક્ષા:** સંભવિત જોખમોનું મૂલ્યાંકન કરો અને તમારી ટીમ અને સમુદાયના સભ્યોની સુરક્ષા માટે યોગ્ય પગલાં લો. કાર્યસ્થળની સુરક્ષા, મુસાફરી દરમિયાન સુરક્ષા, ચેપી રોગોથી સાવચેતી વગેરેનું ધ્યાન રાખો.

- **પક્ષપાત ટાળો:** ડેટા સંગ્રહ, વિશ્લેષણ અને અર્થઘટનમાં વ્યક્તિગત પૂર્વગ્રહોને ટાળો. નિષ્પક્ષ અને તટસ્થ રહેવાનો પ્રયાસ કરો.
- **સંવેદનશીલતા:** સમુદાયની સંસ્કૃતિ, માન્યતાઓ, લાગણીઓ અને રિવાજો પ્રત્યે સંવેદનશીલ બનો. આદરપૂર્ણ અને સહાનુભૂતિપૂર્ણ વર્તન કરો.
- **કાયદાકીય બાબતો:** સંબંધિત કાયદાઓ, નિયમો અને નીતિઓનું પાલન કરો. કાનૂની મુશ્કેલીઓ ટાળવા માટે કાનૂની પાસાઓનું ધ્યાન રાખો.

માર્ગદર્શિકા:

પ્રોજેક્ટને સરળતાથી અને અસરકારક રીતે ચલાવવા માટે, તમારે કેટલીક માર્ગદર્શિકા અનુસરવાની જરૂર છે. આમાં શામેલ છે:

- **સંચાર:** સ્પષ્ટ, સંક્ષિપ્ત અને સરળતાથી સમજી શકાય તેવી ભાષાનો ઉપયોગ કરો. ટીમના સભ્યો, સમુદાયના લોકો અને અન્ય હિતધારકો સાથે સ્પષ્ટ અને અસરકારક રીતે વાતચીત કરો.
- **દસ્તાવેજીકરણ:** દરેક તબક્કાના ફોટા, ડેટા, અવલોકનો, નિર્ણયો અને પરિણામોનું કાળજીપૂર્વક દસ્તાવેજીકરણ કરો. આ રેકોર્ડ્સ પ્રોજેક્ટના મૂલ્યાંકન અને ભવિષ્યના સંદર્ભ માટે ઉપયોગી થશે.
- **સહભાગીદારી:** સમુદાયના સભ્યોને સક્રિય રીતે સામેલ કરો અને તેમને પ્રોજેક્ટમાં માલિકીની ભાવના આપો. તેમની સહભાગિતા અને સહયોગ પ્રોજેક્ટની સફળતા માટે મહત્વપૂર્ણ છે.
- **પ્રતિભાવ:** સમુદાયના પ્રતિભાવો, સૂચનો અને ફરિયાદો માટે ખુલ્લા રહો. તેમને ગંભીરતાથી લો અને જરૂરી ફેરફારો કરો.
- **સતત દેખરેખ:** પ્રોજેક્ટની પ્રગતિનું નિયમિતપણે મૂલ્યાંકન કરો અને યોજનામાં જરૂરી ફેરફારો કરો. સતત દેખરેખ તમને સમયસર સમસ્યાઓ ઓળખવામાં અને ઉકેલવામાં મદદ કરશે.

ધ્યાન રાખવાની બાબતો:

પ્રોજેક્ટની સફળતા માટે, તમારે કેટલીક મહત્વપૂર્ણ બાબતો ધ્યાનમાં રાખવાની જરૂર છે. આમાં શામેલ છે:

- **સ્થાનિક સંદર્ભ:** પ્રોજેક્ટનું આયોજન અને અમલીકરણ કરતી વખતે સ્થાનિક પરિસ્થિતિઓ, સંસ્કૃતિ, રિવાજો, જરૂરિયાતો અને સંસાધનોને ધ્યાનમાં રાખો.
- **ટકાઉપણું:** એવા ઉકેલો શોધો જે લાંબા ગાળા માટે ટકી શકે અને સમુદાય દ્વારા જાળવી શકાય.
- **માપનક્ષમતા:** પરિણામોનું મૂલ્યાંકન કરવા માટે માપી શકાય તેવા સૂચકાંકોનો ઉપયોગ કરો. આ તમને પ્રોજેક્ટની અસરકારકતાને માપવામાં મદદ કરશે.
- **પારદર્શિતા:** પ્રોજેક્ટની પ્રક્રિયા, તારણો અને ખર્ચમાં પારદર્શક બનો. સમુદાય અને અન્ય હિતધારકોને જાણ કરો.
- **જવાબદારી:** તમારા કાર્ય, નિર્ણયો અને પરિણામો માટે જવાબદાર બનો.

પ્રોજેક્ટ રિપોર્ટ લખવા માટે, નીચેના પગલાં અનુસરો:

1. ટાઇટલ પેજ (મુખપૃષ્ઠ):

- પ્રોજેક્ટનું શીર્ષક
- તમારા નામ અને વિદ્યાર્થી ID
- સંસ્થાનું નામ
- માર્ગદર્શકનું નામ
- જમા કરવાની તારીખ

2. ટૂંકો સાર (Abstract):

- પ્રોજેક્ટનો સંક્ષિપ્ત સારાંશ (150-250 શબ્દો)
- પ્રોજેક્ટનો ઉદ્દેશ, પદ્ધતિ, મુખ્ય તારણો અને ભલામણોનો ઉલ્લેખ કરો.

3. અનુક્રમણિકા (Table of Contents):

- રિપોર્ટના પ્રકરણો અને પેટા-પ્રકરણોની સૂચિ, પૃષ્ઠ નંબરો સાથે.

4. પરિચય (Introduction):

- પ્રોજેક્ટના વિષયનો પરિચય આપો.
- પ્રોજેક્ટનો ઉદ્દેશ અને મહત્વ સ્પષ્ટ કરો.
- પ્રોજેક્ટની પૃષ્ઠભૂમિ અને સંદર્ભ સમજાવો.
- પ્રોજેક્ટની રૂપરેખા આપો.

5. સાહિત્ય સમીક્ષા (Literature Review):

- પ્રોજેક્ટના વિષય સાથે સંબંધિત અગાઉના સંશોધન, લેખો, અહેવાલો અને પુસ્તકોની સમીક્ષા કરો.
- મુખ્ય ખ્યાલો, સિદ્ધાંતો અને સંશોધન પદ્ધતિઓનો સારાંશ આપો.
- તમારા પ્રોજેક્ટ માટે સૈદ્ધાંતિક માળખું પ્રદાન કરો.

6. સંશોધન પદ્ધતિ (Methodology):

- પ્રોજેક્ટ માટે ઉપયોગમાં લેવામાં આવેલી સંશોધન પદ્ધતિઓનું વિગતવાર વર્ણન કરો.
- ડેટા સંગ્રહ પદ્ધતિઓ (દા.ત., સર્વેક્ષણો, મુલાકાતો, અવલોકનો) સમજાવો.
- નમૂના પસંદગી (Sample Selection) અને કદ (Size) ની પ્રક્રિયાનું વર્ણન કરો.

- ડેટા વિશ્લેષણ માટે ઉપયોગમાં લેવામાં આવેલી તકનીકોનું વર્ણન કરો.
- પ્રોજેક્ટમાં ઉપયોગમાં લેવાયેલા સાધનો અને સામગ્રીની વિગતો આપો.

7. પરિણામો (Results):

- સર્વેક્ષણ અને ડેટા વિશ્લેષણના તારણો રજૂ કરો.
- કોષ્ટકો, આલેખ અને ચાર્ટનો ઉપયોગ કરીને ડેટાને સ્પષ્ટ અને સંક્ષિપ્ત રીતે રજૂ કરો.
- મુખ્ય તારણો અને દાખલાઓનું વર્ણન કરો.

8. ચર્ચા (Discussion):

- પરિણામોનું અર્થઘટન કરો અને તેનું મહત્વ સમજાવો.
- તારણોની તુલના સાહિત્ય સમીક્ષામાં રજૂ કરાયેલા અગાઉના સંશોધન સાથે કરો.
- પ્રોજેક્ટની મર્યાદાઓ અને ભાવિ સંશોધન માટેની સંભાવનાઓની ચર્ચા કરો.

9. નિષ્કર્ષ (Conclusion):

- પ્રોજેક્ટના મુખ્ય તારણોનો ટૂંકમાં સારાંશ આપો.
- પ્રોજેક્ટના ઉદ્દેશ્યો કેટલા અંશે પ્રાપ્ત થયા તેનું મૂલ્યાંકન કરો.
- પ્રોજેક્ટના મહત્વ અને પ્રભાવ પર ભાર મૂકો.

10. ભલામણો (Recommendations):

- તારણોના આધારે ચોક્કસ અને વ્યવહારુ ભલામણો આપો.
- નીતિ ઘડવૈયાઓ, કાર્યક્રમ અમલીકરણકર્તાઓ અને સમુદાય માટે ભલામણો કરો.
- ભવિષ્યના પગલાં માટે માર્ગદર્શન આપો.

11. સંદર્ભો (References):

- રિપોર્ટમાં ટાંકવામાં આવેલા તમામ સ્ત્રોતોની સંપૂર્ણ અને સચોટ યાદી બનાવો.
- ચોક્કસ સંદર્ભ શૈલી (દા.ત., APA, MLA) અનુસરો.

12. પરિશિષ્ટ (Appendices):

- વધારાની માહિતી, જેમ કે પ્રશ્નાવલી, સંમતિ પત્ર, ડેટા કોષ્ટકો, ફોટોગ્રાફ્સ વગેરે જોડો.

પ્રોજેક્ટ રિપોર્ટ લખવા માટેની ટીપ્સ:

- સ્પષ્ટ, સંક્ષિપ્ત અને ઔપચારિક ભાષાનો ઉપયોગ કરો.
- વ્યાકરણ અને જોડણીની ભૂલો ટાળો.
- રિપોર્ટને સુસંગત અને સુવાચ્ય બનાવો.
- કોષ્ટકો, આલેખ અને ચાર્ટનો અસરકારક રીતે ઉપયોગ કરો.
- તમારા માર્ગદર્શક પાસેથી નિયમિત પ્રતિસાદ મેળવો.
- રિપોર્ટને સબમિટ કરતા પહેલા કાળજીપૂર્વક પ્રૂફરીડ કરો.

પ્રોજેક્ટ ના વિષયો :

1. પ્રોજેક્ટનું નામ: ગ્રામીણ વિસ્તારમાં કુપોષણની સમસ્યાનો સર્વે અને જાગૃતિ અભિયાન:

1.1 પ્રોજેક્ટનું નામ: ગ્રામીણ વિસ્તારમાં કુપોષણની સમસ્યાનો સર્વે અને જાગૃતિ અભિયાન

1.2 પ્રોજેક્ટનો ઉદ્દેશ:

- ગ્રામીણ વિસ્તારમાં કુપોષણની સ્થિતિનું મૂલ્યાંકન કરવું.
- કુપોષણના કારણો અને પરિણામોને ઓળખવા.
- કુપોષણના નિવારણ અને નિયંત્રણ માટે સમુદાયમાં જાગૃતિ ફેલાવવી.
- પોષણક્ષમ આહાર અને સ્વસ્થ જીવનશૈલી અપનાવવા માટે સમુદાયને પ્રોત્સાહિત કરવું.

1.3 પ્રોજેક્ટની રૂપરેખા:

તબક્કો 1: તૈયારી

- **સંશોધન:** કુપોષણ, તેના કારણો, લક્ષણો, નિવારણ અને સારવાર વિશે માહિતી એકત્રિત કરો. વિસ્તાર સંબંધિત ડેટા, સરકારી યોજનાઓ અને નીતિઓ શોધો.
- **આયોજન:** સમયમર્યાદા, બજેટ, કાર્યો અને જવાબદારીઓ સાથે વિગતવાર યોજના બનાવો.
- **ટીમ બનાવો:** સર્વેક્ષણ, ડેટા એન્ટ્રી, જાગૃતિ કાર્યક્રમો વગેરે માટે જવાબદારીઓ સોંપો.
- **સર્વેક્ષણ સાધનો તૈયાર કરો:** પ્રશ્નાવલી, માપન સાધનો (વજન કાંટો, ઊંચાઈ માપવાનું સાધન, વગેરે) તૈયાર કરો.
- **જાગૃતિ સામગ્રી તૈયાર કરો:** પોસ્ટરો, પેમ્ફલેટ્સ, નાટકો, ગીતો વગેરે તૈયાર કરો જે કુપોષણ વિશે માહિતી આપે અને સ્વસ્થ આહાર અને જીવનશૈલીને પ્રોત્સાહન આપે.
- **પરવાનગીઓ મેળવો:** ગ્રામ પંચાયત, આરોગ્ય વિભાગ અને અન્ય સંબંધિત અધિકારીઓ પાસેથી જરૂરી પરવાનગીઓ મેળવો.
- **તાલીમ:** ટીમના સભ્યોને સર્વેક્ષણ પદ્ધતિઓ, ડેટા એન્ટ્રી, સંચાર કૌશલ્ય અને જાગૃતિ કાર્યક્રમો યોજવા માટે તાલીમ આપો.

તબક્કો 2: સર્વેક્ષણ

- **ઘર-ઘર સર્વેક્ષણ:** નિર્ધારિત વિસ્તારમાં ઘર-ઘર સર્વેક્ષણ કરો.
- **માહિતી એકત્રિત કરો:** પ્રશ્નાવલીનો ઉપયોગ કરીને કુટુંબના સભ્યોની માહિતી, આહારની આદતો, આરોગ્યની સ્થિતિ, કુપોષણના લક્ષણો વગેરે એકત્રિત કરો.

- **માપન કરો:** બાળકો અને પુખ્ત વયના લોકોનું વજન, ઊંચાઈ, અને મિડ-અપર આર્મ સરકમફ્રેન્સ (MUAC) માપો.
- **ડેટા એન્ટ્રી:** એકત્રિત કરેલા ડેટાને કોમ્પ્યુટરમાં દાખલ કરો અને તેનું વિશ્લેષણ કરો.

તબક્કો 3: જાગૃતિ અભિયાન

- **જાગૃતિ કાર્યક્રમો:** શેરી નાટકો, પપેટ શો, પ્રદર્શનો, ફિલ્મ શો, ગ્રુપ ચર્ચાઓ, રેલીઓ વગેરેનું આયોજન કરો.
- **સામગ્રી વિતરણ:** પોસ્ટરો, પેમ્ફલેટ્સ અને અન્ય માહિતીપ્રદ સામગ્રીનું વિતરણ કરો.
- **ઘર મુલાકાત:** કુપોષિત બાળકોના પરિવારોની મુલાકાત લો અને તેમને પોષણ અને આરોગ્ય સંભાળ વિશે સલાહ આપો.
- **સમુદાય બેઠકો:** સમુદાયના નેતાઓ, આરોગ્ય કાર્યકરો અને અન્ય હિતધારકો સાથે બેઠકો યોજો અને કુપોષણની સમસ્યાના ઉકેલ માટે ચર્ચા કરો.

તબક્કો 4: મૂલ્યાંકન અને અહેવાલ

- **ડેટા વિશ્લેષણ:** સર્વેક્ષણ ડેટાનું વિશ્લેષણ કરો અને કુપોષણના દર, કારણો અને અન્ય મહત્વપૂર્ણ તારણો મેળવો.
- **અહેવાલ લેખન:** પ્રોજેક્ટના ઉદ્દેશ્યો, પદ્ધતિઓ, તારણો, ભલામણો અને ભાવિ દિશાનિર્દેશો સાથે વિગતવાર અહેવાલ લખો.
- **પ્રસ્તુતિ:** સંબંધિત અધિકારીઓ અને સમુદાય સમક્ષ અહેવાલ રજૂ કરો.

1.4 પ્રોજેક્ટ કેવી રીતે બનાવવો:

- **સર્વેક્ષણ પ્રશ્નાવલી:** પ્રશ્નાવલીમાં વસ્તી વિષયક માહિતી, ખોરાકની આદતો, આરોગ્યની સ્થિતિ, કુપોષણના ચિહ્નો અને લક્ષણો, સરકારી યોજનાઓ વિશે જાગૃતિ વગેરે પ્રશ્નો શામેલ હોવા જોઈએ.
- **જાગૃતિ સામગ્રી:** સામગ્રી સરળ, સ્પષ્ટ અને સ્થાનિક ભાષામાં હોવી જોઈએ. ચિત્રો, વાર્તાઓ અને આકર્ષક સૂત્રોનો ઉપયોગ કરો.
- **ડેટા વિશ્લેષણ:** ડેટા વિશ્લેષણ માટે સ્પ્રેડશીટ અથવા સ્ટેટિસ્ટિકલ સોફ્ટવેરનો ઉપયોગ કરો.
- **અહેવાલ:** અહેવાલમાં પ્રોજેક્ટની પ્રક્રિયા, તારણો અને ભલામણો સ્પષ્ટ રીતે રજૂ કરો.

GOVERNMENT OF INDIA
MINISTRY OF SKILL DEVELOPMENT & ENTREPRENEURSHIP
DIRECTORATE GENERAL OF TRAINING

COMPETENCY BASED CURRICULUM

HEALTH SANITARY INSPECTOR

(Duration: One Year)
Revised in July 2022

CRAFTSMEN TRAINING SCHEME (CTS)

NSQF LEVEL- 3

SECTOR – HEALTHCARE

Directorate General of Training

HEALTH SANITARY INSPECTOR

(Non-Engineering Trade)

(Revised in 2022)

Version: 2.0

CRAFTSMEN TRAINING SCHEME (CTS)

NSQF LEVEL - 3

Developed By

Ministry of Skill Development and Entrepreneurship

Directorate General of Training

CENTRAL STAFF TRAINING AND RESEARCH INSTITUTE

EN-81, Sector-V, Salt Lake City,

Kolkata – 700 091

www.cstaricalcutta.gov.in

CONTENTS

S No.	Topics	Page No.
1.	Course Information	1
2.	Training System	2
3.	Job Role	6
4.	General Information	7
5.	Learning Outcome	9
6.	Assessment Criteria	11
7.	Trade Syllabus	17
8.	Annexure I (List of Trade Tools & Equipment)	32

1. COURSE INFORMATION

During the one-year duration of "Health Sanitary Inspector" trade, a candidate is trained on Professional Skill, Professional Knowledge and Employability Skill related to job role. In addition to this, a candidate is entrusted to undertake project work, extracurricular activities and on-the-job training to build up confidence. The broad components covered under Professional Skill subject are as below:

After the end of the course, the trainee will be able to make a nutritional plan for all age groups under given conditions, design a balanced diet as per the requirement under given conditions and also will be able to calculate and suggest the calorie and nutritional requirements as per the specific requirements of the person. Identify disease that occurs due to various deficiencies. They will assess disease symptoms, inspect and report various food adulteration and also to suggest different food preservation techniques for different types of food. They will identify and understand water and its properties and causes of water pollution, summarize water supply system with water treatment in the city/country etc. and also able to assemble plumbing system for conservation of water, develop rainwater harvesting technique. Trainee will be able to identify and understand the water purification process and also able to handle the night soil of a city/town while keeping in mind the protection of environment and human safety. They will plan solid waste management system in an area or a small town. Identify air pollution sources and suggest the suitable remedies and also understand global warming, its effects and identify the remedial measure. Trainee will be able to suggest the measures to minimize noise pollution, trainee will able plan and suggest the ventilation requirements of a particular area. They will plan and help in construction and maintenance of sewers, traps, plumbing tools and also know the types of sewers health hazard due to liquid waste. They will suggest disposal methods for dead animals humans and also able to identify different types of soil, its importance in relation with public health and reclamation of land. They will plan and suggest sanitary prescription of medical measures in housing and fairs & festivals. Identify occupational health hazards. Follow safety rules. Prevent occupational diseases. Trainee will be able to prepare and control of biological environment and different parts of spraying equipment. The trainee will learn about how to generate awareness programs for masses on health education, illustrate importance of right behavior and personal hygiene, learn its diet impact on their personal life & society. They will perform first- aid treatment to tackle medical emergency situation, assess intensity of any disease, recognize the disease and provide first-aid treatment on time to contain the disease. They will follow the given immunization schedule and understand its importance. Identify disinfection and its importance to control diseases& carry out sterilization. Trainee will be able to understand the basics of personal hygiene and its importance on a person's health and personality and also able to recognize various factors like death rate, birth rate, morbidity, MMR, IMR etc. Analyze importance of census survey and data collection, categorize health survey. Trainee will be familiarized with vocabulary and terminology of different acts.

2. TRAINING SYSTEM

2.1 GENERAL

The Directorate General of Training (DGT) under Ministry of Skill Development & Entrepreneurship offers a range of vocational training courses catering to the need of different sectors of economy/ Labour market. The vocational training programmes are delivered under the aegis of Directorate General of Training (DGT). Craftsman Training Scheme (CTS) with variants and Apprenticeship Training Scheme (ATS) are two pioneer schemes of DGT for strengthening vocational training.

'Health Sanitary Inspector' trade under CTS is one of the popular courses delivered nationwide through the network of ITIs. The course is of one year duration. It mainly consists of Domain area and Core area. The Domain area (Trade Theory & Practical) imparts professional skills and knowledge, while Core area (Employability Skill) imparts requisite core skill, knowledge and life skills. After passing out the training programme, the trainee is awarded the National Trade Certificate (NTC) by DGT which is recognized worldwide.

Candidates broadly need to demonstrate that they are able to:

- Read and interpret technical parameters/ documents, plan and organize work processes, identify necessary materials and tools.
- Perform task with due consideration to safety rules, accident prevention regulations and environmental protection stipulations.
- Apply professional skill, knowledge & employability skills while performing jobs.
- Document the technical parameters related to the task undertaken.

2.2 PROGRESSION PATHWAYS

- Can join industry as Health Sanitary Inspector and will progress further as Senior Health Sanitary Inspector, Supervisor and can rise up to the level of Manager.
- Can become Entrepreneur in the related field.
- Can join Apprenticeship programme in different types of industries leading to National Apprenticeship certificate (NAC).
- Can join Crafts Instructor Training Scheme (CITS) in the trade for becoming an instructor in ITIs.
- Can join advanced Diploma (Vocational) courses under DGT as applicable.

2.3 COURSE STRUCTURE

Table below depicts the distribution of training hours across various course elements during a period of one year:

S No.	Course Element	Notional Training Hours
1	Professional Skill (Trade Practical)	840
2	Professional Knowledge (Trade Theory)	240
3	Employability Skills	120
	Total	**1200**

Every year 150 hours of mandatory OJT (On the Job Training) at nearby industry, wherever not available then group project is mandatory.

On the Job Training (OJT) / Group Project	150

Trainees of one-year or two-year trade can also opt for optional courses of up to 240 hours in each year for 10th/ 12th class certificate along with ITI certification, or, add on short term courses

2.4 ASSESSMENT & CERTIFICATION

The trainee will be tested for his skill, knowledge and attitude during the period of course through formative assessment and at the end of the training programme through summative assessment as notified by the DGT from time to time.

a) The **Continuous Assessment** (Internal) during the period of training will be done by **Formative Assessment Method** by testing for assessment criteria listed against learning outcomes. The training institute have to maintain individual *trainee portfolio* as detailed in assessment guideline. The marks of internal assessment will be as per the formative assessment template provided on www.bharatskills.gov.in.

b) The final assessment will be in the form of summative assessment method. The All India Trade Test for awarding NTC will be conducted by **Controller of examinations, DGT** as per the guidelines. The pattern and marking structure is being notified by DGT from time to time. **The learning outcome and assessment criteria will be basis for setting question papers for final assessment. The examiner during final examination will also check** individual trainee's profile as detailed in assessment guideline before giving marks for practical examination.

2.4.1 PASS REGULATION

For the purposes of determining the overall result, weightage of 100% is applied for six months and one year duration courses and 50% weightage is applied to each examination for two years courses. The minimum pass percent for Trade Practical and Formative assessment is 60% & for all other subjects is 33%. There will be no Grace marks.

2.4.2 ASSESSMENT GUIDELINE

Appropriate arrangements should be made to ensure that there will be no artificial barriers to assessment. The nature of special needs should be taken into account while undertaking assessment. Due consideration should be given while assessing for teamwork, avoidance/reduction of scrap/wastage and disposal of scrap/wastage as per procedure, behavioral attitude, sensitivity to environment and regularity in training. The sensitivity towards OSHE and self-learning attitude are to be considered while assessing competency.

Assessment will be evidence based comprising some of the following:

- Job carried out in labs/workshop
- Record book/ daily diary
- Answer sheet of assessment
- Viva-voce
- Progress chart
- Attendance and punctuality
- Assignment
- Project work
- Computer based multiple choice question examination
- Practical Examination

Evidences and records of internal (Formative) assessments are to be preserved until forthcoming examination for audit and verification by examination body. The following marking pattern to be adopted for formative assessment:

Performance Level	Evidence
(a) Marks in the range of 60-75% to be allotted during assessment	
For performance in this grade, the candidate should produce work which demonstrates	• Demonstration of good skills and accuracy in the field of work/ assignments.

attainment of an acceptable standard of craftsmanship with occasional guidance, and due regard for safety procedures and practices.	• A fairly good level of neatness and consistency to accomplish job activities. • Occasional support in completing the task/ job.
(b) Marks in the range of 75% - 90% to be allotted during assessment	
For this grade, a candidate should produce work which demonstrates attainment of a reasonable standard of craftsmanship, with little guidance, and regard for safety procedures and practices.	• Good skill levels and accuracy in the field of work/ assignments. • A good level of neatness and consistency to accomplish job activities. • Little support in completing the task/job.
(c) Marks in the range of above 90% to be allotted during assessment	
For performance in this grade, the candidate, with minimal or no support in organization and execution and with due regard for safety procedures and practices, has produced work which demonstrates attainment of a high standard of craftsmanship.	• High skill levels and accuracy in the field of work/ assignments. • A high level of neatness and consistency to accomplish job activities. • Minimal or no support in completing the task/ job.

3. JOB ROLE

Sanitary Inspector; Health Assistant takes measures to maintain and improve standard of public health in the specified area. Inspects houses, shops, factories, entertainment places, bazars, drains, night soil depots, rubbish depots, latrines, burial and cremation ground, etc., and undertakes public health activities such as disinfections, anti-malarial and anti-epidemic measures. Inspects hotels, restaurants, etc. to ensure that food and edibles sold are fit for public consumption. Attends to complaints regarding sanitation. Reports outbreak of infectious diseases to authorities and takes preventive measures. Attends courts for prosecution of individuals violating sanitation and public health regulations and performs inoculation work. Controls and supervises work of Sanitary Darogas. May maintain accounts and correspondence, compile figures of births and deaths in his jurisdiction and may investigate causes of death. May be designated as Disinfecting Inspector, Food Inspector, Slaughter House Inspector, Mosquito Inspector, etc. according to nature of work performed.

Reference NCO Code 2015:

(i) 3257.0100 – Sanitary Inspector

Reference NOS: -

MIN/N1702, MIN/N1703, MIN/N1704, MIN/N1705, MIN/ N0459, MIN/ N0460, HCS/N9902, HCS/N9903, MIN/N9428, MIN/N9429, MIN/N9430, MIN/N9431, MIN/N9432, MIN/N9433, MIN/N9435, MIN/N9436, MIN/N9437, MIN/N9438, MIN/N9439, MIN/N9440, MIN/N9441, MIN/N9442

4. GENERAL INFORMATION

Name of the Trade	**HEALTH SANITARY INSPECTOR**
Trade Code	DGT/1012
NCO - 2015	3257.0100
NOS Covered	MIN/N1702, MIN/N1703, MIN/N1704, MIN/N1705, MIN/N0459, MIN/N0460, HCS/N9902, HCS/N9903, MIN/N9428, MIN/N9429, MIN/N9430, MIN/N9431, MIN/N9432, MIN/N9433, MIN/N9435, MIN/N9436, MIN/N9437, MIN/N9438, MIN/N9439, MIN/N9440, MIN/N9441, MIN/N9442
NSQF Level	Level 3
Duration of Craftsmen Training	One Year (1200 Hours+150 hours OJT/ Group Project)
Entry Qualification	Passed 10th class examination
Minimum Age	14 years as on first day of academic session.
Eligibility for PwD	LD, LC, DW, AA, LV, HH, DEAF, AUTISM, SLD, ID
Unit Strength (No. of Students)	24 (There is no separate provision of supernumerary seats)
Space Norms	40 Sq. m
Power Norms	4.0 KW
Instructors Qualification for:	
(i) Health Sanitary Inspector	Diploma (Minimum 2 years) in Sanitary Inspector from recognized board or relevant Advanced Diploma (Vocational) from DGT with two-yearpost qualification experience in the relevant field. **OR** NTC/NAC passed in the Trade of "Health Sanitary Inspector" with three-year experience in the relevant field. **Essential Qualification:** Regular / RPL variants of National Craft Instructor Certificate (NCIC) under DGT. ***Note:- Out of two Instructors required for the unit of 2(1+1), one must have Degree/Diploma and other must have NTC/NAC qualifications. However, both of them must possess NCIC in any of***

	its variants.
(ii) Employability Skill	MBA/ BBA / Any Graduate/ Diploma in any discipline with Two years' experience with short term ToT Course in Employability Skills. (Must have studied English/ Communication Skills and Basic Computer at 12th / Diploma level and above) **OR** Existing Social Studies Instructors in ITIs with short term ToT Course in Employability Skills.
(iii) Minimum Age for Instructor	21 Years
List of Tools and Equipment	As per Annexure - I

5. LEARNING OUTCOME

Learning outcomes are a reflection of total competencies of a trainee and assessment will be carried out as per the assessment criteria.

5.1 LEARNING OUTCOMES

1. Make a nutritional plan for all age groups under given conditions following safety precautions. (NOS: MIN/N9429)
2. Design a balanced diet as per the requirement under given conditions. (MIN/N9429)
3. Calculate and suggest the calorie and nutritional requirements as per the specific requirements of the person. (NOS: MIN/N9429)
4. Identify diseases that occur due to various deficiencies. (NOS: MIN/N9429)
5. Assess disease symptoms. (NOS: MIN/N9429)
6. Inspect and report various food adulterations. (NOS: MIN/N9429)
7. Suggest different food preservation techniques for various types of food. (NOS: MIN/N9429)
8. Identify and understand water and its properties and causes of water pollution. Summarize water supply system with water treatment in the city/ country etc. (NOS: MIN/N9430)
9. Assemble plumbing system for conservation of water. (NOS: MIN/N9430)
10. Develop rainwater harvesting technique. (NOS: MIN/N9430)
11. Identify and understand the water purification process. (NOS: MIN/N9430)
12. Handle the night soil of a city/ town with protection of environment and human being. (NOS: MIN/N9431)
13. Plan solid waste management system in an area or a small town. (NOS: MIN/N1702, MIN/N1703, MIN/N1704, MIN/N1705)
14. Practice Bio Medical and E- waste management system. (NOS: MIN/N9428)
15. Identify air pollution sources and suggest the suitable remedies. (NOS: MIN/N1702, MIN/N1703, MIN/N1704, MIN/N1705)
16. Interpret the effects of global warming and identify the remedial measures. (NOS: MIN/N9432)
17. Suggest the measures to minimise the noise pollution. (NOS: MIN/N1702, MIN/N1703, MIN/N1704, MIN/N1705)
18. Plan and suggest the ventilation requirements of a particular area. (NOS: MIN/ N0459, MIN/ N0460)

ભિડાણ-૫

OFFICIAL CLARIFICATION

Diploma in Health Sanitary Inspector (DHSI) – Nature and Status of the Programme

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડક મુક્ત યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ દ્વારા ચલાવવામાં આવતો **Diploma in Health Sanitary Inspector (DHSI)** એક વર્ષનો, 34 ક્રેડિટનો Diploma Programme છે. યુનિવર્સિટીની સત્તાવાર વેબસાઇટ પર આ કાર્યક્રમના વિષયો અને programme structure સ્પષ્ટપણે દર્શાવવામાં આવ્યા છે.

CLAUSE 1 – BAOUની સત્તાવાર Programme Classification

"Dr. Babasaheb Ambedkar Open University offers the Diploma in Health Sanitary Inspector (DHSI) as a Diploma Programme of one-year minimum duration carrying 34 credits."

BAOUની સત્તાવાર course page પર DHSIને **"Diploma Programmes"** હેઠળ દર્શાવવામાં આવ્યો છે. તેમાં Food & Nutrition, Water Sanitation, Human Health Safety, Environmental Sanitation, Waste Disposal, Health Education & Behavioral Science, Immunity, Public Health Act અને Internship Project જેવા વિષયોનો સમાવેશ થાય છે.

આથી BAOUના પોતાના official programme documentationમાં આ qualificationનું nomenclature "Diploma in Health Sanitary Inspector" છે; તેને "Paramedical Diploma" તરીકે વર્ગીકૃત કરવામાં આવેલ નથી.

CLAUSE 2 – NCVET દ્વારા "Health Sanitary Inspector"ની Occupational Identity

NCVETના **7th National Skills Qualifications Committee (NSQC)**ના official agenda documentમાં:

Qualification Name: "Health Sanitary Inspector-CTS" અને તેની સામે

Occupation: "Sanitary Inspector" દર્શાવવામાં આવ્યું છે.

આ જ official NCVET documentમાં progression pathway તરીકે:

Food/Sanitary Inspector → Senior Sanitary Inspector → Sanitary Superintendent → Manager → Entrepreneur દર્શાવવામાં આવ્યો છે.

આ Clauseનો મહત્વપૂર્ણ અર્થ

NCVETના official documentમાં Health Sanitary Inspector માટે occupational identity "Sanitary Inspector" આપવામાં આવી છે અને તેની progression pathway inspection, sanitation અને supervisory occupational roles સાથે જોડાયેલી છે.

CLAUSE 3 – Directorate General of Training (DGT), Government of India

Government of India's **Directorate General of Training (DGT)**ની official website પર **Health Sanitary Inspector** માટે નીચેની વિગતો આપવામાં આવી છે:

- Sector: **Healthcare**
- Trade Type: **Non Engineering**
- NSQF Level: **3.5**
- Duration: **One year (1200 hours)**
- Eligibility: **Passed 10th Class**

અહીં ખાસ ધ્યાન આપવા જેવું છે:

DGTના official recordમાં Health Sanitary Inspectorને "Healthcare" sectorમાં રાખવામાં આવ્યો હોવા છતાં તેની "Trade Type" સ્પષ્ટપણે "Non Engineering" છે અને તેને vocational trade તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યો છે.

"Healthcare Sector"માં હોવું અને "Paramedical Qualification" હોવું બે સમાન બાબતો નથી.

CLAUSE 4 – Government Apprenticeship Framework

Government of Indiaના Ministry of Skill Development & Entrepreneurship (MSDE)ના National Apprenticeship સંબંધિત official documentમાં **Health Sanitary Inspector**ને apprenticeship/trade frameworkમાં અલગ trade તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યો છે. Skill Development Ministry

તે જ official listમાં **Health Sanitary Inspector**, **Medical Laboratory Technician (Pathology)**, **Medical Laboratory Technician (Radiology)** અને અન્ય trades અલગ-અલગ રીતે દર્શાવવામાં આવ્યા છે. Skill Development Ministry

આથી Health Sanitary Inspectorને Government vocational/trade frameworkમાં એક સ્વતંત્ર occupational trade તરીકે ઓળખવામાં આવે છે અને તેને Medical Laboratory Technician જેવી clinical/diagnostic trade સાથે એક જ qualification તરીકે ગણવામાં આવતી નથી. Skill Development Ministry

CLAUSE 5 – BAOUના Curriculum પરથી Programmeનો વાસ્તવિક Academic Focus

BAOUના official DHSI curriculumમાં નીચેના વિષયોનો સમાવેશ થાય છે:

Water Sanitation, Environmental Sanitation, Waste Disposal ,Food & Nutrition ,Human Health Safety, Health Education & Behavioral Science ,Public Health Act, Internship Project .

આ વિષયોની રચના પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે કાર્યક્રમનો મુખ્ય અભ્યાસક્ષેત્ર:

Sanitation + Hygiene + Environmental Health + Public Health + Waste Management + Inspection-related activities સાથે સંબંધિત છે.

Therefore

The academic and occupational orientation of the BAOU DHSI programme is towards sanitation, environmental/public health, hygiene, inspection and preventive health-related activities rather than independent clinical diagnosis or medical treatment.

CLAUSE 6 – Clinical Practice અંગે સ્પષ્ટતા

BAOUના સત્તાવાર DHSI course structureમાં Medical Doctor, Nursing, Surgery, Radiology, Physiotherapy અથવા independent clinical diagnosis/treatment જેવી clinical professional practice માટેની qualification તરીકે programmeનું વર્ણન કરવામાં આવ્યું નથી.

આથી માત્ર "Health" શબ્દ programmeના નામમાં હોવાથી તેને આપમેળે "Paramedical Course" તરીકે વર્ગીકૃત કરવો યોગ્ય નથી. Programmeની nature તેના approved curriculum, occupational role અને competent authorityના classificationના આધારે નક્કી થવી જોઈએ.

BAOUના સત્તાવાર Programme Structure અંગે

Dr. Babasaheb Ambedkar Open University દ્વારા Diploma in Health Sanitary Inspector (DHSI) એક Diploma Programme તરીકે ચલાવવામાં આવે છે.

યુનિવર્સિટીના સત્તાવાર course structureમાં Water Sanitation, Environmental Sanitation, Waste Disposal, Food & Nutrition, Human Health Safety, Health Education & Behavioural Science, Public Health Act તથા Internship Project જેવા વિષયોનો સમાવેશ થાય છે.

આ અભ્યાસક્રમનો મુખ્ય શૈક્ષણિક કેન્દ્રબિંદુ **sanitation, hygiene, environmental/public health, waste management, health education** અને **inspection-related activities** છે.

Government of India – DGTનું સ્પષ્ટ વર્ગીકરણ

Government of India's **Directorate General of Training (DGT)**ની સત્તાવાર માહિતીમાં Health Sanitary Inspector માટે નીચેની વિગતો આપવામાં આવી છે:

Sector: Healthcare

Trade Type: Non Engineering

NSQF Level: 3.5

Duration: One Year (1200 Hours)

Entry Qualification: Passed 10th Class

DGTની સત્તાવાર વેબસાઇટ પર આ વિગતો સ્પષ્ટપણે ઉપલબ્ધ છે.

મહત્વપૂર્ણ સત્તાવાર સ્પષ્ટતા

Government of Indiaના DGT recordમાં "Health Sanitary Inspector"ને "Non Engineering Trade" તરીકે સ્પષ્ટપણે વર્ગીકૃત કરવામાં આવ્યો છે.

આથી "Healthcare Sector"માં સમાવિષ્ટ હોવું અને "Paramedical Qualification" હોવું એક જ બાબત નથી.

DGTના Official Curriculum Documentનો આધાર

DGTના **Health Sanitary Inspector – CTS 2.0**ના official documentમાં programmeને:

"HEALTH SANITARY INSPECTOR (Non-Engineering Trade)"

તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યો છે. આ જ documentમાં તેને **Craftsmen Training Scheme (CTS)** હેઠળ તથા **NSQF Level 3** qualification તરીકે દર્શાવવામાં આવી છે.

આથી

Government of Indiaનું official vocational framework Health Sanitary Inspectorને Non-Engineering vocational trade તરીકે ઓળખાવે છે.

NCVETના Official Documentમાં Occupational Identity

NCVETના **7th Meeting of National Skills Qualifications Committee (NSQC)**ના official agendaમાં:

Qualification Name: Health Sanitary Inspector-CTS અને

Occupation: Sanitary Inspector દર્શાવવામાં આવેલ છે.

આ જ દસ્તાવેજમાં progression pathway તરીકે:

Food/Sanitary Inspector → Senior Sanitary Inspector → Sanitary Superintendent → Manager → Entrepreneur દર્શાવવામાં આવ્યું છે.

આથી

NCVETના official documentમાં Health Sanitary Inspectorની occupational identity "Sanitary Inspector" તરીકે આપવામાં આવી છે અને તેની progression pathway sanitation/inspection/supervisory occupational functions સાથે સંકળાયેલી છે.

"Healthcare" અને "Paramedical" વચ્ચેનો તફાવત

DGTના official classificationમાં Health Sanitary Inspector માટે **Sector = Healthcare** અને **Trade Type = Non Engineering** બંને એકસાથે દર્શાવવામાં આવ્યા છે.

આથી માત્ર "Healthcare Sector"માં સમાવેશ થયો હોવાથી કોઈ qualificationને આપમેળે "Paramedical Course" તરીકે વર્ગીકૃત કરી શકાય નહીં.

Qualificationની ચોક્કસ પ્રકૃતિ નક્કી કરતી વખતે તેના official nomenclature, curriculum, occupational role, qualification framework અને competent authorityનું classification ધ્યાનમાં લેવાનું રહે છે.

Clinical Medical / Paramedical Functions અંગે

BAOUના DHSI programmeના અભ્યાસક્રમનો અભિગમ sanitation અને public-health-related activities તરફ છે.

તેમાં મુખ્યત્વે: **Water Sanitation, Environmental Sanitation, Waste Disposal ,Food & Nutrition ,Health Education, Human Health Safety, Public Health ,Public Health Act ,Internship/Project**

જેવા ક્ષેત્રોનો સમાવેશ થાય છે.

આ અભ્યાસક્રમનો હેતુ વ્યક્તિને Medical Doctor તરીકે diagnosis અને treatment કરવાની અથવા Nurse, Radiology Technician, Physiotherapy Technician કે Medical Laboratory Technician જેવી સ્વતંત્ર clinical/diagnostic professional practice માટે તૈયાર કરવાનો નથી.

DGTના Official Listમાંથી મહત્વપૂર્ણ Comparative Evidence

DGTના official CTS recordsમાં Healthcare sector હેઠળ અલગ-અલગ occupational trades દર્શાવવામાં આવ્યા છે. તેમાં:

Health Sanitary Inspector – Non Engineering – NSQF 3.5 – One Year

અને અન્ય clinical/technical trades અલગથી દર્શાવવામાં આવે છે, જેમ કે:

Radiology Technician – Non Engineering – NSQF Level 5 – Two Years

Physiotherapy Technician – Non Engineering – NSQF Level 5

Dental Laboratory Equipment Technician – Non Engineering – NSQF Level 4.

આથી

"Healthcare" sector એક broad sectoral classification છે; તે sectorની અંદરની દરેક qualificationને સમાન રીતે "Paramedical Qualification" ગણાવતું નથી.

BAOU DHSI અંગે Official Position

ઉપરોક્ત Government of India અને NCVET/DGT references તથા BAOUના official programme structureના આધારે:

"Diploma in Health Sanitary Inspector (DHSI) conducted by Dr. Babasaheb Ambedkar Open University is a sanitation/public-health-oriented Diploma Programme, with its academic and occupational focus on sanitation, hygiene, environmental health, waste management, public health education and sanitary inspection."

"The mere use of the word 'Health' in the title does not, by itself, convert the programme into a clinical medical or paramedical qualification."

"Government of India's DGT officially identifies Health Sanitary Inspector as a 'Non-Engineering Trade', while NCVET identifies its occupation as 'Sanitary Inspector'."

"Accordingly, the BAOU DHSI programme should be described and interpreted on the basis of its approved curriculum, occupational role and applicable regulatory framework, and should not be represented as a clinical medical qualification merely because it falls within the broad Healthcare sector."

Important Regulatory Qualification

For avoidance of doubt, this clarification does not by itself confer any statutory licence, professional registration or automatic recruitment eligibility.

"Any claim regarding professional registration, equivalence, recruitment eligibility, licensing or statutory recognition shall remain subject to the applicable rules, notifications and decisions of the competent statutory/regulatory authority."

Official References :

Reference–1: Directorate General of Training (DGT), Government of India – Health Sanitary Inspector

DGT official record: Health Sanitary Inspector; Healthcare; **Trade Type – Non Engineering; NSQF Level – 3.5; One Year (1200 Hours).**

Reference–2: DGT – Health Sanitary Inspector CTS 2.0

Official DGT curriculum document identifies the trade as **"HEALTH SANITARY INSPECTOR (Non-Engineering Trade)"** under the Craftsmen Training Scheme.

Reference–3: NCVET – 7th NSQC Meeting Agenda

Official NCVET document identifies **"Health Sanitary Inspector-CTS"**, occupation **"Sanitary Inspector"**, with progression through Food/Sanitary Inspector, Senior Sanitary Inspector and Sanitary Superintendent.

Reference–4: BAOU – Diploma in Health Sanitary Inspector

BAOU's official programme documentation should be attached with this notice as the primary evidence of the university's approved curriculum and programme structure.

OFFICIAL CONCLUSION

ઉપરોક્ત BAOU, NCVET, DGT અને Government of Indiaના ઉપલબ્ધ official referencesના આધારે નીચેની બાબતો નોંધવામાં આવે છે:

1. BAOU DHSI is officially a Diploma Programme.

2. NCVET's official document identifies "Health Sanitary Inspector-CTS" with the occupation "Sanitary Inspector". NCVET

3. NCVET's progression pathway for the qualification is connected with Sanitary Inspector, Senior Sanitary Inspector and Sanitary Superintendent occupational roles. NCVET

4. Government of India's DGT classifies Health Sanitary Inspector as a vocational trade, with "Trade Type: Non Engineering".

5. BAOU's DHSI curriculum is principally structured around sanitation, water sanitation, environmental sanitation, waste disposal, health education, public health and internship/project-based activities.

6. Therefore, the BAOU Diploma in Health Sanitary Inspector should be described on the basis of its official programme structure and occupational purpose as a sanitation/public-health-oriented diploma, and it should not be represented as a clinical medical qualification merely because the word "Health" appears in its title.

7. Any claim regarding professional registration, recruitment eligibility, equivalence or statutory recognition must, however, be determined according to the applicable rules/orders of the concerned competent authority.

FINAL CLARIFICATION

"The Diploma in Health Sanitary Inspector (DHSI) offered by Dr. Babasaheb Ambedkar Open University is a sanitation and public-health-oriented Diploma Programme. Its inclusion in the broad Healthcare sector does not, by itself, establish it as a clinical paramedical qualification. Government of India's DGT officially classifies Health Sanitary Inspector as a Non-Engineering Trade, and NCVET identifies the occupation as Sanitary Inspector."

"Therefore, the nature and status of the BAOU DHSI programme shall be understood with reference to its official curriculum, occupational role and applicable statutory/regulatory framework, and not merely from the use of the word 'Health' in its title."

Official References

1. **Dr. Babasaheb Ambedkar Open University – Diploma in Health Sanitary Inspector (DHSI), Official Course Page** BAOU – DHSI Official Course Page
2. **NCVET – 7th NSQC Agenda – Health Sanitary Inspector-CTS** NCVET Official Document
3. **Directorate General of Training, Government of India – Health Sanitary Inspector** DGT – Health Sanitary Inspector
4. **Ministry of Skill Development & Entrepreneurship – National Apprenticeship documentation** MSDE Official Document

BAOU Education for All
Dr. Babasaheb Ambedkar Open University
(Established by Government of Gujarat)
"જ્યોતિર્મય પરિસર"
ડૉ.બી.એ.ઓ.યુ. માર્ગ, એસ. જી. હાઈવે, છારોડી, અમદાવાદ-382481
Email: info@baou.edu.in | Website: www.baou.edu.in

નં. બાઆંઓયુ/રજી./૧૬૫૫/૨૦૨૬ તા. ૧૯/૦૯/૨૦૨૬

પ્રતિ,
માનનીય શિક્ષણ મંત્રીશ્રીના
અંગત સચિવશ્રી,
ગુજરાત રાજ્ય,
ગાંધીનગર.

વિષય : ગુજરાત ગૌણ સેવા પસંદગી મંડળ - **જાહેરાત ક્રમાંક-૨૭૫/૨૦૨૪૨૫ મલ્ટી પર્પઝ હેલ્થ વર્કર (પુ) વર્ગ-3 ની જાહેરાત બાબત.**

સંદર્ભ : (1) ગુજરાત ગૌણ સેવા પસંદગી મંડળ મીટીંગની કાર્યવાહી નોંધ.
(2) વિદ્યાર્થીઓની રજૂઆત અંગે આવેલ ઈ-મેઈલ (૧૮ વિદ્યાર્થીઓની રજૂઆત)

સાહેબશ્રી,
સાદર નમસ્કાર,

ઉપરોક્ત દર્શાવેલ વિષય અને સંદર્ભ જણાવવાનું કે સંદર્ભ (૧) દ્વારા ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટીના DHSI અભ્યાસક્રમમાં પ્રમાણપત્રને માન્ય રાખેલ નથી તે અન્વયેની અમારી રજુઆત મુદ્દાનુસાર નીચે મુજબ છે. જે ધ્યાને લેશો.

મુદ્દા નં.1

ડીપ્લોમા હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેકટરનો અભ્યાસક્રમ એ એક વર્ષનો ડીપ્લોમા અભ્યાસક્રમ છે. જેથી UGC પત્ર ક્રમાંક-2-10/2016(DEB-III) તા.16/12/2016 તેમજ F.No.1-9/2018 (DEB-I) તા.23/02/2018 ના પત્રના આધારે યુનિવર્સિટી પોતાની Statutory Body ની મંજુરીના આધારે સદર અભ્યાસક્રમ શરુ કરી શકે છે. જે અંતર્ગત યુનિવર્સિટી દ્વારા પોતાની Statutory Body School Council, Academic Planning Board તથા Board of Management માં સદર અભ્યાસક્રમ શરુ કરવાની મંજુરી મેળવેલ છે **(બિડાણ નં.1).** જેથી યુનિવર્સિટીએ આ અભ્યાસક્રમ શરુ કરવા માટેની અલગથી કોઈ મંજુરી લેવાની રહેતી નથી તથા DHSI અભ્યાસક્રમ પેરામેડીકલ કક્ષાનો અભ્યાસક્રમ નથી. જેમાં

વિવિધ રાજ્યોની પેરામેડીકલ કાઉન્સિલના અભ્યાસક્રમોની યાદી આપને મોકલીએ છીએ. જેમાં DHSI ને પેરામેડીકલ અભ્યાસક્રમ તરીકે ગણવામાં નથી આવેલ.

UGC ના પત્ર નં. F.No.1-9/2018 (DEB-I) તા.23/02/2018 દ્વારા ભારત સરકારના તા.23/06/2017 ના રોજ પ્રસિદ્ધ University Grants Commission (Open and Distance Learning) Regulations. 2017 Part-I (2) (O), (P) મુજબ ની વિગતો ધ્યાને લેવી ખૂબજ જરૂરી છે જે નીચે મુજબ છે.

(o) "Programme" means a course or programme of study leading to the award of a Degree at graduate and postgraduate levels in a higher educational institution including Certificate or Diploma or Post Graduate Diploma;

(p) "Professional programmes" means a programme other than programmes in engineering, medicine, dental, pharmacy, nursing, architecture, physiotherapy and programmes not permitted to be offered in distance mode by any Statutory Councils or Regulatory Authorities to be conducted by the Higher Educational Institutions under Open and Distance Learning mode or Distance Education mode for the purpose of these regulations, if any, should be considered only if the same are approved by the respective Statutory Councils or Regulatory Authorities.

(p) મુજબ DHSI અભ્યાસક્રમ engineering, medicine, dental, pharmacy, nursing, architecture, physiotherapy ની વ્યાખ્યામાં ન આવતા યુનિવર્સિટી દ્વારા પોતાની Statutory Council જેમ કે એકેડમિક પ્લાનિંગ બોર્ડ (APB), બોર્ડ ઓફ મેનેજમેન્ટ (BOM) માંથી અભ્યાસક્રમ મંજુર કરેલ છે. જેથી યુનિવર્સિટી એ અલગથી UGC ની મંજુરી લેવાની રહેતી નથી.

ઉપરોક્ત દર્શાવેલ UGC દ્વારા જાહેર કરેલ પબ્લિક નોટીસ Recognizing and treating the Degrees/Diplomas/Certificates awarded through distance mode at par with the formal system of education" અનુસાર Programmes ની શ્રેણી માંથી "પેરા મેડીકલ" અભ્યાસક્રમો ને દૂર કરવામાં આવેલ છે. જેથી ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી દ્વારા ચલાવવામાં આવતો ડીપ્લોમાં ઇન હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેકટર અભ્યાસક્રમ તમામ રીતે માન્ય અભ્યાસક્રમ ગણી શકાય. **(બિડાણ નં.1-A).**

આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ વિભાગ, ગુજરાત સરકાર નાં ઠરાવ ક્રમાંક: એસ. આઈ. સી.-2008-2903-1069-(09)-ગ તા. 24-02-2010 મુજબ **"સરકાર માન્ય સંસ્થાઓની જેમ ભારત સરકારના શ્રમ અને રોજગાર વિભાગની કાફટમેન ટ્રેનીગ સ્કિમ હેઠળ નેશનલ કાઉન્સિલ ઓફ વોકેશનલ ટ્રેનીંગ દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત સ્વનિર્ભર ઔદ્યોગિક તાલીમ કેન્દ્ર (Self-Finance ITI) ખાતે હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેકટર સર્ટિફિકેટ કોર્ષ કરેલ ઉમેદવારોને મલ્ટીપરપઝ હેલ્થ વર્કર (પુ.) વર્ગ – 3 ભરતી નિયમો, ૨૦૦૬ હેઠળ મલ્ટી પરપઝ હેલ્થ વર્કર (પુ.)ની જગ્યાની ભરતી માટે વિચારણામાં લેવાનું ઠરાવવામાં આવે છે. એટલે કે કોઈપણ સરકાર માન્ય સંસ્થામાંથી સેનેટરી ઇન્સ્પેકટરનો કોર્ષ પાસ કરેલ ઉમેદવાર**

ઉક્ત ભરતી નિયમો હેઠળ મલ્ટી પરપઝ હેલ્થ વર્કર (પુ.) ની જગ્યાની ભરતી માટે વિચારણામાં લેવાનાં રહે છે. (બિડાણ નં.2)

આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય, ભારત સરકાર અંતર્ગત ની નેશનલ ઇન્સ્ટીટયુટ ઓફ પબ્લિક હેલ્થ ટ્રેનીંગ એડ રીસર્ચ દ્વારા પણ ઉપરોક્ત કોર્સને "સેનિટરી ઇન્સ્પેક્ટર માટે એક વર્ષનો કૌશલ્ય આધારિત અભ્યાસક્રમ" "One year skill based course for Sanitary Inspector" નો અભ્યાસક્રમ Non-Paramedical કોર્ષ તરીકે જ ચલાવવામાં આવે છે. **(બિડાણ નં.3)**

પંચાયત, રૂરલ હાઉસિંગ અને રૂરલ ડેવલપમેન્ટ વિભાગ, સચિવાલય, ગાંધીનગર ના તા. ૨૪/૦૩/૨૦૨૨ ના રોજ નોટીફીકેશન નં KP/17 ઓફ 2022/PRR/102014/77/KH ના મલ્ટી પરપઝ હેલ્થ વર્કર (પુરુષ) ક્લાસ – III ની ભરતી માટે પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલ નીચે દર્શાવેલ નિયમ Rule 3 (b) (iv) states that to be eligible for appointment by direct selection to the post of Multi-Purpose Health Worker (Male), Class III, in the Superior Panchayat Service, **(બીડાણ નં.3-A)** તેમજ ભરતી અંગેની જાહેરાત ક્રમાંક ૧૭/૨૦૨૧-૨૨ મલ્ટી પરપઝ હેલ્થ વર્કર (પુરુષ) ક્લાસ – III ની ભરતીની શૈક્ષણિક લાયકાત ૧૩.૧ (iv) માં દર્શાવ્યા મુજબ. **(બીડાણ નં.3-B)** ડૉ.બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટીમાંથી DHSI અભ્યાસક્રમ કરેલ વિદ્યાર્થી ભરતી પ્રક્રિયા માટે લાયક ગણી શકાય.

ગુજરાત સરકારના 24/03/2022 ના નોટીફીકેશન નં. KP/17 ઓફ 2022/PRR/102014/77/KH માં દર્શાવેલ નિયમ **Rule 3 (b) (iv)** મુજબ :

"a candidate shall, have passed the Diploma of Sanitary Inspectors or Health Sanitary Inspector obtained from any of the Universities established or incorporated by or under the Central or a state Act in India; or any other education institutions recognised as such or declared to be deemed as a University under section 3 of University Grants Commission Act, 1956."

મુદ્દા નં.2

સદર કોર્ષ પેરામેડીકલ હોવાની જે બાબત રજૂઆત કરેલ છે. પરંતુ DHSI અભ્યાસક્રમ ચલાવતી રાજ્યની અન્ય યુનિવર્સિટીઓના આ સાથે DHSI અભ્યાસક્રમ બાબતેની માહિતી બિડાણ સહ મોકલી આપીએ છીએ. જે સ્વયં સ્પષ્ટ કરે છે કે DHSI અભ્યાસક્રમ પેરામેડીકલ અભ્યાસક્રમ નથી.

ગુજરાત રાજ્યની નીચે મુજબની યુનિવર્સિટીઓ દ્વારા ડીપ્લોમાં ઇન હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેકટર અભ્યાસક્રમ મેડીકલ/નર્સિંગ સિવાયની જનરલ ફેકલ્ટી હેઠળ ચલાવવામાં આવે છે. જો આ અભ્યાસક્રમ પેરામેડીકલ કોર્સ હોય તો ફરજીયાત પણે મેડીકલ/પેરા મેડીકલ ફેકલ્ટીમાં જ ચલાવવો પડે.

1. મહારાજા કૃષ્ણકુમારસિંહજી ભાવનગર યુનિવર્સિટી, ભાવનગર :- ડીપાર્ટમેન્ટ ઓફ રૂરલ સ્ટડીઝ **(બિડાણ નં.4)**
   (https://www.mkbhavuni.edu.in/mkbhavuniweb/courses.php)
2. **ગુજરાત યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ** :- ડીપાર્ટમેન્ટ ઓફ ફીઝીકલ એજ્યુકેશન **(બિડાણ નં.5)**
   (https://www.gujaratuniversity.ac.in/Course/78)

3. ઓલ ઇન્ડિયા લોકલ સેલ્ફ ગવર્નમેન્ટ (AILSG) એ એક ખાનગી સંસ્થા છે. જે નીચે મુજબની સંસ્થાઓ સાથે જોડાણ ધરાવે છે. જેમાંથી એકપણ પેરામેડીકલની વ્યાખ્યામાં નથી આવતી તથા AILSG સંસ્થા કોઇપણ મેડીકલ કે પેરામેડીકલ કાઉન્સિલ સાથે જોડાણ ધરાવતી નથી. (https://www.aiilsg.org/) (જેની વિગત દર્શાવતું આ પત્રક બિડાણ નં.6 માં સામેલ છે.)
   a. Government of India: Ministry of Urban Development, Ministry of Housing and Urban Poverty Alleviation, Ministry of Home Affairs, Ministry of Drinking Water Supply and Sanitation
   b. State Governments in India
   c. Municipal Corporations, Development Authorities, Municipal Councils
   d. Tata Institute of Social Sciences (TISS), IIM Ahmedabad
   e. All India Council of Mayors, Metro Forum (India)
   f. Indian Water Works Association (IWWA)
   g. National Solid Waste Association of India (NSWAI)
   h. Institution of Fire Engineers (India)
   i. Mumbai University, Saurashtra University, Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, CEPT University, Indira Gandhi National Open University (IGNOU), Shreemati Nathibai Damodar Thackersey (SNDT) Women's University etc.
   j. National Institute of Urban Affairs, New Delhi, Yashwantrao Chavan Academy of Development Administration (YASHADA), Pune
   k. National Institute of Public Co-operation and Child Development, New Delhi
   l. Indian Association of Social Science Institutions (IASSI)
   m. Kerala Institute of Local Administration (KILA)
4. ITI ની માહિતી પુસ્તિકા પેજ નં.18. **(બિડાણ નં. 6-A)**
5. વીર નર્મદ દક્ષીણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી, સુરત **(બિડાણ નં.7)**

મુદ્દા નં.3

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી દ્વારા DHSI અભ્યાસક્રમ 2 સેમેસ્ટરમાં થાય છે. જેની અભ્યાસક્રમ ફી પણ બંને સેમેસ્ટરમાં વિદ્યાર્થીએ અલગ અલગ ભરવાની હોય છે તથા બંને સેમેસ્ટરની પરીક્ષા પણ વિદ્યાર્થીએ આપવાની હોય છે. જે બંને સેમેસ્ટરના પરિણામ યુનિવર્સિટીની વેબસાઈટ www.baou.edu.in પર રીઝલ્ટની લીંક પરથી બંને સેમેસ્ટરના પરિણામ (Statement of Marks) મેળવી શકાય છે. વિદ્યાર્થી દ્વારા જયારે બંને સેમેસ્ટર (1st સેમેસ્ટર અને 2nd સેમેસ્ટર) સફળતાપૂર્વક પૂર્ણ કર્યા બાદ વિદ્યાર્થીઓના પ્રેક્ટીકલ, પ્રોજેક્ટ-વાઈવા સફળતાપૂર્વક પૂર્ણ થયા બાદ જ ફાઈનલ માર્કશીટ વિદ્યાર્થીને આપવામાં આવે છે. જે ઓપન યુનિવર્સિટીઓની વ્યવસ્થા છે. આપના પત્રમાં રજુ કરેલ માર્કશીટમાં DHSI-101 થી DHSI-105 એ 1st સેમેસ્ટર દર્શાવે છે તથા DHSI-201 થી DHSI-206 એ 2nd સેમેસ્ટર દર્શાવે છે.

મુદ્દા નં.4

ઉપરોક્ત રજૂઆત સંદર્ભે જણાવવાનું કે DHSI અભ્યાસક્રમમાં વિદ્યાર્થીઓની થીયરી (લેખિત) પરીક્ષાના 70% ગુણભાર હોય છે તેમજ 30% એસાઇનમેન્ટના ગુણભાર હોય છે. આ ઉપરાંત વિદ્યાર્થીઓએ સદર અભ્યાસક્રમ કરતી વખતે એસાઇનમેન્ટની સાથે સાથે પ્રેક્ટીકલ વર્ક તથા પ્રોજેક્ટ

વર્ક ફરજીયાત કરવાનો હોય છે. જેની વિગત આ સાથે અમે આપશ્રીને મોકલી આપીએ છીએ (બિડાણ નં.8). જેથી ડૉ.બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી દ્વારા માત્ર Assignment ના આધારે જ ડિપ્લોમા પ્રમાણપત્ર આપવાની રજૂઆત તદ્દન પાયા વિહોણી છે.

મુદ્દા નં.5

હા, "Diploma in Health Sanitary Inspector" ના કોર્ષ માટે આપની યુનિવર્સિટી ધ્વારા વિધાર્થીઓને "Practical training" આપવામાં આવે છે. જેની વિગત મુદ્દા નં.૬ માં છે.

મુદ્દા નં.6

"Diploma in Health Sanitary Inspector" ના કોર્ષ માટે વિધાર્થીઓને "Practical Training" યુનિવર્સિટીના માન્ય અભ્યાસકેન્દ્રો પર આપવામાં આવે છે. જેમાં

1) **વર્ગ પરામર્શન કાર્ય**

ડિપ્લોમાં ઇન હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેકટરના અભ્યાસક્રમમાં વિદ્યાર્થીઓને પોતાની કામગીરીના સંદર્ભમાં જે જે પ્રકારના કામ કરવામાં આવે છે. એ સ્થળો અને એ કાર્યની વિગતવાર પરામર્શનના માધ્યમથી માહિતી પૂરી પાડવામાં આવે છે. જેમાં સૂકો કચરો, ભીનો કચરો, લીલો કચરો, મચ્છરોની જાળીનું વર્ગીકરણ, ઋતુજન્ય વાતાવરણ અને રોગચાળા સંદર્ભએ સફાઈનું આયોજન ઉપરાંત વિવિધ પ્રકારના કાર્યક્ષેત્રો જેવા કે બાગ-બગીચા, ઉદ્યોગગૃહો મનોરંજન આવાસો, નિવાસસ્થાનીય આવાસો જેવી વિવિધ જગ્યાઓ પર સફાઈ માટેના જરૂરી સાધન સામગ્રીનું નિદર્શન ઉપયોગ કરવાની રીતો તેમજ એ સંદર્ભે જરૂરી વ્યવસ્થાઓ અંગે અભ્યાસક્રમ મુજબ શીખવાડવામાં આવે છે.

2) **સ્થળ મુલાકાત**

DHSI અભ્યાસક્રમમાં વિદ્યાર્થીઓને પરામર્શન કાર્યની સાથે વિવિધ સ્થળ મુલાકાત કરવાની હોય છે. જેમાં વિદ્યાર્થીઓએ સ્થળ પર જઈ પ્રત્યક્ષ કાર્ય સમજવા માટે તથા સ્થળ સેનિટેશનની કામગીરીમાં ઉપયોગી સાધન સામગ્રીના પ્રત્યક્ષ નિદર્શન તેમજ મૂળ કામગીરીના પાયાના ઘટક તત્વો સમજવા તેમજ તેનો અભ્યાસ કરવા વિવિધ સ્થળ મુલાકાત કરવાની રહે છે.

DHSIના વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા યુનિવર્સિટીના માન્ય અભ્યાસકેન્દ્રોના માધ્યમથી વિવિધ સ્થળ મુલાકાત કરવાનું સૂચવવામાં આવતું હોય છે. જે સ્થળોની વિગતો નીચે મુજબ છે.

- સિવેજ ટ્રીટમેન્ટ પ્લાન્ટ
- સોલીડ વેસ્ટ ડીસ્પોઝલ પ્લાન્ટ
- અર્બન હેલ્થ સેન્ટર

- સ્વચ્છતા સંબંધિત ગ્રામ પંચાયત અને નગરપાલિકાની મુલાકાત
- ડમ્પિંગ પ્લાન્ટ
- વોટર સેનિટેશન
- સ્મશાનગૃહ/દફનભૂમિ
- વિવિધ બેકરી તેમજ હોટેલની મુલાકાત
- દુધની ડેરીની મુલાકાત
- કારખાનાની મુલાકાત
- મેળાઓ અને તહેવારોનું નિરક્ષણ કરી સેનેટરી ચકાસણી બાબતેની મુલાકાત
- જાહેર શૌચાલયોની મુલાકાત

(વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા કરાવવામાં આવેલ કેટલીક સ્થળ મુલાકાતના ફોટો આપને નમુના તરીકે મોકલી આપીએ છીએ. બિડાણ નં.9)

3) **એક્સપર્ટ ગેસ્ટ લેકચર વિથ પ્રેઝન્ટેશન**

DHSI ના વિદ્યાર્થીઓ માટે પરામર્શન વર્ગો તથા પ્રેક્ટીકલ બાદ સંસ્થાઓ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓને ઊંડા અભ્યાસ હેતુ ગેસ્ટ લેકચર ના આયોજન કરવામાં આવે છે. જેમાં સંબધિત વિષયો સાથે જોડાયેલા તજજ્ઞશ્રીઓ ઉપસ્થિત રહી વિદ્યાર્થીઓનું માર્ગદર્શન કરે છે.

મુદ્દા નં.7

આ સાથે માન્ય અભ્યાસકેન્દ્રો ઉપર DHSI અભ્યાસક્રમ ચલાવવા માટેની લેબ ઉભી કરવામાં આવે છે. અભ્યાસકેન્દ્રો પર જરૂરી સંસાધનોની વિગતો આ સાથે **(બિડાણ નં.10)** સામેલ છે.

મુદ્દા નં.8

"ડીપ્લોમા હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેક્ટર" એક વર્ષના સમયગાળા દરમિયાન વિદ્યાર્થીઓને વ્યવસાયિક કૌશલ્ય, વ્યવસાયિક જ્ઞાન અને રોજગારી કૌશલ્ય વિકસે એ રીતે તાલીમ આપવામાં આવે છે. આ ઉપરાંત, વિદ્યાર્થીઓને પ્રોજેક્ટ વર્ક, સ્થળ મુલાકાત તથા વિવિધ સર્વેની કામગીરી કરાવવામાં આવે છે. જેથી વિદ્યાર્થીઓ પ્રત્યક્ષ અનુભવોના આધારે પરિસ્થિતિનો તાગ મેળવી શકે છે. સમગ્ર પ્રેક્ટીકલ ટ્રેઈનીંગ દરમ્યાન વિવિધ બાબતોને આવરી લેવામાં આવે છે. જેનાથી વિદ્યાર્થીમાં વિવિધ કુશળતાઓમાં વધારો થાય છે.

આ અભ્યાસક્રમ કરવાથી વિદ્યાર્થીઓમાં નીચે મુજબની **Skill Develop** થાય છે.

- જરૂરિયાત મુજબ સંતુલિત આહારની રચના કરી શકશે અને કેલરી અને પોષક જરૂરિયાતોની ગણતરી અને સૂચન કરી શકશે.
- તમામ વય જૂથો માટે પોષણ યોજના બનાવી શકશે.

- વ્યક્તિની ચોક્કસ જરૂરિયાતો અનુસાર વિવિધ ખામીઓને કારણે થતા રોગને ઓળખી શકશે
- સંક્રમણક્ષમ (ચેપી) અને બિન-સંક્રમિત રોગના લક્ષણોનું મૂલ્યાંકન કરી શકશે
- વિવિધ ખોરાકમાં ભેળસેળનું નિરીક્ષણ કરશે અને તેની જાણ કરશે અને વિવિધ પ્રકારના ખોરાક માટે વિવિધ ખાદ્ય સંરક્ષણ તકનીકો સૂચવવામાં સક્ષમ થશે.
- વિદ્યાર્થીઓ પાણી અને તેના ગુણધર્મો અને પાણીના પ્રદૂષણના કારણોને ઓળખશે અને સમજશે. શહેર/દેશ વગેરેમાં પાણીની શુદ્ધિકરણ સાથે પાણી પુરવઠા પ્રણાલીનો સારાંશ આપશે અને પાણીના સંરક્ષણ માટે પ્લમ્બિંગ સિસ્ટમ એસેમ્બલ કરવામાં સક્ષમ થશે.
- વરસાદી પાણીના સંગ્રહની તકનીક વિકસાવશે.
- વિદ્યાર્થીર્થી પાણી શુદ્ધિકરણ પ્રક્રિયાને ઓળખવામાં અને સમજવામાં સક્ષમ હશે અને પર્યાવરણ અને માનવ સુરક્ષાના રક્ષણને ધ્યાનમાં રાખીને શહેર/નગરની રાત્રિની માટીનું સંચાલન કરવામાં પણ સક્ષમ થશે.
- વિદ્યાર્થીઓ શહેરી વિસ્તાર અથવા નાના શહેરમાં ઘન કચરા વ્યવસ્થાપન પ્રણાલીનું આયોજન કરી શકશે.
- વાયુ પ્રદૂષણના સ્ત્રોતોને ઓળખી અને યોગ્ય ઉપાયો સૂચવશે અને ગ્લોબલ વોર્મિંગ, તેની અસરોને પણ સમજશે
- વિદ્યાર્થી ધ્વનિ પ્રદૂષણ ઘટાડવા માટેના પગલાં સૂચવવામાં સક્ષમ બનશે
- વિદ્યાર્થી ચોક્કસ વિસ્તારની વેન્ટિલેશન જરૂરિયાતોનું આયોજન અને સૂચન કરી શકશે.
- વિદ્યાર્થીઓ ગટર, પ્લમ્બિંગ ટૂલ્સના બાંધકામ અને જાળવણીમાં યોજના બનાવી શકશે અને મદદરૂપ થઇ શકશે.
- પ્રવાહી કચરાને કારણે ગટરના આરોગ્ય માટેના જોખમોના પ્રકારો પણ જાણશે. તેઓ મૃત પ્રાણીઓ મનુષ્યો માટે નિકાલની પદ્ધતિઓ સૂચવશે.
- વિવિધ પ્રકારની માટી, જાહેર આરોગ્ય અને જમીનના પુનઃપ્રાપ્તિના સંબંધમાં તેનું મહત્વ ઓળખવામાં સક્ષમ હશે.
- વિદ્યાર્થીઓ આવાસ અને મેળાઓ અને તહેવારોમાં તબીબી પગલાંની સેનિટરી પ્રિસ્ક્રિપ્શનની યોજના અને સૂચન કરશે.
- વ્યવસાયિક આરોગ્યના જોખમોને ઓળખી અને સલામતીના નિયમોનું પાલન કરાવશે.
- વ્યવસાયિક રોગો અટકાવવા વિદ્યાર્થી જૈવિક વાતાવરણ અને છંટકાવના સાધનોના વિવિધ ભાગો તૈયાર કરાવી અને તેનું નિયંત્રણ કરી શકશે.
- વિદ્યાર્થીઓ લોકો માટે આરોગ્ય શિક્ષણ અંગે જાગૃતિ કાર્યક્રમો કેવી રીતે ઉત્પન્ન કરવા, વ્યક્તિગત સ્વચ્છતાનું મહત્વ સમજાવવા તથા તેમના અંગત જીવન અને સમાજ પર આહારની અસર વિશે શીખશે.

- વિદ્યાર્થીઓ તબીબી કટોકટીની પરિસ્થિતિનો સામનો કરવા માટે પ્રાથમિક સારવાર કરશે
- વિદ્યાર્થીઓ કોઈપણ રોગની તીવ્રતાનું મૂલ્યાંકન કરી શકશે
- રોગને ઓળખશે અને રોગને સમાવવા માટે સમયસર પ્રાથમિક સારવાર આપી શકવા સક્ષમ બનશે.
- વિદ્યાર્થીઓ સૂચવેલ રસીકરણ શેડ્યૂલનું પાલન કરાવી શકશે અને તેનું મહત્વ સમજાવશે.
- રોગોને નિયંત્રિત કરવા માટે જીવાણુ નાશકક્રિયા અને તેનું મહત્વ ઓળખી અને વંધ્યીકરણ હાથ ધરી શકશે.
- વિદ્યાર્થીઓ વ્યક્તિગત સ્વચ્છતાની મૂળભૂત બાબતો અને વ્યક્તિના સ્વાસ્થ્ય અને વ્યક્તિત્વ પર તેના મહત્વને સમજવામાં સક્ષમ થઈ શકશે
- મૃત્યુ દર, જન્મ દર, રોગિષ્ઠતા, MMR, IMR વગેરે જેવા વિવિધ પરિબળોને ઓળખવામાં પણ સક્ષમ બનશે.
- વસ્તી ગણતરીના સર્વેક્ષણ અને ડેટા સંગ્રહના મહત્વનું વિશ્લેષણ કરી શકશે તેમજ આરોગ્ય સર્વેક્ષણનું વર્ગીકરણ કરી શકશે.

સમગ્ર અભ્યાસક્રમ દરમ્યાન વિદ્યાર્થીઓમાં ઉપરોક્ત મુજબની સ્કીલ કેળવાય એ બાબતે પુરતું ધ્યાન રાખવામાં આવે છે. સદર બાબતોનો DHSI અભ્યાસક્રમમાં પૂર્ણ રીતે આવરી લેવામાં આવેલ છે. (સમાવિષ્ટ બાબતોનો ઉલ્લેખ કરતો વિસ્તૃત Syllabus પણ આ સાથે **બિડાણ નં.11** માં જોડીએ છીએ.)

મુદ્દા નં.9

DHSI અભ્યાસક્રમના વિદ્યાર્થીઓને પ્રોજેક્ટ વર્ક યુનિવર્સિટી દ્વારા યુનિવર્સિટીના માન્ય અભ્યાસકેન્દ્રોના માધ્યમથી કરાવવામાં આવે છે. જેની વિસ્તૃત વિગત (પ્રોજેક્ટ ગાઈડલાઈન્સ) આ સાથે આપને **બિડાણ નં.12** માં આપને મોકલી આપીએ છીએ. જે ગાઈડલાઈન્સ મુજબ વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા પ્રોજેક્ટ વર્ક તૈયાર કરવામાં આવે છે. આ સાથે નમુના તરીકે આપને એક વિદ્યાર્થીના પ્રોજેક્ટ વર્કની નકલ બિડાણમાં મોકલી આપીએ છીએ.

મુદ્દા નં.10

માહિતી પુસ્તિકા "MINISTRY OF SKILL DEVELOPMENT & ENTREPRENEURSHIP" દ્વારા બહાર પાડેલ Health Sanitary Inspector નો COMPETENCY BASED CURRICULUM મુજબ વિદ્યાર્થીઓમાં સ્કીલ ડેવેલપ થાય છે. જેની વિસ્તૃત વિગત અમે જવાબ નં.9 માં રજુ કરેલ છે.

મુદ્દા નં.11

ડૉ.બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી દ્વારા એક વર્ષનો ડીપ્લોમા અભ્યાક્રમ તરીકે DHSI અભ્યાસક્રમ ચલાવવામાં આવે છે. જેના જોબ રોલ વિષે MINISTRY OF SKILL

DEVELOPMENT & ENTREPRENEURSHIP દ્વારા બહાર પાડેલ Health Sanitary Inspectorનો COMPETENCY BASED CURRICULUM માં જણાવવા માં આવ્યું છે. જે મુજબ ના જોબ રોલ મુજબ વિદ્યાર્થી કાર્ય કરી શકવા સક્ષમ છે.

આ સાથે અમે તમામ ડોકયુમેન્ટસ સાથે અમારી રજૂઆત આપ સમક્ષ મોકલી આપીએ છીએ. વધુમાં આપને જણાવવાનું કે હજી પણ આપની કક્ષાએથી રજૂઆત બાબતમાં કોઇપણ મૂંઝવણ અથવા મુશ્કેલી જણાય તો માંગ્યેથી તમામ વિગતોની પૂર્તતા કરી આપવામાં આવશે.

ડૉ. ભાવિન ત્રિવેદી
કાર્યકારી કુલસચિવ

<u>બિડાણ :</u>

1) બિડાણ નં. 1,
2) બિડાણ નં. 1-A
3) બિડાણ નં. 2
4) બિડાણ નં. 3
5) બિડાણ નં. 3-A
6) બિડાણ નં. 3-B
7) બિડાણ નં. 4
8) બિડાણ નં. 5
9) બિડાણ નં. 6
10) બિડાણ નં. 6-A
11) બિડાણ નં. 7
12) બિડાણ નં. 8
13) બિડાણ નં. 9
14) બિડાણ નં. 10
15) બિડાણ નં. 11
16) બિડાણ નં. 12
17) બિડાણ નં. 13 (DHSI 1st સેમેસ્ટર અને 2nd સેમેસ્ટર પુસ્તકો)

BAOU Education for All
Dr. Babasaheb Ambedkar Open University
(Established by Government of Gujarat)
"જ્યોતિર્મય પરિસર"
ડૉ.બી.એ.ઓ.યુ. માર્ગ, એસ. જી. હાઈવે, છારોડી, અમદાવાદ-382481
Email: info@baou.edu.in | Website: www.baou.edu.in

નં. બાઆંઓયુ/રજી./૧૬૫૯/૨૦૨૬ તા. ૨૧/૦૯/૨૦૨૬

પ્રતિ,

માનનીય શિક્ષણ મંત્રીશ્રી (રાજ્યકક્ષા)

નાઅંગત સચિવશ્રી,

ગુજરાત રાજ્ય,

ગાંધીનગર.

વિષય : ગુજરાત ગૌણ સેવા પસંદગી મંડળ - **જાહેરાત ક્રમાંક-૨૭૫/૨૦૨૪૨૫ મલ્ટી પર્પઝ હેલ્થ વર્કર (પુ) વર્ગ-3 ની જાહેરાત બાબત.**

સંદર્ભ : (1) ગુજરાત ગૌણ સેવા પસંદગી મંડળ મીટીંગની કાર્યવાહી નોંધ.

(2) વિદ્યાર્થીઓની રજૂઆત અંગે આવેલ ઈ-મેઈલ (૧૮ વિદ્યાર્થીઓની રજૂઆત)

સાહેબશ્રી,

સાદર નમસ્કાર,

ઉપરોક્ત દર્શાવેલ વિષય અને સંદર્ભ જણાવવાનું કે સંદર્ભ (૧) દ્વારા ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટીના DHSI અભ્યાસક્રમમાં પ્રમાણપત્રને માન્ય રાખેલ નથી તે અન્વયેની અમારી મુદ્દાનુસાર રજુઆત નીચે મુજબ છે. જે ધ્યાને લેશો.

મુદ્દા નં.1

ડીપ્લોમા હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેકટરનો અભ્યાસક્રમ એ એક વર્ષનો ડીપ્લોમા અભ્યાસક્રમ છે. જેથી UGC પત્ર ક્રમાંક-2-10/2016(DEB-III) તા.16/12/2016 તેમજ F.No.1-9/2018 (DEB-I) તા.23/02/2018 ના પત્રના આધારે યુનિવર્સિટી પોતાની Statutory Body ની મંજુરીના આધારે સદર અભ્યાસક્રમ શરુ કરી શકે છે. જે અંતર્ગત યુનિવર્સિટી દ્વારા પોતાની Statutory Body School Council, Academic Planning Board તથા Board of Management માં સદર અભ્યાસક્રમ શરુ કરવાની મંજુરી મેળવેલ છે **(બિડાણ નં.1).** જેથી યુનિવર્સિટીએ આ અભ્યાસક્રમ શરુ કરવા માટેની અલગથી કોઈ મંજુરી લેવાની રહેતી નથી તથા DHSI અભ્યાસક્રમ પેરામેડીકલ કક્ષાનો અભ્યાસક્રમ નથી. જેમાં

વિવિધ રાજ્યોની પેરામેડીકલ કાઉન્સિલના અભ્યાસક્રમોની યાદી આપને મોકલીએ છીએ. જેમાં DHSI ને પેરામેડીકલ અભ્યાસક્રમ તરીકે ગણવામાં નથી આવેલ.

UGC ના પત્ર નં. F.No.1-9/2018 (DEB-I) તા.23/02/2018 દ્વારા ભારત સરકારના તા.23/06/2017 ના રોજ પ્રસિદ્ધ University Grants Commission (Open and Distance Learning) Regulations, 2017 Part-I (2) (O), (P) મુજબ ની વિગતો ધ્યાને લેવી ખૂબજ જરૂરી છે જે નીચે મુજબ છે.

(o) "Programme" means a course or programme of study leading to the award of a Degree at graduate and postgraduate levels in a higher educational institution including Certificate or Diploma or Post Graduate Diploma;

(p) "Professional programmes" means a programme other than programmes in engineering, medicine, dental, pharmacy, nursing, architecture, physiotherapy and programmes not permitted to be offered in distance mode by any Statutory Councils or Regulatory Authorities to be conducted by the Higher Educational Institutions under Open and Distance Learning mode or Distance Education mode for the purpose of these regulations, if any, should be considered only if the same are approved by the respective Statutory Councils or Regulatory Authorities.

(p) મુજબ DHSI અભ્યાસક્રમ engineering, medicine, dental, pharmacy, nursing, architecture, physiotherapy ની વ્યાખ્યામાં ન આવતા યુનિવર્સિટી દ્વારા પોતાની Statutory Council જેમ કે એકેડમિક પ્લાનિંગ બોર્ડ (APB), બોર્ડ ઓફ મેનેજમેન્ટ (BOM) માંથી અભ્યાસક્રમ મંજુર કરેલ છે. જેથી યુનિવર્સિટી એ અલગથી UGC ની મંજુરી લેવાની રહેતી નથી.

ઉપરોક્ત દર્શાવેલ UGC દ્વારા જાહેર કરેલ પબ્લિક નોટીસ Recognizing and treating the Degrees/Diplomas/Certificates awarded through distance mode at par with the formal system of education" અનુસાર Programmes ની શ્રેણી માંથી "પેરા મેડીકલ" અભ્યાસક્રમો ને દૂર કરવામાં આવેલ છે. જેથી ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી દ્વારા ચલાવવામાં આવતો ડીપ્લોમાં ઇન હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેકટર અભ્યાસક્રમ તમામ રીતે માન્ય અભ્યાસક્રમ ગણી શકાય. **(બિડાણ નં.1-A).**

આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ વિભાગ, ગુજરાત સરકાર નાં ઠરાવ ક્રમાંક: એસ. આઈ. સી.-2008-2903-1069-(09)-ગ તા. 24-02-2010 મુજબ **"સરકાર માન્ય સંસ્થાઓની જેમ ભારત સરકારના શ્રમ અને રોજગાર વિભાગની ક્રાફટમેન ટ્રેનીગ સ્કિમ હેઠળ નેશનલ કાઉન્સિલ ઓફ વોકેશનલ ટ્રેનીંગ દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત સ્વનિર્ભર ઔદ્યોગિક તાલીમ કેન્દ્ર (Self-Finance ITI) ખાતે હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેકટર સર્ટિફિકેટ કોર્ષ કરેલ ઉમેદવારોને મલ્ટીપરપઝ હેલ્થ વર્કર (પુ.) વર્ગ – 3 ભરતી નિયમો, ૨૦૦૬ હેઠળ મલ્ટી પરપઝ હેલ્થ વર્કર (પુ.)ની જગ્યાની ભરતી માટે વિચારણામાં લેવાનું ઠરાવવામાં આવે છે. એટલે કે કોઈપણ સરકાર માન્ય સંસ્થામાંથી સેનેટરી ઇન્સ્પેકટરનો કોર્ષ પાસ કરેલ ઉમેદવાર**

ઉક્ત ભરતી નિયમો હેઠળ મલ્ટી પરપઝ હેલ્થ વર્કર (પુ.) ની જગ્યાની ભરતી માટે વિચારણામાં લેવાનાં રહે છે. (બિડાણ નં.2)

આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય, ભારત સરકાર અંતર્ગત ની નેશનલ ઇન્સ્ટીટયુટ ઓફ પબ્લિક હેલ્થ ટ્રેનીંગ એડ રીસર્ચ દ્વારા પણ ઉપરોક્ત કોર્સને "સેનિટરી ઇન્સ્પેક્ટર માટે એક વર્ષનો કૌશલ્ય આધારિત અભ્યાસક્રમ" "One year skill based course for Sanitary Inspector" નો અભ્યાસક્રમ Non-Paramedical કોર્ષ તરીકે જ ચલાવવામાં આવે છે. **(બિડાણ નં.3)**

પંચાયત, રૂરલ હાઉસિંગ અને રૂરલ ડેવલપમેન્ટ વિભાગ, સચિવાલય, ગાંધીનગર ના તા. ૨૪/૦૩/૨૦૨૨ ના રોજ નોટીફીકેશન નં KP/17 ઓફ 2022/PRR/102014/77/KH ના મલ્ટી પરપઝ હેલ્થ વર્કર (પુરુષ) ક્લાસ – III ની ભરતી માટે પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલ નીચે દર્શાવેલ નિયમ Rule 3 (b) (iv) states that to be eligible for appointment by direct selection to the post of Multi-Purpose Health Worker (Male), Class lll, in the Superior Panchayat Service, **(બીડાણ નં.3-A)** તેમજ ભરતી અંગેની જાહેરાત ક્રમાંક ૧૭/૨૦૨૧-૨૨ મલ્ટી પરપઝ હેલ્થ વર્કર (પુરુષ) ક્લાસ – III ની ભરતીની શૈક્ષણિક લાયકાત ૧૩.૧ (iv) માં દર્શાવ્યા મુજબ. **(બીડાણ નં.3-B)** ડૉ.બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટીમાંથી DHSI અભ્યાસક્રમ કરેલ વિદ્યાર્થી ભરતી પ્રક્રિયા માટે લાયક ગણી શકાય.

ગુજરાત સરકારના 24/03/2022 ના નોટીફીકેશન નં. KP/17 ઓફ 2022/PRR/102014/77/KH માં દર્શાવેલ નિયમ **Rule 3 (b) (iv)** મુજબ :

"a candidate shall, have passed the Diploma of Sanitary Inspectors or Health Sanitary Inspector obtained from any of the Universities established or incorporated by or under the Central or a state Act in India; or any other education institutions recognised as such or declared to be deemed as a University under section 3 of University Grants Commission Act, 1956."

<u>નોંધ :-</u> અગાઉ પંચાયત સેવા પસંદગી બોર્ડમાં આ અભ્યાસક્રમ (DHSI) માન્ય રાખી ૧૦૫ ઉમેદવાર (BAOUના) ને નોકરી મળેલ છે. આ ઉપરાંત અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન દ્વારા પણ આ અભ્યાસક્રમ માન્ય રાખેલ છે.

મુદ્દા નં.2

સદર કોર્ષ પેરામેડીકલ હોવાની જે બાબત રજૂઆત કરેલ છે. પરંતુ DHSI અભ્યાસક્રમ ચલાવતી રાજ્યની અન્ય યુનિવર્સિટીઓના આ સાથે DHSI અભ્યાસક્રમ બાબતેની માહિતી બિડાણ સહ મોકલી આપીએ છીએ. જે સ્વયં સ્પષ્ટ કરે છે કે DHSI અભ્યાસક્રમ પેરામેડીકલ અભ્યાસક્રમ નથી.

ગુજરાત રાજ્યની નીચે મુજબની યુનિવર્સિટીઓ દ્વારા ડીપ્લોમાં ઇન હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેકટર અભ્યાસક્રમ મેડીકલ/નર્સિંગ સિવાયની જનરલ ફેકલ્ટી હેઠળ ચલાવવામાં આવે છે. જો આ અભ્યાસક્રમ પેરામેડીકલ કોર્સ હોય તો ફરજીયાત પણે મેડીકલ/પેરા મેડીકલ ફેકલ્ટીમાં જ ચલાવવો પડે.

1. મહારાજા કૃષ્ણકુમારસિંહજી ભાવનગર યુનિવર્સિટી, ભાવનગર :- ડીપાર્ટમેન્ટ ઓફ રૂરલ સ્ટડીઝ (બિડાણ નં.4)
   (https://www.mkbhavuni.edu.in/mkbhavuniweb/courses.php)

2. ગુજરાત યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ :- ડીપાર્ટમેન્ટ ઓફ ફીઝીકલ એજ્યુકેશન (બિડાણ નં.5) (https://www.gujaratuniversity.ac.in/Course/78)
3. ઓલ ઇન્ડિયા લોકલ સેલ્ફ ગવર્નમેન્ટ (AILSG) એ એક ખાનગી સંસ્થા છે. જે નીચે મુજબની સંસ્થાઓ સાથે જોડાણ ધરાવે છે. જેમાંથી એકપણ પેરામેડીકલની વ્યાખ્યામાં નથી આવતી તથા AILSG સંસ્થા કોઇપણ મેડીકલ કે પેરામેડીકલ કાઉન્સિલ સાથે જોડાણ ધરાવતી નથી. (https://www.aiilsg.org/) (જેની વિગત દર્શાવતું આ પત્રક બિડાણ નં.6 માં સામેલ છે.)
   a. Government of India: Ministry of Urban Development, Ministry of Housing and Urban Poverty Alleviation, Ministry of Home Affairs, Ministry of Drinking Water Supply and Sanitation
   b. State Governments in India
   c. Municipal Corporations, Development Authorities, Municipal Councils
   d. Tata Institute of Social Sciences (TISS), IIM Ahmedabad
   e. All India Council of Mayors, Metro Forum (India)
   f. Indian Water Works Association (IWWA)
   g. National Solid Waste Association of India (NSWAI)
   h. Institution of Fire Engineers (India)
   i. Mumbai University, Saurashtra University, Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, CEPT University, Indira Gandhi National Open University (IGNOU), Shreemati Nathibai Damodar Thackersey (SNDT) Women's University etc.
   j. National Institute of Urban Affairs, New Delhi, Yashwantrao Chavan Academy of Development Administration (YASHADA), Pune
   k. National Institute of Public Co-operation and Child Development, New Delhi
   l. Indian Association of Social Science Institutions (IASSI)
   m. Kerala Institute of Local Administration (KILA)
4. ITI ની માહિતી પુસ્તિકા પેજ નં.18. (બિડાણ નં. 6-A)
5. વીર નર્મદ દક્ષીણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી, સુરત (બિડાણ નં.7)

મુદ્દા નં.3

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી દ્વારા DHSI અભ્યાસક્રમ 2 સેમેસ્ટરમાં થાય છે. જેની અભ્યાસક્રમ ફી પણ બંને સેમેસ્ટરમાં વિદ્યાર્થીએ અલગ અલગ ભરવાની હોય છે તથા બંને સેમેસ્ટરની પરીક્ષા પણ વિદ્યાર્થીએ આપવાની હોય છે. જે બંને સેમેસ્ટરના પરિણામ યુનિવર્સિટીની વેબસાઈટ www.baou.edu.in પર રીઝલ્ટની લીંક પરથી બંને સેમેસ્ટરના પરિણામ (Statement of Marks) મેળવી શકાય છે. વિદ્યાર્થી દ્વારા જયારે બંને સેમેસ્ટર (1st સેમેસ્ટર અને 2nd સેમેસ્ટર) સફળતાપૂર્વક પૂર્ણ કર્યા બાદ વિદ્યાર્થીઓના પ્રેક્ટીકલ, પ્રોજેક્ટ-વાઈવા સફળતાપૂર્વક પૂર્ણ થયા બાદ જ ફાઈનલ માર્કશીટ વિદ્યાર્થીને આપવામાં આવે છે. જે ઓપન યુનિવર્સિટીઓની વ્યવસ્થા છે. આપના પત્રમાં રજુ કરેલ માર્કશીટમાં DHSI-101 થી DHSI-105 એ 1st સેમેસ્ટર દર્શાવે છે તથા DHSI-201 થી DHSI-206 એ 2nd સેમેસ્ટર દર્શાવે છે.

મુદ્દા નં.4

ઉપરોક્ત રજૂઆત સંદર્ભે જણાવવાનું કે DHSI અભ્યાસક્રમમાં વિદ્યાર્થીઓની થીયરી (લેખિત) પરીક્ષાના 70% ગુણભાર હોય છે તેમજ 30% એસાઇનમેન્ટના ગુણભાર હોય છે. આ ઉપરાંત

વિદ્યાર્થીઓએ સદર અભ્યાસક્રમ કરતી વખતે એસાઇનમેન્ટની સાથે સાથે પ્રેક્ટીકલ વર્ક તથા પ્રોજેક્ટ વર્ક ફરજીયાત કરવાનો હોય છે. જેની વિગત આ સાથે અમે આપશ્રીને મોકલી આપીએ છીએ (બિડાણ નં.8). જેથી ડૉ.બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી દ્વારા માત્ર Assignment ના આધારે જ ડિપ્લોમા પ્રમાણપત્ર આપવાની રજૂઆત તદ્દન પાયા વિહોણી છે.

મુદ્દા નં.5

હા, "Diploma in Health Sanitary Inspector" ના કોર્ષ માટે આપની યુનિવર્સિટી ધ્વારા વિધાર્થીઓને "Practical training" આપવામાં આવે છે. જેની વિગત મુદ્દા નં.૬ માં છે.

મુદ્દા નં.6

"Diploma in Health Sanitary Inspector" ના કોર્ષ માટે વિધાર્થીઓને "Practical Training" યુનિવર્સિટીના માન્ય અભ્યાસકેન્દ્રો પર આપવામાં આવે છે. જેમાં

1) **વર્ગ પરામર્શન કાર્ય**

ડિપ્લોમાં ઇન હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેકટરના અભ્યાસક્રમમાં વિદ્યાર્થીઓને પોતાની કામગીરીના સંદર્ભમાં જે જે પ્રકારના કામ કરવામાં આવે છે. એ સ્થળો અને એ કાર્યની વિગતવાર પરામર્શનના માધ્યમથી માહિતી પૂરી પાડવામાં આવે છે. જેમાં સૂકો કચરો, ભીનો કચરો, લીલો કચરો, મચ્છરોની જાળીનું વર્ગીકરણ, ઋતુજન્ય વાતાવરણ અને રોગચાળા સંદર્ભએ સફાઈનું આયોજન ઉપરાંત વિવિધ પ્રકારના કાર્યક્ષેત્રો જેવા કે બાગ-બગીચા, ઉદ્યોગગૃહો મનોરંજન આવાસો, નિવાસસ્થાનીય આવાસો જેવી વિવિધ જગ્યાઓ પર સફાઈ માટેના જરૂરી સાધન સામગ્રીનું નિદર્શન ઉપયોગ કરવાની રીતો તેમજ એ સંદર્ભે જરૂરી વ્યવસ્થાઓ અંગે અભ્યાસક્રમ મુજબ શીખવાડવામાં આવે છે.

2) **સ્થળ મુલાકાત**

DHSI અભ્યાસક્રમમાં વિદ્યાર્થીઓને પરામર્શન કાર્યની સાથે વિવિધ સ્થળ મુલાકાત કરવાની હોય છે. જેમાં વિદ્યાર્થીઓએ સ્થળ પર જઈ પ્રત્યક્ષ કાર્ય સમજવા માટે તથા સ્થળ સેનિટેશનની કામગીરીમાં ઉપયોગી સાધન સામગ્રીના પ્રત્યક્ષ નિદર્શન તેમજ મૂળ કામગીરીના પાયાના ઘટક તત્વો સમજવા તેમજ તેનો અભ્યાસ કરવા વિવિધ સ્થળ મુલાકાત કરવાની રહે છે.

DHSIના વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા યુનિવર્સિટીના માન્ય અભ્યાસકેન્દ્રોના માધ્યમથી વિવિધ સ્થળ મુલાકાત કરવાનું સૂચવવામાં આવતું હોય છે. જે સ્થળોની વિગતો નીચે મુજબ છે.

- સિવેજ ટ્રીટમેન્ટ પ્લાન્ટ
- સોલીડ વેસ્ટ ડીસ્પોઝલ પ્લાન્ટ

- અર્બન હેલ્થ સેન્ટર
- સ્વચ્છતા સંબંધિત ગ્રામ પંચાયત અને નગરપાલિકાની મુલાકાત
- ડમ્પિંગ પ્લાન્ટ
- વોટર સેનિટેશન
- સ્મશાનગૃહ/દફનભૂમિ
- વિવિધ બેકરી તેમજ હોટેલની મુલાકાત
- દુધની ડેરીની મુલાકાત
- કારખાનાની મુલાકાત
- મેળાઓ અને તહેવારોનું નિરક્ષણ કરી સેનેટરી ચકાસણી બાબતેની મુલાકાત
- જાહેર શૌચાલયોની મુલાકાત

(વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા કરાવવામાં આવેલ કેટલીક સ્થળ મુલાકાતના ફોટો આપને નમુના તરીકે મોકલી આપીએ છીએ. બિડાણ નં.9)

3) એક્સપર્ટ ગેસ્ટ લેકચર વિથ પ્રેઝન્ટેશન

DHSI ના વિદ્યાર્થીઓ માટે પરામર્શન વર્ગો તથા પ્રેક્ટીકલ બાદ સંસ્થાઓ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓને ઊંડા અભ્યાસ હેતુ ગેસ્ટ લેકચર ના આયોજન કરવામાં આવે છે. જેમાં સંબધિત વિષયો સાથે જોડાયેલા તજજ્ઞશ્રીઓ ઉપસ્થિત રહી વિદ્યાર્થીઓનું માર્ગદર્શન કરે છે.

મુદ્દા નં.7

આ સાથે માન્ય અભ્યાસકેન્દ્રો ઉપર DHSI અભ્યાસક્રમ ચલાવવા માટેની લેબ ઉભી કરવામાં આવે છે. અભ્યાસકેન્દ્રો પર જરૂરી સંસાધનોની વિગતો આ સાથે **(બિડાણ નં.10)** સામેલ છે.

મુદ્દા નં.8

"ડીપ્લોમા હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેક્ટર" એક વર્ષના સમયગાળા દરમિયાન વિદ્યાર્થીઓને વ્યવસાયિક કૌશલ્ય, વ્યવસાયિક જ્ઞાન અને રોજગારી કૌશલ્ય વિકસે એ રીતે તાલીમ આપવામાં આવે છે. આ ઉપરાંત, વિદ્યાર્થીઓને પ્રોજેક્ટ વર્ક, સ્થળ મુલાકાત તથા વિવિધ સર્વેની કામગીરી કરાવવામાં આવે છે. જેથી વિદ્યાર્થીઓ પ્રત્યક્ષ અનુભવોના આધારે પરિસ્થિતિનો તાગ મેળવી શકે છે. સમગ્ર પ્રેક્ટીકલ ટ્રેઈનીંગ દરમ્યાન વિવિધ બાબતોને આવરી લેવામાં આવે છે. જેનાથી વિદ્યાર્થીમાં વિવિધ કુશળતાઓમાં વધારો થાય છે.

આ અભ્યાસક્રમ કરવાથી વિદ્યાર્થીઓમાં નીચે મુજબની **Skill Develop** થાય છે.

- જરૂરિયાત મુજબ સંતુલિત આહારની રચના કરી શકશે અને કેલરી અને પોષક જરૂરિયાતોની ગણતરી અને સૂચન કરી શકશે.

- તમામ વય જૂથો માટે પોષણ યોજના બનાવી શકશે.
- વ્યક્તિની ચોક્કસ જરૂરિયાતો અનુસાર વિવિધ ખામીઓને કારણે થતા રોગને ઓળખી શકશે
- સંક્રમણક્ષમ (ચેપી) અને બિન-સંક્રમિત રોગના લક્ષણોનું મૂલ્યાંકન કરી શકશે
- વિવિધ ખોરાકમાં ભેળસેળનું નિરીક્ષણ કરશે અને તેની જાણ કરશે અને વિવિધ પ્રકારના ખોરાક માટે વિવિધ ખાદ્ય સંરક્ષણ તકનીકો સૂચવવામાં સક્ષમ થશે.
- વિદ્યાર્થીઓ પાણી અને તેના ગુણધર્મો અને પાણીના પ્રદૂષણના કારણોને ઓળખશે અને સમજશે, શહેર/દેશ વગેરેમાં પાણીની શુદ્ધિકરણ સાથે પાણી પુરવઠા પ્રણાલીનો સારાંશ આપશે અને પાણીના સંરક્ષણ માટે પ્લમ્બિંગ સિસ્ટમ એસેમ્બલ કરવામાં સક્ષમ થશે.
- વરસાદી પાણીના સંગ્રહની તકનીક વિકસાવશે.
- વિદ્યાર્થીર્થી પાણી શુદ્ધિકરણ પ્રક્રિયાને ઓળખવામાં અને સમજવામાં સક્ષમ હશે અને પર્યાવરણ અને માનવ સુરક્ષાના રક્ષણને ધ્યાનમાં રાખીને શહેર/નગરની રાત્રિની માટીનું સંચાલન કરવામાં પણ સક્ષમ થશે.
- વિદ્યાર્થીઓ શહેરી વિસ્તાર અથવા નાના શહેરમાં ઘન કચરા વ્યવસ્થાપન પ્રણાલીનું આયોજન કરી શકશે.
- વાયુ પ્રદૂષણના સ્ત્રોતોને ઓળખી અને યોગ્ય ઉપાયો સૂચવશે અને ગ્લોબલ વોર્મિંગ, તેની અસરોને પણ સમજશે
- વિદ્યાર્થી ધ્વનિ પ્રદૂષણ ઘટાડવા માટેના પગલાં સૂચવવામાં સક્ષમ બનશે
- વિદ્યાર્થી ચોક્કસ વિસ્તારની વેન્ટિલેશન જરૂરિયાતોનું આયોજન અને સૂચન કરી શકશે.
- વિદ્યાર્થીઓ ગટર, પ્લમ્બિંગ ટૂલ્સના બાંધકામ અને જાળવણીમાં યોજના બનાવી શકશે અને મદદરૂપ થઇ શકશે.
- પ્રવાહી કચરાને કારણે ગટરના આરોગ્ય માટેના જોખમોના પ્રકારો પણ જાણશે. તેઓ મૃત પ્રાણીઓ મનુષ્યો માટે નિકાલની પદ્ધતિઓ સૂચવશે.
- વિવિધ પ્રકારની માટી, જાહેર આરોગ્ય અને જમીનના પુનઃપ્રાપ્તિના સંબંધમાં તેનું મહત્વ ઓળખવામાં સક્ષમ હશે.
- વિદ્યાર્થીઓ આવાસ અને મેળાઓ અને તહેવારોમાં તબીબી પગલાંની સેનિટરી પ્રિસ્ક્રિપ્શનની યોજના અને સૂચન કરશે.
- વ્યવસાયિક આરોગ્યના જોખમોને ઓળખી અને સલામતીના નિયમોનું પાલન કરાવશે.
- વ્યવસાયિક રોગો અટકાવવા વિદ્યાર્થી જૈવિક વાતાવરણ અને છંટકાવના સાધનોના વિવિધ ભાગો તૈયાર કરાવી અને તેનું નિયંત્રણ કરી શકશે.

- વિદ્યાર્થીઓ લોકો માટે આરોગ્ય શિક્ષણ અંગે જાગૃતિ કાર્યક્રમો કેવી રીતે ઉત્પન્ન કરવા, વ્યક્તિગત સ્વચ્છતાનું મહત્વ સમજાવવા તથા તેમના અંગત જીવન અને સમાજ પર આહારની અસર વિશે શીખશે.
- વિદ્યાર્થીઓ તબીબી કટોકટીની પરિસ્થિતિનો સામનો કરવા માટે પ્રાથમિક સારવાર કરશે
- વિદ્યાર્થીઓ કોઈપણ રોગની તીવ્રતાનું મૂલ્યાંકન કરી શકશે
- રોગને ઓળખશે અને રોગને સમાવવા માટે સમયસર પ્રાથમિક સારવાર આપી શકવા સક્ષમ બનશે.
- વિદ્યાર્થીઓ સૂચવેલ રસીકરણ શેડ્યૂલનું પાલન કરાવી શકશે અને તેનું મહત્વ સમજાવશે.
- રોગોને નિયંત્રિત કરવા માટે જીવાણુ નાશકક્રિયા અને તેનું મહત્વ ઓળખી અને વંધ્યીકરણ હાથ ધરી શકશે.
- વિદ્યાર્થીઓ વ્યક્તિગત સ્વચ્છતાની મૂળભૂત બાબતો અને વ્યક્તિના સ્વાસ્થ્ય અને વ્યક્તિત્વ પર તેના મહત્વને સમજવામાં સક્ષમ થઈ શકશે
- મૃત્યુ દર, જન્મ દર, રોગિષ્ઠતા, MMR, IMR વગેરે જેવા વિવિધ પરિબળોને ઓળખવામાં પણ સક્ષમ બનશે.
- વસ્તી ગણતરીના સર્વેક્ષણ અને ડેટા સંગ્રહના મહત્વનું વિશ્લેષણ કરી શકશે તેમજ આરોગ્ય સર્વેક્ષણનું વર્ગીકરણ કરી શકશે.

સમગ્ર અભ્યાસક્રમ દરમ્યાન વિદ્યાર્થીઓમાં ઉપરોક્ત મુજબની સ્કીલ કેળવાય એ બાબતે પુરતું ધ્યાન રાખવામાં આવે છે. સદર બાબતોનો DHSI અભ્યાસક્રમમાં પૂર્ણ રીતે આવરી લેવામાં આવેલ છે. (સમાવિષ્ટ બાબતોનો ઉલ્લેખ કરતો વિસ્તૃત Syllabus પણ આ સાથે **બિડાણ નં.11** માં જોડીએ છીએ.)

મુદ્દા નં.9

DHSI અભ્યાસક્રમના વિદ્યાર્થીઓને પ્રોજેક્ટ વર્ક યુનિવર્સિટી દ્વારા યુનિવર્સિટીના માન્ય અભ્યાસકેન્દ્રોના માધ્યમથી કરાવવામાં આવે છે. જેની વિસ્તૃત વિગત (પ્રોજેક્ટ ગાઈડલાઈન્સ) આ સાથે આપને **બિડાણ નં.12** માં આપને મોકલી આપીએ છીએ. જે ગાઈડલાઈન્સ મુજબ વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા પ્રોજેક્ટ વર્ક તૈયાર કરવામાં આવે છે. આ સાથે નમુના તરીકે આપને એક વિદ્યાર્થીના પ્રોજેક્ટ વર્કની નકલ બિડાણમાં મોકલી આપીએ છીએ.

મુદ્દા નં.10

માહિતી પુસ્તિકા "MINISTRY OF SKILL DEVELOPMENT & ENTREPRENEURSHIP" દ્વારા બહાર પાડેલ Health Sanitary Inspector નો COMPETENCY BASED CURRICULUM મુજબ વિદ્યાર્થીઓમાં સ્કીલ ડેવેલપ થાય છે. જેની વિસ્તૃત વિગત અમે જવાબ નં.9 માં રજુ કરેલ છે.

મુદ્દા નં.11

ડૉ.બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી દ્વારા એક વર્ષનો ડીપ્લોમા અભ્યાક્રમ તરીકે DHSI અભ્યાસક્રમ ચલાવવામાં આવે છે. જેના જોબ રોલ વિષે MINISTRY OF SKILL DEVELOPMENT & ENTREPRENEURSHIP દ્વારા બહાર પાડેલ Health Sanitary Inspectorનો COMPETENCY BASED CURRICULUM માં જણાવવા માં આવ્યું છે. જે મુજબ ના જોબ રોલ મુજબ વિદ્યાર્થી કાર્ય કરી શકવા સક્ષમ છે.

આ સાથે અમે તમામ ડોકયુમેન્ટસ સાથે અમારી રજૂઆત આપ સમક્ષ મોકલી આપીએ છીએ. વધુમાં આપને જણાવવાનું કે હજી પણ આપની કક્ષાએથી રજૂઆત બાબતમાં કોઇપણ મૂંઝવણ અથવા મુશ્કેલી જણાય તો માંગ્યેથી તમામ વિગતોની પૂર્તતા કરી આપવામાં આવશે.

ડૉ. ભાવિન ત્રિવેદી
કાર્યકારી કુલસચિવ

<u>બિડાણ :</u>

1) બિડાણ નં. 1,
2) બિડાણ નં. 1-A
3) બિડાણ નં. 2
4) બિડાણ નં. 3
5) બિડાણ નં. 3-A
6) બિડાણ નં. 3-B
7) બિડાણ નં. 4
8) બિડાણ નં. 5
9) બિડાણ નં. 6
10) બિડાણ નં. 6-A
11) બિડાણ નં. 7
12) બિડાણ નં. 8
13) બિડાણ નં. 9
14) બિડાણ નં. 10
15) બિડાણ નં. 11
16) બિડાણ નં. 12
17) બિડાણ નં. 13 (DHSI 1st સેમેસ્ટર અને 2nd સેમેસ્ટર પુસ્તકો)

BAOU Education for All
Dr. Babasaheb Ambedkar Open University
(Established by Government of Gujarat)
"જ્યોતિર્મય પરિસર"
ડૉ.બી.એ.ઓ.યુ. માર્ગ, એસ. જી. હાઈવે, છારોડી, અમદાવાદ-382481
Email: info@baou.edu.in | Website: www.baou.edu.in

નં. બાઆંઓયુ/રજી./ ૧૯૧૨/૨૦૨૬ તા. ૦૧/૧૦/૨૦૨૬

પ્રતિ,
માનનીય ચેરમેનશ્રી,
ગુજરાત ગૌણ સેવા પસંદગી મંડળ,
ગાંધીનગર.

વિષય: **Sanitary Inspector** તથા સંબંધિત જગ્યાઓની ભરતીમાં **Diploma in Health Sanitary Inspector (DHSI)** લાયકાતની ગણતરી કરવા બાબત.

માનનીય સાહેબશ્રી,

સવિનય જણાવવાનું કે ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર મુક્ત યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ દ્વારા **Diploma in Health Sanitary Inspector (DHSI)** નામનો એક વર્ષનો, 34 ક્રેડિટનો Diploma Programme ચલાવવામાં આવે છે. આ અભ્યાસક્રમમાં Water Sanitation, Environmental Sanitation, Waste Disposal, Food & Nutrition, Human Health Safety, Health Education & Behavioural Science, Public Health Act તથા Internship Project જેવા વિષયોનો સમાવેશ થાય છે.

DHSI અભ્યાસક્રમની શૈક્ષણિક રચના મુખ્યત્વે sanitation, hygiene, environmental/public health, waste management, health education તથા sanitary inspection સંબંધિત ક્ષેત્રો સાથે સંકળાયેલી છે.

ભારત સરકારના **Directorate General of Training (DGT)**ના સત્તાવાર રેકોર્ડમાં Health Sanitary Inspectorને **Healthcare Sector – Non-Engineering Trade** તરીકે વર્ગીકૃત કરવામાં આવેલ છે. DGTના સત્તાવાર Curriculum Documentમાં પણ તેને "HEALTH SANITARY INSPECTOR (Non-Engineering Trade)" તરીકે દર્શાવવામાં આવેલ છે.

આ ઉપરાંત, **NCVET**ના 7th NSQC Meetingના સત્તાવાર દસ્તાવેજમાં **Qualification Name: Health Sanitary Inspector-CTS** તથા **Occupation: Sanitary Inspector** દર્શાવવામાં આવેલ છે. આ દસ્તાવેજમાં Sanitary Inspectorથી Senior Sanitary Inspector અને Sanitary Superintendent સુધીની occupational progression પણ દર્શાવવામાં આવી છે.

ઉપરોક્ત સત્તાવાર દસ્તાવેજોના આધારે વિનંતી છે કે ગુજરાત ગૌણ સેવા પસંદગી મંડળ દ્વારા **Sanitary Inspector તથા સંબંધિત Sanitation/Public Health/Inspection આધારિત જગ્યાઓની ભરતી માટેની જાહેરાતો અને લાયકાત નક્કી કરતી વખતે BAOUના Diploma in Health Sanitary Inspector (DHSI) અભ્યાસક્રમની લાયકાત અંગે યોગ્ય રીતે વિચારણા કરવામાં આવે.**

ખાસ કરીને, જ્યાં ભરતીના નિયમોમાં Sanitary Inspector અથવા સમકક્ષ/સંબંધિત Diplomaની શૈક્ષણિક લાયકાત નક્કી કરવામાં આવી હોય, ત્યાં DHSIની **સત્તાવાર Programme Structure, occupational relevance તથા DGT/NCVET classificationને** ધ્યાનમાં લઈ તેની સમકક્ષતા/પાત્રતા અંગે યોગ્ય નિર્ણય કરવામાં આવે તેવી વિનંતી છે.

સાથે સાથે, ઉમેદવારોને ભરતી પ્રક્રિયા દરમિયાન કોઈ ગેરસમજ અથવા અનિશ્ચિતતા ન રહે તે માટે DHSI લાયકાત અંગે મંડળ તરફથી જરૂરી **સ્પષ્ટતા/માર્ગદર્શન** આપવામાં આવે તેવી પણ વિનંતી છે.

અત્રે સ્પષ્ટ કરવાનું કે ભરતી માટેની અંતિમ પાત્રતા સંબંધિત ભરતીના પ્રવર્તમાન નિયમો, જાહેરાતની શરતો તથા સક્ષમ સત્તાધિકારીના નિર્ણયને આધીન રહેશે.

આ બાબતે સહાનુભૂતિપૂર્વક અને નિયમોનુસાર યોગ્ય વિચારણા કરી જરૂરી કાર્યવાહી કરવા વિનંતી.

આભાર સહ,

આપનો વિશ્વાસુ

ડૉ. ભાવિન ત્રિવેદી

કાર્યકારી કુલસચિવ

બિડાણ:

1. BAOU – Diploma in Health Sanitary Inspector Programme Structure
2. DGT – Health Sanitary Inspector સંબંધિત સત્તાવાર દસ્તાવેજ
3. NCVET – Health Sanitary Inspector-CTS સંબંધિત સત્તાવાર દસ્તાવેજ
4. DHSI અંગેનું Official Clarification

BAOU Education for All
Dr. Babasaheb Ambedkar Open University
(Established by Government of Gujarat)
"જ્યોતિર્મય પરિસર"

ડૉ.બી.એ.ઓ.યુ. માર્ગ, એસ. જી. હાઈવે, છારોડી, અમદાવાદ-382481
Email: info@baou.edu.in | Website: www.baou.edu.in

નં. બાઆંઓયુ/રજી./૧૬૬૦/૨૦૨૬ તા. ૨૧/૦૯/૨૦૨૬

પ્રતિ,
નાયબ કમિશ્નરશ્રી,
અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન,
સેન્ટ્રલ ઝોન ઓફીસ,
સરદાર પટેલ ભવન,
મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન,
દાણાપીઠ, અમદાવાદ - ૩૮૦૦૦૧

વિષય : ગુજરાત ગૌણ સેવા પસંદગી મંડળ - **જાહેરાત ક્રમાંક-૨૭૫/૨૦૨૪૨૫ મલ્ટી પર્પઝ હેલ્થ વર્કર (પુ) વર્ગ-3 ની જાહેરાત બાબત.** / અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન ની મલ્ટી પર્પઝ હેલ્થ વર્કર અને સેનેટરી ઇન્સ્પેક્ટરની જાહેરાત બાબત.

સંદર્ભ : (1) ગુજરાત ગૌણ સેવા પસંદગી મંડળ મીટીંગની કાર્યવાહી નોંધ. તથા જાહેરાત બાબત.
(2) વિદ્યાર્થીઓની રજૂઆત અંગે આવેલ ઈ-મેઈલ (૧૮ વિદ્યાર્થીઓની રજૂઆત)

સાહેબશ્રી,
સાદર નમસ્કાર,

ઉપરોક્ત દર્શાવેલ વિષય અને સંદર્ભ જણાવવાનું કે સંદર્ભ (૧) દ્વારા ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટીના DHSI અભ્યાસક્રમમાં પ્રમાણપત્રને માન્ય રાખેલ નથી તે અન્વયેની અમારી મુદ્દાનુસાર રજુઆત નીચે મુજબ છે. જે ધ્યાને લેશો.

મુદ્દા નં.1

ડીપ્લોમા હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેકટરનો અભ્યાસક્રમ એ એક વર્ષનો ડીપ્લોમા અભ્યાસક્રમ છે. જેથી UGC પત્ર ક્રમાંક-2-10/2016(DEB-III) તા.16/12/2016 તેમજ F.No.1-9/2018 (DEB-I) તા.23/02/2018 ના પત્રના આધારે યુનિવર્સિટી પોતાની Statutory Body ની મંજુરીના આધારે સદર અભ્યાસક્રમ શરુ કરી શકે છે. જે અંતર્ગત યુનિવર્સિટી દ્વારા પોતાની Statutory Body School Council, Academic Planning Board તથા Board of Management માં સદર અભ્યાસક્રમ શરુ કરવાની મંજુરી મેળવેલ છે (બિડાણ નં.1). જેથી યુનિવર્સિટીએ આ અભ્યાસક્રમ શરુ કરવા માટેની અલગથી કોઈ મંજુરી લેવાની રહેતી નથી તથા DHSI અભ્યાસક્રમ પેરામેડીકલ કક્ષાનો અભ્યાસક્રમ નથી. જેમાં

વિવિધ રાજ્યોની પેરામેડીકલ કાઉન્સિલના અભ્યાસક્રમોની યાદી આપને મોકલીએ છીએ. જેમાં DHSI ને પેરામેડીકલ અભ્યાસક્રમ તરીકે ગણવામાં નથી આવેલ.

UGC ના પત્ર નં. F.No.1-9/2018 (DEB-I) તા.23/02/2018 દ્વારા ભારત સરકારના તા.23/06/2017 ના રોજ પ્રસિદ્ધ University Grants Commission (Open and Distance Learning) Regulations, 2017 Part-I (2) (O), (P) મુજબ ની વિગતો ધ્યાને લેવી ખૂબજ જરૂરી છે જે નીચે મુજબ છે.

(o) "Programme" means a course or programme of study leading to the award of a Degree at graduate and postgraduate levels in a higher educational institution including Certificate or Diploma or Post Graduate Diploma;

(p) "Professional programmes" means a programme other than programmes in engineering, medicine, dental, pharmacy, nursing, architecture, physiotherapy and programmes not permitted to be offered in distance mode by any Statutory Councils or Regulatory Authorities to be conducted by the Higher Educational Institutions under Open and Distance Learning mode or Distance Education mode for the purpose of these regulations, if any, should be considered only if the same are approved by the respective Statutory Councils or Regulatory Authorities.

(p) મુજબ DHSI અભ્યાસક્રમ engineering, medicine, dental, pharmacy, nursing, architecture, physiotherapy ની વ્યાખ્યામાં ન આવતા યુનિવર્સિટી દ્વારા પોતાની Statutory Council જેમ કે એકેડમિક પ્લાનિંગ બોર્ડ (APB), બોર્ડ ઓફ મેનેજમેન્ટ (BOM) માંથી અભ્યાસક્રમ મંજુર કરેલ છે. જેથી યુનિવર્સિટી એ અલગથી UGC ની મંજુરી લેવાની રહેતી નથી.

ઉપરોક્ત દર્શાવેલ UGC દ્વારા જાહેર કરેલ પબ્લિક નોટીસ Recognizing and treating the Degrees/Diplomas/Certificates awarded through distance mode at par with the formal system of education" અનુસાર Programmes ની શ્રેણી માંથી "પેરા મેડીકલ" અભ્યાસક્રમો ને દૂર કરવામાં આવેલ છે. જેથી ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી દ્વારા ચલાવવામાં આવતો ડીપ્લોમાં ઇન હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેકટર અભ્યાસક્રમ તમામ રીતે માન્ય અભ્યાસક્રમ ગણી શકાય. **(બિડાણ નં.1-A).**

આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ વિભાગ, ગુજરાત સરકાર નાં ઠરાવ ક્રમાંક: એસ. આઈ. સી.-2008-2903-1069-(09)-ગ તા. 24-02-2010 મુજબ **"સરકાર માન્ય સંસ્થાઓની જેમ ભારત સરકારના શ્રમ અને રોજગાર વિભાગની ક્રાફટમેન ટ્રેનીગ સ્કિમ હેઠળ નેશનલ કાઉન્સિલ ઓફ વોકેશનલ ટ્રેનીંગ દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત સ્વનિર્ભર ઔદ્યોગિક તાલીમ કેન્દ્ર (Self-Finance ITI) ખાતે હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેકટર સર્ટિફિકેટ કોર્ષ કરેલ ઉમેદવારોને મલ્ટીપરપઝ હેલ્થ વર્કર (પુ.) વર્ગ – 3 ભરતી નિયમો, ૨૦૦૬ હેઠળ મલ્ટી પરપઝ હેલ્થ વર્કર (પુ.)ની જગ્યાની ભરતી માટે વિચારણામાં લેવાનું ઠરાવવામાં આવે છે. એટલે કે કોઈપણ સરકાર માન્ય સંસ્થામાંથી સેનેટરી ઇન્સ્પેકટરનો કોર્ષ પાસ કરેલ ઉમેદવાર**

ઉક્ત ભરતી નિયમો હેઠળ મલ્ટી પરપઝ હેલ્થ વર્કર (પુ.) ની જગ્યાની ભરતી માટે વિચારણામાં લેવાનાં રહે છે. (બિડાણ નં.2)

આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય, ભારત સરકાર અંતર્ગત ની નેશનલ ઇન્સ્ટીટયુટ ઓફ પબ્લિક હેલ્થ ટ્રેનીંગ એડ રીસર્ચ દ્વારા પણ ઉપરોક્ત કોર્સને "સેનિટરી ઇન્સ્પેક્ટર માટે એક વર્ષનો કૌશલ્ય આધારિત અભ્યાસક્રમ" "One year skill based course for Sanitary Inspector" નો અભ્યાસક્રમ Non-Paramedical કોર્ષ તરીકે જ ચલાવવામાં આવે છે. **(બિડાણ નં.3)**

પંચાયત, રૂરલ હાઉસિંગ અને રૂરલ ડેવલપમેન્ટ વિભાગ, સચિવાલય, ગાંધીનગર ના તા. ૨૪/૦૩/૨૦૨૨ ના રોજ નોટીફીકેશન નં KP/17 ઓફ 2022/PRR/102014/77/KH ના મલ્ટી પરપઝ હેલ્થ વર્કર (પુરુષ) ક્લાસ – III ની ભરતી માટે પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલ નીચે દર્શાવેલ નિયમ Rule 3 (b) (iv) states that to be eligible for appointment by direct selection to the post of Multi-Purpose Health Worker (Male), Class lll, in the Superior Panchayat Service, **(બીડાણ નં.3-A)** તેમજ ભરતી અંગેની જાહેરાત ક્રમાંક ૧૭/૨૦૨૧-૨૨ મલ્ટી પરપઝ હેલ્થ વર્કર (પુરુષ) ક્લાસ – III ની ભરતીની શૈક્ષણિક લાયકાત ૧૩.૧ (iv) માં દર્શાવ્યા મુજબ. **(બીડાણ નં.3-B)** ડૉ.બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટીમાંથી DHSI અભ્યાસક્રમ કરેલ વિદ્યાર્થી ભરતી પ્રક્રિયા માટે લાયક ગણી શકાય.

ગુજરાત સરકારના 24/03/2022 ના નોટીફીકેશન નં. KP/17 ઓફ 2022/PRR/102014/77/KH માં દર્શાવેલ નિયમ **Rule 3 (b) (iv)** મુજબ :

"a candidate shall, have passed the Diploma of Sanitary Inspectors or Health Sanitary Inspector obtained from any of the Universities established or incorporated by or under the Central or a state Act in India; or any other education institutions recognised as such or declared to be deemed as a University under section 3 of University Grants Commission Act, 1956."

<u>નોંધ :-</u> અગાઉ પંચાયત સેવા પસંદગી બોર્ડમાં આ અભ્યાસક્રમ (DHSI) માન્ય રાખી ૧૦૫ ઉમેદવાર (BAOUના) ને નોકરી મળેલ છે. આ ઉપરાંત અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન દ્વારા પણ આ અભ્યાસક્રમ માન્ય રાખેલ છે.

મુદ્દા નં.2

સદર કોર્ષ પેરામેડીકલ હોવાની જે બાબત રજૂઆત કરેલ છે. પરંતુ DHSI અભ્યાસક્રમ ચલાવતી રાજ્યની અન્ય યુનિવર્સિટીઓના આ સાથે DHSI અભ્યાસક્રમ બાબતેની માહિતી બિડાણ સહ મોકલી આપીએ છીએ. જે સ્વયં સ્પષ્ટ કરે છે કે DHSI અભ્યાસક્રમ પેરામેડીકલ અભ્યાસક્રમ નથી.

ગુજરાત રાજ્યની નીચે મુજબની યુનિવર્સિટીઓ દ્વારા ડીપ્લોમાં ઇન હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેકટર અભ્યાસક્રમ મેડીકલ/નર્સિંગ સિવાયની જનરલ ફેકલ્ટી હેઠળ ચલાવવામાં આવે છે. જો આ અભ્યાસક્રમ પેરામેડીકલ કોર્સ હોય તો ફરજીયાત પણે મેડીકલ/પેરા મેડીકલ ફેકલ્ટીમાં જ ચલાવવો પડે.

1. મહારાજા કૃષ્ણકુમારસિંહજી ભાવનગર યુનિવર્સિટી, ભાવનગર :- ડીપાર્ટમેન્ટ ઓફ રૂરલ સ્ટડીઝ **(બિડાણ નં.4)**
   (https://www.mkbhavuni.edu.in/mkbhavuniweb/courses.php)
2. **ગુજરાત યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ** :- ડીપાર્ટમેન્ટ ઓફ ફીઝીકલ એજ્યુકેશન **(બિડાણ નં.5)**
   (https://www.gujaratuniversity.ac.in/Course/78)

3. ઓલ ઇન્ડિયા લોકલ સેલ્ફ ગવર્નમેન્ટ (AILSG) એ એક ખાનગી સંસ્થા છે. જે નીચે મુજબની સંસ્થાઓ સાથે જોડાણ ધરાવે છે. જેમાંથી એકપણ પેરામેડીકલની વ્યાખ્યામાં નથી આવતી તથા AILSG સંસ્થા કોઇપણ મેડીકલ કે પેરામેડીકલ કાઉન્સિલ સાથે જોડાણ ધરાવતી નથી. (https://www.aiilsg.org/) (જેની વિગત દર્શાવતું આ પત્રક **બિડાણ નં.6** માં સામેલ છે.)
   a. Government of India: Ministry of Urban Development, Ministry of Housing and Urban Poverty Alleviation, Ministry of Home Affairs, Ministry of Drinking Water Supply and Sanitation
   b. State Governments in India
   c. Municipal Corporations, Development Authorities, Municipal Councils
   d. Tata Institute of Social Sciences (TISS), IIM Ahmedabad
   e. All India Council of Mayors, Metro Forum (India)
   f. Indian Water Works Association (IWWA)
   g. National Solid Waste Association of India (NSWAI)
   h. Institution of Fire Engineers (India)
   i. Mumbai University, Saurashtra University, Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, CEPT University, Indira Gandhi National Open University (IGNOU), Shreemati Nathibai Damodar Thackersey (SNDT) Women's University etc.
   j. National Institute of Urban Affairs, New Delhi, Yashwantrao Chavan Academy of Development Administration (YASHADA), Pune
   k. National Institute of Public Co-operation and Child Development, New Delhi
   l. Indian Association of Social Science Institutions (IASSI)
   m. Kerala Institute of Local Administration (KILA)
4. ITI ની માહિતી પુસ્તિકા પેજ નં.18. **(બિડાણ નં. 6-A)**
5. વીર નર્મદ દક્ષીણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી, સુરત **(બિડાણ નં.7)**

મુદ્દા નં.3

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી દ્વારા DHSI અભ્યાસક્રમ 2 સેમેસ્ટરમાં થાય છે. જેની અભ્યાસક્રમ ફી પણ બંને સેમેસ્ટરમાં વિદ્યાર્થીએ અલગ અલગ ભરવાની હોય છે તથા બંને સેમેસ્ટરની પરીક્ષા પણ વિદ્યાર્થીએ આપવાની હોય છે. જે બંને સેમેસ્ટરના પરિણામ યુનિવર્સિટીની વેબસાઈટ www.baou.edu.in પર રીઝલ્ટની લીંક પરથી બંને સેમેસ્ટરના પરિણામ (Statement of Marks) મેળવી શકાય છે. વિદ્યાર્થી દ્વારા જયારે બંને સેમેસ્ટર (1st સેમેસ્ટર અને 2nd સેમેસ્ટર) સફળતાપૂર્વક પૂર્ણ કર્યા બાદ વિદ્યાર્થીઓના પ્રેક્ટીકલ, પ્રોજેક્ટ-વાઈવા સફળતાપૂર્વક પૂર્ણ થયા બાદ જ ફાઈનલ માર્કશીટ વિદ્યાર્થીને આપવામાં આવે છે. જે ઓપન યુનિવર્સિટીઓની વ્યવસ્થા છે. આપના પત્રમાં રજુ કરેલ માર્કશીટમાં DHSI-101 થી DHSI-105 એ 1st સેમેસ્ટર દર્શાવે છે તથા DHSI-201 થી DHSI-206 એ 2nd સેમેસ્ટર દર્શાવે છે.

મુદ્દા નં.4

ઉપરોક્ત રજૂઆત સંદર્ભે જણાવવાનું કે DHSI અભ્યાસક્રમમાં વિદ્યાર્થીઓની થીયરી (લેખિત) પરીક્ષાના 70% ગુણભાર હોય છે તેમજ 30% એસાઇનમેન્ટના ગુણભાર હોય છે. આ ઉપરાંત વિદ્યાર્થીઓએ સદર અભ્યાસક્રમ કરતી વખતે એસાઇનમેન્ટની સાથે સાથે પ્રેક્ટીકલ વર્ક તથા પ્રોજેક્ટ વર્ક ફરજીયાત કરવાનો હોય છે. જેની વિગત આ સાથે અમે આપશ્રીને મોકલી આપીએ છીએ (બિડાણ

નં.8). જેથી ડૉ.બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી દ્વારા માત્ર Assignment ના આધારે જ ડિપ્લોમા પ્રમાણપત્ર આપવાની રજૂઆત તદ્દન પાયા વિહોણી છે.

મુદ્દા નં.5

હા, "Diploma in Health Sanitary Inspector" ના કોર્ષ માટે આપની યુનિવર્સિટી ધ્વારા વિધાર્થીઓને "Practical training" આપવામાં આવે છે. જેની વિગત મુદ્દા નં.૬ માં છે.

મુદ્દા નં.6

"Diploma in Health Sanitary Inspector" ના કોર્ષ માટે વિધાર્થીઓને "Practical Training" યુનિવર્સિટીના માન્ય અભ્યાસકેન્દ્રો પર આપવામાં આવે છે. જેમાં

1) **વર્ગ પરામર્શન કાર્ય**

ડિપ્લોમાં ઇન હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેકટરના અભ્યાસક્રમમાં વિદ્યાર્થીઓને પોતાની કામગીરીના સંદર્ભમાં જે જે પ્રકારના કામ કરવામાં આવે છે. એ સ્થળો અને એ કાર્યની વિગતવાર પરામર્શનના માધ્યમથી માહિતી પૂરી પાડવામાં આવે છે. જેમાં સૂકો કચરો, ભીનો કચરો, લીલો કચરો, મચ્છરોની જાળીનું વર્ગીકરણ, ઋતુજન્ય વાતાવરણ અને રોગચાળા સંદર્ભએ સફાઈનું આયોજન ઉપરાંત વિવિધ પ્રકારના કાર્યક્ષેત્રો જેવા કે બાગ-બગીચા, ઉદ્યોગગૃહો મનોરંજન આવાસો, નિવાસસ્થાનીય આવાસો જેવી વિવિધ જગ્યાઓ પર સફાઈ માટેના જરૂરી સાધન સામગ્રીનું નિદર્શન ઉપયોગ કરવાની રીતો તેમજ એ સંદર્ભે જરૂરી વ્યવસ્થાઓ અંગે અભ્યાસક્રમ મુજબ શીખવાડવામાં આવે છે.

2) **સ્થળ મુલાકાત**

DHSI અભ્યાસક્રમમાં વિદ્યાર્થીઓને પરામર્શન કાર્યની સાથે વિવિધ સ્થળ મુલાકાત કરવાની હોય છે. જેમાં વિદ્યાર્થીઓએ સ્થળ પર જઈ પ્રત્યક્ષ કાર્ય સમજવા માટે તથા સ્થળ સેનિટેશનની કામગીરીમાં ઉપયોગી સાધન સામગ્રીના પ્રત્યક્ષ નિદર્શન તેમજ મૂળ કામગીરીના પાયાના ઘટક તત્વો સમજવા તેમજ તેનો અભ્યાસ કરવા વિવિધ સ્થળ મુલાકાત કરવાની રહે છે.

DHSIના વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા યુનિવર્સિટીના માન્ય અભ્યાસકેન્દ્રોના માધ્યમથી વિવિધ સ્થળ મુલાકાત કરવાનું સૂચવવામાં આવતું હોય છે. જે સ્થળોની વિગતો નીચે મુજબ છે.

- સિવેજ ટ્રીટમેન્ટ પ્લાન્ટ
- સોલીડ વેસ્ટ ડીસ્પોઝલ પ્લાન્ટ
- અર્બન હેલ્થ સેન્ટર
- સ્વચ્છતા સંબંધિત ગ્રામ પંચાયત અને નગરપાલિકાની મુલાકાત
- ડમ્પિંગ પ્લાન્ટ
- વોટર સેનિટેશન

- સ્મશાનગૃહ/દફનભૂમિ
- વિવિધ બેકરી તેમજ હોટેલની મુલાકાત
- દુધની ડેરીની મુલાકાત
- કારખાનાની મુલાકાત
- મેળાઓ અને તહેવારોનું નિરક્ષણ કરી સેનેટરી ચકાસણી બાબતેની મુલાકાત
- જાહેર શૌચાલયોની મુલાકાત

(વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા કરાવવામાં આવેલ કેટલીક સ્થળ મુલાકાતના ફોટો આપને નમુના તરીકે મોકલી આપીએ છીએ. બિડાણ નં.9)

3) **એક્સપર્ટ ગેસ્ટ લેકચર વિથ પ્રેઝન્ટેશન**

DHSI ના વિદ્યાર્થીઓ માટે પરામર્શન વર્ગો તથા પ્રેક્ટીકલ બાદ સંસ્થાઓ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓને ઊંડા અભ્યાસ હેતુ ગેસ્ટ લેકચર ના આયોજન કરવામાં આવે છે. જેમાં સંબધિત વિષયો સાથે જોડાયેલા તજજ્ઞશ્રીઓ ઉપસ્થિત રહી વિદ્યાર્થીઓનું માર્ગદર્શન કરે છે.

મુદ્દા નં.7

આ સાથે માન્ય અભ્યાસકેન્દ્રો ઉપર DHSI અભ્યાસક્રમ ચલાવવા માટેની લેબ ઉભી કરવામાં આવે છે. અભ્યાસકેન્દ્રો પર જરૂરી સંસાધનોની વિગતો આ સાથે **(બિડાણ નં.10)** સામેલ છે.

મુદ્દા નં.8

"ડીપ્લોમા હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેક્ટર" એક વર્ષના સમયગાળા દરમિયાન વિદ્યાર્થીઓને વ્યવસાયિક કૌશલ્ય, વ્યવસાયિક જ્ઞાન અને રોજગારી કૌશલ્ય વિકસે એ રીતે તાલીમ આપવામાં આવે છે. આ ઉપરાંત, વિદ્યાર્થીઓને પ્રોજેક્ટ વર્ક, સ્થળ મુલાકાત તથા વિવિધ સર્વેની કામગીરી કરાવવામાં આવે છે. જેથી વિદ્યાર્થીઓ પ્રત્યક્ષ અનુભવોના આધારે પરિસ્થિતિનો તાગ મેળવી શકે છે. સમગ્ર પ્રેક્ટીકલ ટ્રેઈનીંગ દરમ્યાન વિવિધ બાબતોને આવરી લેવામાં આવે છે. જેનાથી વિદ્યાર્થીમાં વિવિધ કુશળતાઓમાં વધારો થાય છે.

આ અભ્યાસક્રમ કરવાથી વિદ્યાર્થીઓમાં નીચે મુજબની **Skill Develop** થાય છે.

- જરૂરિયાત મુજબ સંતુલિત આહારની રચના કરી શકશે અને કેલરી અને પોષક જરૂરિયાતોની ગણતરી અને સૂચન કરી શકશે.
- તમામ વય જૂથો માટે પોષણ યોજના બનાવી શકશે.
- વ્યક્તિની ચોક્કસ જરૂરિયાતો અનુસાર વિવિધ ખામીઓને કારણે થતા રોગને ઓળખી શકશે
- સંક્રમણક્ષમ (ચેપી) અને બિન-સંક્રમિત રોગના લક્ષણોનું મૂલ્યાંકન કરી શકશે
- વિવિધ ખોરાકમાં ભેળસેળનું નિરીક્ષણ કરશે અને તેની જાણ કરશે અને વિવિધ પ્રકારના ખોરાક માટે વિવિધ ખાદ્ય સંરક્ષણ તકનીકો સૂચવવામાં સક્ષમ થશે.

- વિદ્યાર્થીઓ પાણી અને તેના ગુણધર્મો અને પાણીના પ્રદૂષણના કારણોને ઓળખશે અને સમજશે. શહેર/દેશ વગેરેમાં પાણીની શુદ્ધિકરણ સાથે પાણી પુરવઠા પ્રણાલીનો સારાંશ આપશે અને પાણીના સંરક્ષણ માટે પ્લમ્બિંગ સિસ્ટમ એસેમ્બલ કરવામાં સક્ષમ થશે.
- વરસાદી પાણીના સંગ્રહની તકનીક વિકસાવશે.
- વિદ્યાર્થીર્થી પાણી શુદ્ધિકરણ પ્રક્રિયાને ઓળખવામાં અને સમજવામાં સક્ષમ હશે અને પર્યાવરણ અને માનવ સુરક્ષાના રક્ષણને ધ્યાનમાં રાખીને શહેર/નગરની રાત્રિની માટીનું સંચાલન કરવામાં પણ સક્ષમ થશે.
- વિદ્યાર્થીઓ શહેરી વિસ્તાર અથવા નાના શહેરમાં ઘન કચરા વ્યવસ્થાપન પ્રણાલીનું આયોજન કરી શકશે.
- વાયુ પ્રદૂષણના સ્ત્રોતોને ઓળખી અને યોગ્ય ઉપાયો સૂચવશે અને ગ્લોબલ વોર્મિંગ, તેની અસરોને પણ સમજશે
- વિદ્યાર્થી ધ્વનિ પ્રદૂષણ ઘટાડવા માટેના પગલાં સૂચવવામાં સક્ષમ બનશે
- વિદ્યાર્થી ચોક્કસ વિસ્તારની વેન્ટિલેશન જરૂરિયાતોનું આયોજન અને સૂચન કરી શકશે.
- વિદ્યાર્થીઓ ગટર, પ્લમ્બિંગ ટૂલ્સના બાંધકામ અને જાળવણીમાં યોજના બનાવી શકશે અને મદદરૂપ થઇ શકશે.
- પ્રવાહી કચરાને કારણે ગટરના આરોગ્ય માટેના જોખમોના પ્રકારો પણ જાણશે. તેઓ મૃત પ્રાણીઓ મનુષ્યો માટે નિકાલની પદ્ધતિઓ સૂચવશે.
- વિવિધ પ્રકારની માટી. જાહેર આરોગ્ય અને જમીનના પુનઃપ્રાપ્તિના સંબંધમાં તેનું મહત્વ ઓળખવામાં સક્ષમ હશે.
- વિદ્યાર્થીઓ આવાસ અને મેળાઓ અને તહેવારોમાં તબીબી પગલાંની સેનિટરી પ્રિસ્ક્રિપ્શનની યોજના અને સૂચન કરશે.
- વ્યવસાયિક આરોગ્યના જોખમોને ઓળખી અને સલામતીના નિયમોનું પાલન કરાવશે.
- વ્યવસાયિક રોગો અટકાવવા વિદ્યાર્થી જૈવિક વાતાવરણ અને છંટકાવના સાધનોના વિવિધ ભાગો તૈયાર કરાવી અને તેનું નિયંત્રણ કરી શકશે.
- વિદ્યાર્થીઓ લોકો માટે આરોગ્ય શિક્ષણ અંગે જાગૃતિ કાર્યક્રમો કેવી રીતે ઉત્પન્ન કરવા, વ્યક્તિગત સ્વચ્છતાનું મહત્વ સમજાવવા તથા તેમના અંગત જીવન અને સમાજ પર આહારની અસર વિશે શીખશે.
- વિદ્યાર્થીઓ તબીબી કટોકટીની પરિસ્થિતિનો સામનો કરવા માટે પ્રાથમિક સારવાર કરશે
- વિદ્યાર્થીઓ કોઈપણ રોગની તીવ્રતાનું મૂલ્યાંકન કરી શકશે
- રોગને ઓળખશે અને રોગને સમાવવા માટે સમયસર પ્રાથમિક સારવાર આપી શકવા સક્ષમ બનશે.
- વિદ્યાર્થીઓ સૂચવેલ રસીકરણ શેડ્યૂલનું પાલન કરાવી શકશે અને તેનું મહત્વ સમજાવશે.

- રોગોને નિયંત્રિત કરવા માટે જીવાણુ નાશકક્રિયા અને તેનું મહત્વ ઓળખી અને વંધ્યીકરણ હાથ ધરી શકશે.
- વિદ્યાર્થીઓ વ્યક્તિગત સ્વચ્છતાની મૂળભૂત બાબતો અને વ્યક્તિના સ્વાસ્થ્ય અને વ્યક્તિત્વ પર તેના મહત્વને સમજવામાં સક્ષમ થઈ શકશે
- મૃત્યુ દર, જન્મ દર, રોગિષ્ઠતા, MMR, IMR વગેરે જેવા વિવિધ પરિબળોને ઓળખવામાં પણ સક્ષમ બનશે.
- વસ્તી ગણતરીના સર્વેક્ષણ અને ડેટા સંગ્રહના મહત્વનું વિશ્લેષણ કરી શકશે તેમજ આરોગ્ય સર્વેક્ષણનું વર્ગીકરણ કરી શકશે.

સમગ્ર અભ્યાસક્રમ દરમ્યાન વિદ્યાર્થીઓમાં ઉપરોક્ત મુજબની સ્કીલ કેળવાય એ બાબતે પુરતું ધ્યાન રાખવામાં આવે છે. સદર બાબતોનો DHSI અભ્યાસક્રમમાં પૂર્ણ રીતે આવરી લેવામાં આવેલ છે. (સમાવિષ્ટ બાબતોનો ઉલ્લેખ કરતો વિસ્તૃત Syllabus પણ આ સાથે **બિડાણ નં.11** માં જોડીએ છીએ.)

મુદ્દા નં.9

DHSI અભ્યાસક્રમના વિદ્યાર્થીઓને પ્રોજેક્ટ વર્ક યુનિવર્સિટી દ્વારા યુનિવર્સિટીના માન્ય અભ્યાસકેન્દ્રોના માધ્યમથી કરાવવામાં આવે છે. જેની વિસ્તૃત વિગત (પ્રોજેક્ટ ગાઈડલાઈન્સ) આ સાથે આપને **બિડાણ નં.12** માં આપને મોકલી આપીએ છીએ. જે ગાઈડલાઈન્સ મુજબ વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા પ્રોજેક્ટ વર્ક તૈયાર કરવામાં આવે છે. આ સાથે નમુના તરીકે આપને એક વિદ્યાર્થીના પ્રોજેક્ટ વર્કની નકલ બિડાણમાં મોકલી આપીએ છીએ.

મુદ્દા નં.10

માહિતી પુસ્તિકા "MINISTRY OF SKILL DEVELOPMENT & ENTREPRENEURSHIP" દ્વારા બહાર પાડેલ Health Sanitary Inspector નો COMPETENCY BASED CURRICULUM મુજબ વિદ્યાર્થીઓમાં સ્કીલ ડેવેલપ થાય છે. જેની વિસ્તૃત વિગત અમે જવાબ નં.9 માં રજુ કરેલ છે.

મુદ્દા નં.11

ડૉ.બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી દ્વારા એક વર્ષનો ડીપ્લોમા અભ્યાકમ તરીકે DHSI અભ્યાસક્રમ ચલાવવામાં આવે છે. જેના જોબ રોલ વિષે MINISTRY OF SKILL DEVELOPMENT & ENTREPRENEURSHIP દ્વારા બહાર પાડેલ Health Sanitary Inspectorનો COMPETENCY BASED CURRICULUM માં જણાવવા માં આવ્યું છે. જે મુજબ ના જોબ રોલ મુજબ વિદ્યાર્થી કાર્ય કરી શકવા સક્ષમ છે.

આ સાથે અમે તમામ ડોકયુમેન્ટસ સાથે અમારી રજૂઆત આપ સમક્ષ મોકલી આપીએ છીએ. વધુમાં આપને જણાવવાનું કે હજી પણ આપની કક્ષાએથી રજૂઆત બાબતમાં કોઇપણ મૂંઝવણ અથવા મુશ્કેલી જણાય તો માંગ્યેથી તમામ વિગતોની પૂર્તતા કરી આપવામાં આવશે.

ડૉ. ભાવિન ત્રિવેદી
કાર્યકારી કુલસચિવ

<u>બિડાણ :</u>

1) બિડાણ નં. 1,
2) બિડાણ નં. 1-A
3) બિડાણ નં. 2
4) બિડાણ નં. 3
5) બિડાણ નં. 3-A
6) બિડાણ નં. 3-B
7) બિડાણ નં. 4
8) બિડાણ નં. 5
9) બિડાણ નં. 6
10) બિડાણ નં. 6-A
11) બિડાણ નં. 7
12) બિડાણ નં. 8
13) બિડાણ નં. 9
14) બિડાણ નં. 10
15) બિડાણ નં. 11
16) બિડાણ નં. 12
17) બિડાણ નં. 13 (DHSI 1st સેમેસ્ટર અને 2nd સેમેસ્ટર પુસ્તકો)

Final

BAOU Education for All | Dr. Babasaheb Ambedkar Open University
(Established by Government of Gujarat)
"જ્યોતિર્મય પરિસર"

ડૉ.બી.એ.ઓ.યુ. માર્ગ, એસ. જી. હાઈવે, છારોડી, અમદાવાદ-382481
Email: info@baou.edu.in | Website: www.baou.edu.in

નં. બાઆંઓયુ/રજી./૧૫૬૯/૨૦૨૬ તા. ૧૪/૦૯/૨૦૨૬

પ્રતિ,

માનનીય આરોગ્ય મંત્રીશ્રી,

ગુજરાત રાજ્ય,

ગાંધીનગર

વિષય : ગુજરાત ગૌણ સેવા પસંદગી મંડળ - **જાહેરાત ક્રમાંક-૨૭૫/૨૦૨૪૨૫ મલ્ટી પર્પઝ હેલ્થ વર્કર (પુ) વર્ગ-3 ની જાહેરાત તેમજ** સેનેટરી ઇન્સ્પેકટરની તમામ જાહેરાત બાબત.

સંદર્ભ : (1) ગુજરાત ગૌણ સેવા પસંદગી મંડળ મીટીંગની કાર્યવાહી નોંધ.

(2) વિદ્યાર્થીઓની રજૂઆત અંગે આવેલ ઈ-મેઈલ (૧૮ વિદ્યાર્થીઓની રજૂઆત)

સાહેબશ્રી,

સાદર નમસ્કાર,

ઉપરોક્ત દર્શાવેલ વિષય અને સંદર્ભ જણાવવાનું કે સંદર્ભ (૧) દ્વારા ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટીના DHSI અભ્યાસક્રમમાં પ્રમાણપત્રને માન્ય રાખેલ નથી તે અન્વયેની અમારી મુદ્દાનુસાર રજુઆત નીચે મુજબ છે. જે ધ્યાને લેશો.

મુદ્દા નં.1

ડીપ્લોમા હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેકટરનો અભ્યાસક્રમ એ એક વર્ષનો ડીપ્લોમા અભ્યાસક્રમ છે. જેથી UGC પત્ર ક્રમાંક-2-10/2016(DEB-III) તા.16/12/2016 તેમજ F.No.1-9/2018 (DEB-I) તા.23/02/2018 ના પત્રના આધારે યુનિવર્સિટી પોતાની Statutory Body ની મંજુરીના આધારે સદર અભ્યાસક્રમ શરુ કરી શકે છે. જે અંતર્ગત યુનિવર્સિટી દ્વારા પોતાની Statutory Body School Council, Academic Planning Board તથા Board of Management માં સદર અભ્યાસક્રમ શરુ કરવાની મંજુરી મેળવેલ છે **(બિડાણ નં.1).** જેથી યુનિવર્સિટીએ આ અભ્યાસક્રમ શરુ કરવા માટેની અલગથી કોઈ મંજુરી લેવાની રહેતી નથી તથા DHSI અભ્યાસક્રમ પેરામેડીકલ કક્ષાનો અભ્યાસક્રમ નથી. જેમાં વિવિધ રાજ્યોની પેરામેડીકલ કાઉન્સિલના અભ્યાસક્રમોની યાદી આપને મોકલીએ છીએ. જેમાં DHSI ને પેરામેડીકલ અભ્યાસક્રમ તરીકે ગણવામાં નથી આવેલ.

UGC ના પત્ર નં. F.No.1-9/2018 (DEB-I) તા.23/02/2018 દ્વારા ભારત સરકારના તા.23/06/2017 ના રોજ પ્રસિદ્ધ University Grants Commission (Open and Distance Learning) Regulations, 2017 Part-I (2) (O), (P) મુજબ ની વિગતો ધ્યાને લેવી ખૂબજ જરૂરી છે જે નીચે મુજબ છે.

(o) "Programme" means a course or programme of study leading to the award of a Degree at graduate and postgraduate levels in a higher educational institution including Certificate or Diploma or Post Graduate Diploma;

(p) "Professional programmes" means a programme other than programmes in engineering, medicine, dental, pharmacy, nursing, architecture, physiotherapy and programmes not permitted to be offered in distance mode by any Statutory Councils or Regulatory Authorities to be conducted by the Higher Educational Institutions under Open and Distance Learning mode or Distance Education mode for the purpose of these regulations, if any, should be considered only if the same are approved by the respective Statutory Councils or Regulatory Authorities.

(p) મુજબ DHSI અભ્યાસક્રમ engineering, medicine, dental, pharmacy, nursing, architecture, physiotherapy ની વ્યાખ્યામાં ન આવતા યુનિવર્સિટી દ્વારા પોતાની Statutory Council જેમ કે એકેડમિક પ્લાનિંગ બોર્ડ (APB), બોર્ડ ઓફ મેનેજમેન્ટ (BOM) માંથી અભ્યાસક્રમ મંજુર કરેલ છે. જેથી યુનિવર્સિટી એ અલગથી UGC ની મંજુરી લેવાની રહેતી નથી.

ઉપરોક્ત દર્શાવેલ UGC દ્વારા જાહેર કરેલ પબ્લિક નોટીસ Recognizing and treating the Degrees/Diplomas/Certificates awarded through distance mode at par with the formal system of education" અનુસાર Programmes ની શ્રેણી માંથી "પેરા મેડીકલ" અભ્યાસક્રમો ને દૂર કરવામાં આવેલ છે. જેથી ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી દ્વારા ચલાવવામાં આવતો ડીપ્લોમાં ઇન હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેકટર અભ્યાસક્રમ તમામ રીતે માન્ય અભ્યાસક્રમ ગણી શકાય. **(બિડાણ નં.1-A).**

આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ વિભાગ, ગુજરાત સરકાર નાં ઠરાવ ક્રમાંક: એસ. આઈ. સી.-2008-2903-1069-(09)-ગ તા. 24-02-2010 મુજબ **"સરકાર માન્ય સંસ્થાઓની જેમ ભારત સરકારના શ્રમ અને રોજગાર વિભાગની ક્રાફટમેન ટ્રેનીગ સ્કિમ હેઠળ નેશનલ કાઉન્સિલ ઓફ વોકેશનલ ટ્રેનીંગ દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત સ્વનિર્ભર ઔદ્યોગિક તાલીમ કેન્દ્ર (Self-Finance ITI) ખાતે હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેકટર સર્ટિફિકેટ કોર્ષ કરેલ ઉમેદવારોને મલ્ટીપરપઝ હેલ્થ વર્કર (પુ.) વર્ગ – 3 ભરતી નિયમો, ૨૦૦૬ હેઠળ મલ્ટી પરપઝ હેલ્થ વર્કર (પુ.)ની જગ્યાની ભરતી માટે વિચારણામાં લેવાનું ઠરાવવામાં આવે છે. એટલે કે કોઈપણ સરકાર માન્ય સંસ્થામાંથી સેનેટરી ઇન્સ્પેકટરનો કોર્ષ પાસ કરેલ ઉમેદવાર ઉક્ત ભરતી નિયમો હેઠળ મલ્ટી પરપઝ હેલ્થ વર્કર (પુ.) ની જગ્યાની ભરતી માટે વિચારણામાં લેવાનાં રહે છે. (બિડાણ નં.2)**

આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય, ભારત સરકાર અંતર્ગત ની નેશનલ ઇન્સ્ટીટયુટ ઓફ પબ્લિક હેલ્થ ટ્રેનીંગ એડ રીસર્ચ દ્વારા પણ ઉપરોક્ત કોર્સને "સેનિટરી ઇન્સ્પેક્ટર માટે એક વર્ષનો કૌશલ્ય આધારિત અભ્યાસક્રમ" "One year skill based course for Sanitary Inspector" નો અભ્યાસક્રમ Non-Paramedical કોર્ષ તરીકે જ ચલાવવામાં આવે છે. **(બિડાણ નં.3)**

પંચાયત, રૂરલ હાઉસિંગ અને રૂરલ ડેવલપમેન્ટ વિભાગ, સચિવાલય, ગાંધીનગર ના તા. ૨૪/૦૩/૨૦૨૨ ના રોજ નોટીફીકેશન નં KP/17 ઓફ 2022/PRR/102014/77/KH ના મલ્ટી પરપઝ હેલ્થ વર્કર (પુરુષ) ક્લાસ – III ની ભરતી માટે પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલ નીચે દર્શાવેલ નિયમ Rule 3 (b) (iv) states that to be eligible for appointment by direct selection to the post of Multi-Purpose Health Worker (Male), Class III, in the Superior Panchayat Service, **(બીડાણ નં.3-A)** તેમજ ભરતી અંગેની જાહેરાત ક્રમાંક ૧૭/૨૦૨૧-૨૨ મલ્ટી પરપઝ હેલ્થ વર્કર (પુરુષ) ક્લાસ – III ની ભરતીની શૈક્ષણિક લાયકાત ૧૩.૧ (iv) માં દર્શાવ્યા મુજબ. **(બીડાણ નં.3-B)** ડૉ.બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટીમાંથી DHSI અભ્યાસક્રમ કરેલ વિદ્યાર્થી ભરતી પ્રક્રિયા માટે લાયક ગણી શકાય.

ગુજરાત સરકારના 24/03/2022 ના નોટીફીકેશન નં. KP/17 ઓફ 2022/PRR/102014/77/KH માં દર્શાવેલ નિયમ **Rule 3 (b) (iv)** મુજબ :

"a candidate shall, have passed the Diploma of Sanitary Inspectors or Health Sanitary Inspector obtained from any of the Universities established or incorporated by or under the Central or a state Act in India; or any other education institutions recognised as such or declared to be deemed as a University under section 3 of University Grants Commission Act, 1956."

<u>નોંધ :-</u> અગાઉ પંચાયત સેવા પસંદગી બોર્ડમાં આ અભ્યાસક્રમ (DHSI) માન્ય રાખી ૧૦૫ ઉમેદવાર (BAOUના) ને નોકરી મળેલ છે. આ ઉપરાંત અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન દ્વારા પણ આ અભ્યાસક્રમ માન્ય રાખેલ છે.

મુદ્દા નં.2

સદર કોર્ષ પેરામેડીકલ હોવાની જે બાબત રજૂઆત કરેલ છે. પરંતુ DHSI અભ્યાસક્રમ ચલાવતી રાજ્યની અન્ય યુનિવર્સિટીઓના આ સાથે DHSI અભ્યાસક્રમ બાબતેની માહિતી બિડાણ સહ મોકલી આપીએ છીએ. જે સ્વયં સ્પષ્ટ કરે છે કે DHSI અભ્યાસક્રમ પેરામેડીકલ અભ્યાસક્રમ નથી.

ગુજરાત રાજ્યની નીચે મુજબની યુનિવર્સિટીઓ દ્વારા ડીપ્લોમાં ઇન હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેકટર અભ્યાસક્રમ મેડીકલ/નર્સિંગ સિવાયની જનરલ ફેકલ્ટી હેઠળ ચલાવવામાં આવે છે. જો આ અભ્યાસક્રમ પેરામેડીકલ કોર્સ હોય તો ફરજીયાત પણે મેડીકલ/પેરા મેડીકલ ફેકલ્ટીમાં જ ચલાવવો પડે.

1. મહારાજા કૃષ્ણકુમારસિંહજી ભાવનગર યુનિવર્સિટી, ભાવનગર :- ડીપાર્ટમેન્ટ ઓફ રૂરલ સ્ટડીઝ **(બિડાણ નં.4)**
   (https://www.mkbhavuni.edu.in/mkbhavuniweb/courses.php)
2. **ગુજરાત યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ** :- ડીપાર્ટમેન્ટ ઓફ ફીઝીકલ એજ્યુકેશન **(બિડાણ નં.5)**
   (https://www.gujaratuniversity.ac.in/Course/78)

3. ઓલ ઇન્ડિયા લોકલ સેલ્ફ ગવર્નમેન્ટ (AILSG) એ એક ખાનગી સંસ્થા છે. જે નીચે મુજબની સંસ્થાઓ સાથે જોડાણ ધરાવે છે. જેમાંથી એકપણ પેરામેડીકલની વ્યાખ્યામાં નથી આવતી તથા AILSG સંસ્થા કોઇપણ મેડીકલ કે પેરામેડીકલ કાઉન્સિલ સાથે જોડાણ ધરાવતી નથી. (https://www.aiilsg.org/) (જેની વિગત દર્શાવતું આ પત્રક **બિડાણ નં.6** માં સામેલ છે.)
   a. Government of India: Ministry of Urban Development, Ministry of Housing and Urban Poverty Alleviation, Ministry of Home Affairs, Ministry of Drinking Water Supply and Sanitation
   b. State Governments in India
   c. Municipal Corporations, Development Authorities, Municipal Councils
   d. Tata Institute of Social Sciences (TISS), IIM Ahmedabad
   e. All India Council of Mayors, Metro Forum (India)
   f. Indian Water Works Association (IWWA)
   g. National Solid Waste Association of India (NSWAI)
   h. Institution of Fire Engineers (India)
   i. Mumbai University, Saurashtra University, Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, CEPT University, Indira Gandhi National Open University (IGNOU), Shreemati Nathibai Damodar Thackersey (SNDT) Women's University etc.
   j. National Institute of Urban Affairs, New Delhi, Yashwantrao Chavan Academy of Development Administration (YASHADA), Pune
   k. National Institute of Public Co-operation and Child Development, New Delhi
   l. Indian Association of Social Science Institutions (IASSI)
   m. Kerala Institute of Local Administration (KILA)
4. ITI ની માહિતી પુસ્તિકા પેજ નં.18. **(બિડાણ નં. 6-A)**
5. વીર નર્મદ દક્ષીણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી, સુરત **(બિડાણ નં.7)**

મુદ્દા નં.3

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી દ્વારા DHSI અભ્યાસક્રમ 2 સેમેસ્ટરમાં થાય છે. જેની અભ્યાસક્રમ ફી પણ બંને સેમેસ્ટરમાં વિદ્યાર્થીએ અલગ અલગ ભરવાની હોય છે તથા બંને સેમેસ્ટરની પરીક્ષા પણ વિદ્યાર્થીએ આપવાની હોય છે. જે બંને સેમેસ્ટરના પરિણામ યુનિવર્સિટીની વેબસાઈટ www.baou.edu.in પર રીઝલ્ટની લીંક પરથી બંને સેમેસ્ટરના પરિણામ (Statement of Marks) મેળવી શકાય છે. વિદ્યાર્થી દ્વારા જયારે બંને સેમેસ્ટર (1st સેમેસ્ટર અને 2nd સેમેસ્ટર) સફળતાપૂર્વક પૂર્ણ કર્યા બાદ વિદ્યાર્થીઓના પ્રેક્ટીકલ, પ્રોજેક્ટ-વાઈવા સફળતાપૂર્વક પૂર્ણ થયા બાદ જ ફાઈનલ માર્કશીટ વિદ્યાર્થીને આપવામાં આવે છે. જે ઓપન યુનિવર્સિટીઓની વ્યવસ્થા છે. આપના પત્રમાં રજુ કરેલ માર્કશીટમાં DHSI-101 થી DHSI-105 એ 1st સેમેસ્ટર દર્શાવે છે તથા DHSI-201 થી DHSI-206 એ 2nd સેમેસ્ટર દર્શાવે છે.

મુદ્દા નં.4

ઉપરોક્ત રજૂઆત સંદર્ભે જણાવવાનું કે DHSI અભ્યાસક્રમમાં વિદ્યાર્થીઓની થીયરી (લેખિત) પરીક્ષાના 70% ગુણભાર હોય છે તેમજ 30% એસાઇનમેન્ટના ગુણભાર હોય છે. આ ઉપરાંત

વિદ્યાર્થીઓએ સદર અભ્યાસક્રમ કરતી વખતે એસાઇનમેન્ટની સાથે સાથે પ્રેક્ટીકલ વર્ક તથા પ્રોજેક્ટ વર્ક ફરજીયાત કરવાનો હોય છે. જેની વિગત આ સાથે અમે આપશ્રીને મોકલી આપીએ છીએ (બિડાણ નં.8). જેથી ડૉ.બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી દ્વારા માત્ર Assignment ના આધારે જ ડિપ્લોમા પ્રમાણપત્ર આપવાની રજૂઆત તદ્દન પાયા વિહોણી છે.

મુદ્દા નં.5

"Diploma in Health Sanitary Inspector" ના કોર્ષ માટે આપની યુનિવર્સિટી ધ્વારા વિધાર્થીઓને "Practical training" આપવામાં આવે છે. જેની વિગત મુદ્દા નં.૬ માં છે.

મુદ્દા નં.6

"Diploma in Health Sanitary Inspector" ના કોર્ષ માટે વિધાર્થીઓને "Practical Training" યુનિવર્સિટીના માન્ય અભ્યાસકેન્દ્રો પર આપવામાં આવે છે. જેમાં

1) **વર્ગ પરામર્શન કાર્ય**

ડિપ્લોમાં ઇન હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેકટરના અભ્યાસક્રમમાં વિદ્યાર્થીઓને પોતાની કામગીરીના સંદર્ભમાં જે જે પ્રકારના કામ કરવામાં આવે છે. એ સ્થળો અને એ કાર્યની વિગતવાર પરામર્શનના માધ્યમથી માહિતી પૂરી પાડવામાં આવે છે. જેમાં સૂકો કચરો, ભીનો કચરો, લીલો કચરો, મચ્છરોની જાળીનું વર્ગીકરણ, ઋતુજન્ય વાતાવરણ અને રોગચાળા સંદર્ભએ સફાઈનું આયોજન ઉપરાંત વિવિધ પ્રકારના કાર્યક્ષેત્રો જેવા કે બાગ-બગીચા, ઉદ્યોગગૃહો મનોરંજન આવાસો, નિવાસસ્થાનીય આવાસો જેવી વિવિધ જગ્યાઓ પર સફાઈ માટેના જરૂરી સાધન સામગ્રીનું નિદર્શન ઉપયોગ કરવાની રીતો તેમજ એ સંદર્ભે જરૂરી વ્યવસ્થાઓ અંગે અભ્યાસક્રમ મુજબ શીખવાડવામાં આવે છે.

2) **સ્થળ મુલાકાત**

DHSI અભ્યાસક્રમમાં વિદ્યાર્થીઓને પરામર્શન કાર્યની સાથે વિવિધ સ્થળ મુલાકાત કરવાની હોય છે. જેમાં વિદ્યાર્થીઓએ સ્થળ પર જઈ પ્રત્યક્ષ કાર્ય સમજવા માટે તથા સ્થળ સેનિટેશનની કામગીરીમાં ઉપયોગી સાધન સામગ્રીના પ્રત્યક્ષ નિદર્શન તેમજ મૂળ કામગીરીના પાયાના ઘટક તત્વો સમજવા તેમજ તેનો અભ્યાસ કરવા વિવિધ સ્થળ મુલાકાત કરવાની રહે છે.

DHSIના વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા યુનિવર્સિટીના માન્ય અભ્યાસકેન્દ્રોના માધ્યમથી વિવિધ સ્થળ મુલાકાત કરવાનું સૂચવવામાં આવતું હોય છે. જે સ્થળોની વિગતો નીચે મુજબ છે.

- સિવેજ ટ્રીટમેન્ટ પ્લાન્ટ
- સોલીડ વેસ્ટ ડીસ્પોઝલ પ્લાન્ટ
- અર્બન હેલ્થ સેન્ટર

- સ્વચ્છતા સંબંધિત ગ્રામ પંચાયત અને નગરપાલિકાની મુલાકાત
- ડમ્પિંગ પ્લાન્ટ
- વોટર સેનિટેશન
- સ્મશાનગૃહ/દફનભૂમિ
- વિવિધ બેકરી તેમજ હોટેલની મુલાકાત
- દુધની ડેરીની મુલાકાત
- કારખાનાની મુલાકાત
- મેળાઓ અને તહેવારોનું નિરક્ષણ કરી સેનેટરી ચકાસણી બાબતેની મુલાકાત
- જાહેર શૌચાલયોની મુલાકાત

(વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા કરાવવામાં આવેલ કેટલીક સ્થળ મુલાકાતના ફોટો આપને નમુના તરીકે મોકલી આપીએ છીએ. બિડાણ નં.9)

3) **એક્સપર્ટ ગેસ્ટ લેકચર વિથ પ્રેઝન્ટેશન**

DHSI ના વિદ્યાર્થીઓ માટે પરામર્શન વર્ગો તથા પ્રેક્ટીકલ બાદ સંસ્થાઓ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓને ઊંડા અભ્યાસ હેતુ ગેસ્ટ લેકચર ના આયોજન કરવામાં આવે છે. જેમાં સંબધિત વિષયો સાથે જોડાયેલા તજજ્ઞશ્રીઓ ઉપસ્થિત રહી વિદ્યાર્થીઓનું માર્ગદર્શન કરે છે.

મુદ્દા નં.7

આ સાથે માન્ય અભ્યાસકેન્દ્રો ઉપર DHSI અભ્યાસક્રમ ચલાવવા માટેની લેબ ઉભી કરવામાં આવે છે. અભ્યાસકેન્દ્રો પર જરૂરી સંસાધનોની વિગતો આ સાથે **(બિડાણ નં.10)** સામેલ છે.

મુદ્દા નં.8

"ડીપ્લોમા હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેક્ટર" એક વર્ષના સમયગાળા દરમિયાન વિદ્યાર્થીઓને વ્યવસાયિક કૌશલ્ય, વ્યવસાયિક જ્ઞાન અને રોજગારી કૌશલ્ય વિકસે એ રીતે તાલીમ આપવામાં આવે છે. આ ઉપરાંત, વિદ્યાર્થીઓને પ્રોજેક્ટ વર્ક, સ્થળ મુલાકાત તથા વિવિધ સર્વેની કામગીરી કરાવવામાં આવે છે. જેથી વિદ્યાર્થીઓ પ્રત્યક્ષ અનુભવોના આધારે પરિસ્થિતિનો તાગ મેળવી શકે છે. સમગ્ર પ્રેક્ટીકલ ટ્રેઈનીંગ દરમ્યાન વિવિધ બાબતોને આવરી લેવામાં આવે છે. જેનાથી વિદ્યાર્થીમાં વિવિધ કુશળતાઓમાં વધારો થાય છે.

આ અભ્યાસક્રમ કરવાથી વિદ્યાર્થીઓમાં નીચે મુજબની **Skill Develop** થાય છે.

- જરૂરિયાત મુજબ સંતુલિત આહારની રચના કરી શકશે અને કેલરી અને પોષક જરૂરિયાતોની ગણતરી અને સૂચન કરી શકશે.
- તમામ વય જૂથો માટે પોષણ યોજના બનાવી શકશે.
- વ્યક્તિની ચોક્કસ જરૂરિયાતો અનુસાર વિવિધ ખામીઓને કારણે થતા રોગને ઓળખી શકશે

- સંક્રમણક્ષમ (ચેપી) અને બિન-સંક્રમિત રોગના લક્ષણોનું મૂલ્યાંકન કરી શકશે
- વિવિધ ખોરાકમાં ભેળસેળનું નિરીક્ષણ કરશે અને તેની જાણ કરશે અને વિવિધ પ્રકારના ખોરાક માટે વિવિધ ખાદ્ય સંરક્ષણ તકનીકો સૂચવવામાં સક્ષમ થશે.
- વિદ્યાર્થીઓ પાણી અને તેના ગુણધર્મો અને પાણીના પ્રદૂષણના કારણોને ઓળખશે અને સમજશે, શહેર/દેશ વગેરેમાં પાણીની શુદ્ધિકરણ સાથે પાણી પુરવઠા પ્રણાલીનો સારાંશ આપશે અને પાણીના સંરક્ષણ માટે પ્લમ્બિંગ સિસ્ટમ એસેમ્બલ કરવામાં સક્ષમ થશે.
- વરસાદી પાણીના સંગ્રહની તકનીક વિકસાવશે.
- વિદ્યાર્થીર્થી પાણી શુદ્ધિકરણ પ્રક્રિયાને ઓળખવામાં અને સમજવામાં સક્ષમ હશે અને પર્યાવરણ અને માનવ સુરક્ષાના રક્ષણને ધ્યાનમાં રાખીને શહેર/નગરની રાત્રિની માટીનું સંચાલન કરવામાં પણ સક્ષમ થશે.
- વિદ્યાર્થીઓ શહેરી વિસ્તાર અથવા નાના શહેરમાં ઘન કચરા વ્યવસ્થાપન પ્રણાલીનું આયોજન કરી શકશે.
- વાયુ પ્રદૂષણના સ્ત્રોતોને ઓળખી અને યોગ્ય ઉપાયો સૂચવશે અને ગ્લોબલ વોર્મિંગ, તેની અસરોને પણ સમજશે
- વિદ્યાર્થી ધ્વનિ પ્રદૂષણ ઘટાડવા માટેના પગલાં સૂચવવામાં સક્ષમ બનશે
- વિદ્યાર્થી ચોક્કસ વિસ્તારની વેન્ટિલેશન જરૂરિયાતોનું આયોજન અને સૂચન કરી શકશે.
- વિદ્યાર્થીઓ ગટર, પ્લમ્બિંગ ટૂલ્સના બાંધકામ અને જાળવણીમાં યોજના બનાવી શકશે અને મદદરૂપ થઇ શકશે.
- પ્રવાહી કચરાને કારણે ગટરના આરોગ્ય માટેના જોખમોના પ્રકારો પણ જાણશે. તેઓ મૃત પ્રાણીઓ મનુષ્યો માટે નિકાલની પદ્ધતિઓ સૂચવશે.
- વિવિધ પ્રકારની માટી, જાહેર આરોગ્ય અને જમીનના પુનઃપ્રાપ્તિના સંબંધમાં તેનું મહત્વ ઓળખવામાં સક્ષમ હશે.
- વિદ્યાર્થીઓ આવાસ અને મેળાઓ અને તહેવારોમાં તબીબી પગલાંની સેનિટરી પ્રિસ્ક્રિપ્શનની યોજના અને સૂચન કરશે.
- વ્યવસાયિક આરોગ્યના જોખમોને ઓળખી અને સલામતીના નિયમોનું પાલન કરાવશે.
- વ્યવસાયિક રોગો અટકાવવા વિદ્યાર્થી જૈવિક વાતાવરણ અને છંટકાવના સાધનોના વિવિધ ભાગો તૈયાર કરાવી અને તેનું નિયંત્રણ કરી શકશે.
- વિદ્યાર્થીઓ લોકો માટે આરોગ્ય શિક્ષણ અંગે જાગૃતિ કાર્યક્રમો કેવી રીતે ઉત્પન્ન કરવા, વ્યક્તિગત સ્વચ્છતાનું મહત્વ સમજાવવા તથા તેમના અંગત જીવન અને સમાજ પર આહારની અસર વિશે શીખશે.
- વિદ્યાર્થીઓ તબીબી કટોકટીની પરિસ્થિતિનો સામનો કરવા માટે પ્રાથમિક સારવાર કરશે
- વિદ્યાર્થીઓ કોઈપણ રોગની તીવ્રતાનું મૂલ્યાંકન કરી શકશે

- રોગને ઓળખશે અને રોગને સમાવવા માટે સમયસર પ્રાથમિક સારવાર આપી શકવા સક્ષમ બનશે.
- વિદ્યાર્થીઓ સૂચવેલ રસીકરણ શેડ્યૂલનું પાલન કરાવી શકશે અને તેનું મહત્વ સમજાવશે.
- રોગોને નિયંત્રિત કરવા માટે જીવાણુ નાશકક્રિયા અને તેનું મહત્વ ઓળખી અને વંધ્યીકરણ હાથ ધરી શકશે.
- વિદ્યાર્થીઓ વ્યક્તિગત સ્વચ્છતાની મૂળભૂત બાબતો અને વ્યક્તિના સ્વાસ્થ્ય અને વ્યક્તિત્વ પર તેના મહત્વને સમજવામાં સક્ષમ થઈ શકશે
- મૃત્યુ દર, જન્મ દર, રોગિષ્ઠતા, MMR, IMR વગેરે જેવા વિવિધ પરિબળોને ઓળખવામાં પણ સક્ષમ બનશે.
- વસ્તી ગણતરીના સર્વેક્ષણ અને ડેટા સંગ્રહના મહત્વનું વિશ્લેષણ કરી શકશે તેમજ આરોગ્ય સર્વેક્ષણનું વર્ગીકરણ કરી શકશે.

સમગ્ર અભ્યાસક્રમ દરમ્યાન વિદ્યાર્થીઓમાં ઉપરોક્ત મુજબની સ્કીલ કેળવાય એ બાબતે પુરતું ધ્યાન રાખવામાં આવે છે. સદર બાબતોનો DHSI અભ્યાસક્રમમાં પૂર્ણ રીતે આવરી લેવામાં આવેલ છે. (સમાવિષ્ટ બાબતોનો ઉલ્લેખ કરતો વિસ્તૃત Syllabus પણ આ સાથે **બિડાણ નં.11** માં જોડીએ છીએ.)

મુદ્દા નં.9

DHSI અભ્યાસક્રમના વિદ્યાર્થીઓને પ્રોજેક્ટ વર્ક યુનિવર્સિટી દ્વારા યુનિવર્સિટીના માન્ય અભ્યાસકેન્દ્રોના માધ્યમથી કરાવવામાં આવે છે. જેની વિસ્તૃત વિગત (પ્રોજેક્ટ ગાઈડલાઈન્સ) આ સાથે આપને **બિડાણ નં.12** માં આપને મોકલી આપીએ છીએ. જે ગાઈડલાઈન્સ મુજબ વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા પ્રોજેક્ટ વર્ક તૈયાર કરવામાં આવે છે. આ સાથે નમુના તરીકે આપને એક વિદ્યાર્થીના પ્રોજેક્ટ વર્કની નકલ બિડાણમાં મોકલી આપીએ છીએ.

મુદ્દા નં.10

માહિતી પુસ્તિકા "MINISTRY OF SKILL DEVELOPMENT & ENTREPRENEURSHIP" દ્વારા બહાર પાડેલ Health Sanitary Inspector નો COMPETENCY BASED CURRICULUM મુજબ વિદ્યાર્થીઓમાં સ્કીલ ડેવેલપ થાય છે. જેની વિસ્તૃત વિગત અમે જવાબ નં.9 માં રજુ કરેલ છે.

મુદ્દા નં.11

ડૉ.બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી દ્વારા એક વર્ષનો ડીપ્લોમા અભ્યાક્રમ તરીકે DHSI અભ્યાસક્રમ ચલાવવામાં આવે છે. જેના જોબ રોલ વિષે MINISTRY OF SKILL DEVELOPMENT & ENTREPRENEURSHIP દ્વારા બહાર પાડેલ Health Sanitary Inspectorનો

COMPETENCY BASED CURRICULUM માં જણાવવા માં આવ્યું છે. જે મુજબ ના જોબ રોલ મુજબ વિદ્યાર્થી કાર્ય કરી શકવા સક્ષમ છે.

આ સાથે અમે તમામ ડોકયુમેન્ટસ સાથે અમારી રજૂઆત આપ સમક્ષ મોકલી આપીએ છીએ. વધુમાં આપને જણાવવાનું કે હજી પણ આપની કક્ષાએથી રજૂઆત બાબતમાં કોઇપણ મૂંઝવણ અથવા મુશ્કેલી જણાય તો માંગ્યેથી તમામ વિગતોની પૂર્તતા કરી આપવામાં આવશે.

ડૉ. ભાવિન ત્રિવેદી
કાર્યકારી કુલસચિવ

<u>બિડાણ :</u>

1) બિડાણ નં. 1,
2) બિડાણ નં. 1-A
3) બિડાણ નં. 2
4) બિડાણ નં. 3
5) બિડાણ નં. 3-A
6) બિડાણ નં. 3-B
7) બિડાણ નં. 4
8) બિડાણ નં. 5
9) બિડાણ નં. 6
10) બિડાણ નં. 6-A
11) બિડાણ નં. 7
12) બિડાણ નં. 8
13) બિડાણ નં. 9
14) બિડાણ નં. 10
15) બિડાણ નં. 11
16) બિડાણ નં. 12
17) બિડાણ નં. 13 (DHSI 1st સેમેસ્ટર અને 2nd સેમેસ્ટર પુસ્તકો)

BAOU Education for All
Dr. Babasaheb Ambedkar Open University
(Established by Government of Gujarat)
"જ્યોતિર્મય પરિસર"
ડૉ.બી.એ.ઓ.યુ. માર્ગ, એસ. જી. હાઈવે, છારોડી, અમદાવાદ-382481
Email: info@baou.edu.in | Website: www.baou.edu.in

નં .બાઆંઓયુ/રજી./૧૯૧૬/૨૦૨૬ તા.૦૧/૧૦/૨૦૨૬

પ્રતિ,
માનનીય કમિશ્નરશ્રી,
આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ વિભાગ,
ગુજરાત સરકાર, ગાંધીનગર.

વિષય: Diploma in Health Sanitary Inspector (DHSI) અભ્યાસક્રમની પ્રકૃતિ તથા Sanitary Inspectorની જગ્યાઓ માટેની શૈક્ષણિક લાયકાત અંગે સ્પષ્ટતા કરવા બાબત.

માનનીય સાહેબશ્રી,

સવિનય જણાવવાનું કે ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર મુક્ત યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ દ્વારા **Diploma in Health Sanitary Inspector (DHSI)** નામનો એક વર્ષનો, 34 ક્રેડિટનો Diploma Programme ચલાવવામાં આવે છે. યુનિવર્સિટીના સત્તાવાર Programme Structureમાં Water Sanitation, Environmental Sanitation, Waste Disposal, Food & Nutrition, Human Health Safety, Health Education & Behavioural Science, Public Health Act તથા Internship Project જેવા વિષયોનો સમાવેશ કરવામાં આવેલ છે.

ઉપરોક્ત અભ્યાસક્રમનો મુખ્ય શૈક્ષણિક અભિગમ Sanitation, Hygiene, Environmental Health, Public Health, Waste Management તથા Sanitary Inspection સંબંધિત કામગીરી સાથે જોડાયેલો છે. અભ્યાસક્રમની રચના clinical diagnosis અથવા medical treatment આધારિત વ્યાવસાયિક લાયકાત તરીકે કરવામાં આવેલ નથી.

વધુમાં, ભારત સરકારના Directorate General of Training (DGT)ના સત્તાવાર વર્ગીકરણમાં **Health Sanitary Inspector**ને Healthcare Sector હેઠળ **Trade Type – Non-Engineering** તરીકે દર્શાવવામાં આવેલ છે. DGTના સત્તાવાર દસ્તાવેજમાં તેને "HEALTH SANITARY INSPECTOR (Non-Engineering Trade)" તરીકે દર્શાવવામાં આવેલ છે.

તે જ રીતે, NCVETના 7th National Skills Qualifications Committee (NSQC)ના સત્તાવાર દસ્તાવેજમાં **Health Sanitary Inspector-CTS** માટે Occupation તરીકે **Sanitary Inspector**

દર્શાવવામાં આવેલ છે. તેની progression pathwayમાં Food/Sanitary Inspector, Senior Sanitary Inspector અને Sanitary Superintendent જેવા occupational rolesનો સમાવેશ થાય છે.

આથી વિનંતી છે કે ઉપરોક્ત હકીકતો અને ઉપલબ્ધ સત્તાવાર દસ્તાવેજોના આધારે **BAOUના Diploma in Health Sanitary Inspector (DHSI) અભ્યાસક્રમની પ્રકૃતિ, occupational relevance તથા Sanitary Inspector સંબંધિત સરકારી સેવાઓમાં તેની લાયકાત તરીકેની સ્થિતિ અંગે સત્તાવાર સ્પષ્ટતા** કરવામાં આવે.

વિશેષ કરીને, DHSI લાયકાત ધરાવતા ઉમેદવારોને સંબંધિત ભરતીના નિયમો અનુસાર Sanitary Inspector અથવા સંબંધિત Sanitation/Public Health ક્ષેત્રની જગ્યાઓ માટેની શૈક્ષણિક લાયકાત તરીકે ગણવા અંગે યોગ્ય નિર્ણય/માર્ગદર્શન આપવામાં આવે તેવી વિનંતી છે.

અત્રે નોંધનીય છે કે કોઈપણ ભરતીની અંતિમ પાત્રતા સંબંધિત ભરતીના પ્રવર્તમાન નિયમો, સરકારી ઠરાવો/પરિપત્રો તથા સક્ષમ સત્તાધિકારીના નિર્ણયને આધીન રહેશે.

આ બાબતે યોગ્ય વિચારણા કરી જરૂરી **સત્તાવાર સ્પષ્ટતા/માર્ગદર્શન** આપવા વિનંતી.

આભાર સહ,

આપનો વિશ્વાસુ

ડૉ ભાવિન ત્રિવેદી .

કાર્યકારી કુલસચિવ

બિડાણ:

1. BAOU – Diploma in Health Sanitary Inspector Programme Structure
2. DGT – Health Sanitary Inspector સંબંધિત દસ્તાવેજ
3. NCVET – Health Sanitary Inspector-CTS સંબંધિત દસ્તાવેજ
4. DHSI અંગેનું Official Clarification

BAOU Education for All
Dr. Babasaheb Ambedkar Open University
(Established by Government of Gujarat)
NAAC ACCREDITED A++ GRADE 3.55/4
BAOU CATEGORY UNIVERSITY 1
3rd Rank nirf India Rankings 2024

"જ્યોતિર્મય પરિસર"

ડૉ.બી.એ.ઓ.યુ. માર્ગ, એસ. જી. હાઈવે, છારોડી, અમદાવાદ-382481

Email: info@baou.edu.in | Website: www.baou.edu.in

નં. બાઆંઓયુ/રજી/ 8748/ ૨૦૨૫ તા. 07/02/૨૦૨૫

પ્રતિ,
એસ્ટાબ્લીશમેન્ટ ઓફિસરશ્રી,
સેન્ટ્રલ ઓફીસ,
પ્રથમ માળ,
દાણાપીઠ,
અમદાવાદ - ૩૮૦૦૦૧

વિષય : મલ્ટી પર્પઝ હેલ્થ વર્કર (વર્ગ-3) અન્વયે ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટીના DHSI અભ્યાસક્રમના પ્રમાણપત્રોની ખરાઈ અંગે પૂર્તતા કરવા બાબત.

સંદર્ભ :- અત્રેની યુનિવર્સિટીને મળેલ ઈનવર્ડ નં.૪૮૩૫ તા.૩૦/૦૧/૨૦૨૫ અન્વયે

શ્રીમાન,

ઉપરોક્ત સંદર્ભિત પત્ર અન્વયે જણાવવાનું કે ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટીનો ડીપ્લોમા હેલ્થ સેનેટરી ઈન્સ્પેક્ટરનો અભ્યાસક્રમ એ એક વર્ષનો ડીપ્લોમા અભ્યાસક્રમ છે. જેથી UGC પત્ર ક્રમાંક-2-10/2016(DEB-III) તા.16/12/2016 તેમજ F.No.1-9/2018 (DEB-I) તા.23/02/2018 ના પત્રના આધારે યુનિવર્સિટી પોતાની Statutory Body ની મંજુરીના આધારે સદર અભ્યાસક્રમ શરુ કરી શકે છે. જે અંતર્ગત યુનિવર્સિટી દ્વારા પોતાની Statutory Body School Council, Academic Planning Board તથા Board of Management માં સદર અભ્યાસક્રમ શરુ કરવાની મંજુરી મેળવેલ છે **(બિડાણ નં.1).** જેથી યુનિવર્સિટીએ આ અભ્યાસક્રમ શરુ કરવા માટેની અલગથી કોઈ મંજુરી લેવાની રહેતી નથી તથા **DHSI અભ્યાસક્રમ પેરામેડીકલ કક્ષાનો અભ્યાસક્રમ નથી.**

UGC ના પત્ર નં. F.No.1-9/2018 (DEB-I) તા.23/02/2018 દ્વારા ભારત સરકારના તા.23/06/2017 ના રોજ પ્રસિદ્ધ **University Grants Commission (Open and Distance Learning) Regulations, 2017 Part-I (2) (O), (P)** મુજબ ની વિગતો ધ્યાને લેવી ખૂબજ જરૂરી છે જે નીચે મુજબ છે.

(o) "Programme" means a course or programme of study leading to the award of a Degree at graduate and postgraduate levels in a higher educational institution including Certificate or Diploma or Post Graduate Diploma;

(p) "Professional programmes" means a programme other than programmes in engineering, medicine, dental, pharmacy, nursing, architecture, physiotherapy and programmes not permitted to be offered in distance mode by any Statutory Councils or Regulatory Authorities to be conducted by the Higher Educational Institutions under Open and Distance Learning mode or Distance Education mode for the purpose of these regulations, if any, should be considered only if the same are approved by the respective Statutory Councils or Regulatory Authorities.

(p) મુજબ DHSI અભ્યાસક્રમ engineering, medicine, dental, pharmacy, nursing, architecture, physiotherapy ની વ્યાખ્યામાં ન આવતા યુનિવર્સિટી દ્વારા પોતાની Statutory Council જેમ કે એકેડમિક પ્લાનિંગ બોર્ડ (APB), બોર્ડ ઓફ મેનેજમેન્ટ (BOM) માંથી અભ્યાસક્રમ મંજુર કરેલ છે. જેથી યુનિવર્સિટી એ અલગથી UGC ની મંજુરી લેવાની રહેતી નથી.

ઉપરોક્ત દર્શાવેલ UGC દ્વારા જાહેર કરેલ પબ્લિક નોટીસ Recognizing and treating the Degrees/Diplomas/Certificates awarded through distance mode at par with the formal system of education" અનુસાર Programmes ની શ્રેણી માંથી "પેરા મેડીકલ" અભ્યાસક્રમો ને દૂર કરવામાં આવેલ છે. જેથી ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી દ્વારા ચલાવવામાં આવતો ડીપ્લોમાં ઈન હેલ્થ સેનેટરી ઈન્સ્પેક્ટર અભ્યાસક્રમ તમામ રીતે માન્ય અભ્યાસક્રમ ગણી શકાય. **(બિડાણ નં.1-A). સદર અભ્યાસક્રમ Jharkhand State Open University માં પણ કાર્યરત છે.**

આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ વિભાગ, ગુજરાત સરકાર નાં ઠરાવ ક્રમાંક: એસ. આઈ. સી.-2008-2903-1069-(09)-ગ તા. 24-02-2010 મુજબ **"સરકાર માન્ય સંસ્થાઓની જેમ ભારત સરકારના શ્રમ અને રોજગાર વિભાગની ક્રાફ્ટમેન ટ્રેનીગ સ્કિમ હેઠળ નેશનલ કાઉન્સિલ ઓફ વોકેશનલ ટ્રેનીંગ દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત સ્વનિર્ભર ઔદ્યોગિક તાલીમ કેન્દ્ર (Self-Finance ITI) ખાતે હેલ્થ સેનેટરી ઈન્સ્પેક્ટર સર્ટિફિકેટ કોર્ષ કરેલ ઉમેદવારોને મલ્ટીપરપઝ હેલ્થ વર્કર (પુ.) વર્ગ – 3 ભરતી નિયમો, ૨૦૦૬ હેઠળ મલ્ટી પરપઝ હેલ્થ વર્કર (પુ.)ની જગ્યાની ભરતી માટે વિચારણામાં લેવાનું ઠરાવવામાં આવે છે. એટલે કે કોઈપણ સરકાર માન્ય સંસ્થામાંથી સેનેટરી ઈન્સ્પેક્ટરનો કોર્ષ પાસ કરેલ ઉમેદવાર ઉક્ત ભરતી નિયમો હેઠળ મલ્ટી પરપઝ હેલ્થ વર્કર (પુ.) ની જગ્યાની ભરતી માટે વિચારણામાં લેવાનાં રહે છે. (બિડાણ નં.2)**

આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય, ભારત સરકાર અંતર્ગત ની નેશનલ ઈન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ પબ્લિક હેલ્થ ટ્રેનીંગ એડ રીસર્ચ દ્વારા પણ ઉપરોક્ત કોર્સને "સેનિટરી ઈન્સ્પેક્ટર માટે એક વર્ષનો કૌશલ્ય આધારિત અભ્યાસક્રમ" "One year skill based course for Sanitary Inspector" નો અભ્યાસક્રમ Non-Paramedical કોર્ષ તરીકે જ ચલાવવામાં આવે છે. **(બિડાણ નં.3)**

પંચાયત, રૂરલ હાઉસિંગ અને રૂરલ ડેવલપમેન્ટ વિભાગ, સચિવાલય, ગાંધીનગર ના તા. ૨૪/૦૩/૨૦૨૨ ના રોજ નોટીફીકેશન નં KP/17 ઓફ 2022/PRR/102014/77/KH ના મલ્ટી પરપઝ હેલ્થ વર્કર (પુરુષ) ક્લાસ – III ની ભરતી માટે પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલ નીચે દર્શાવેલ નિયમ Rule 3 (b) (iv) states that to be eligible for appointment by direct selection to the post of Multi-Purpose Health Worker (Male), Class lll, in the Superior Panchayat Service, **(બીડાણ નં.3-A)** તેમજ રાજકોટ મહાનગર પાલિકા જાહેરાત અંગેની સૂચનાઓ એનેક્ષર-એ જણાવ્યા મુજબ **(બીડાણ નં.3-B)** યુનિવર્સિટી ગુજરાત રાજ્ય સરકાર દ્વારા સ્થાપિત છે તથા UGC માન્ય છે, જેથી ડૉ.બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટીમાંથી DHSI અભ્યાસક્રમ કરેલ વિદ્યાર્થી ભરતી પ્રક્રિયા માટે લાયક ગણી શકાય.

ગુજરાત સરકારના 24/03/2022 ના નોટીફીકેશન નં. KP/17 ઓફ 2022/PRR/102014/77/KH માં દર્શાવેલ નિયમ **Rule 3 (b) (iv)** મુજબ :
"a candidate shall, have passed the Diploma of Sanitary Inspectors or Health Sanitary Inspector obtained from any of the Universities established or incorporated by or under the Central or a state Act in India; or any other education institutions recognised as such or declared to be deemed as a University under section 3 of University Grants Commission Act, 1956."

વધુમાં આપને જણાવવાનું કે રાજ્યમાં DHSI અભ્યાસક્રમ ચલાવતી કેટલીક સરકારી યુનિવર્સિટીઓના આ સાથે DHSI અભ્યાસક્રમ બાબતેની માહિતી બિડાણ સહ મોકલી આપીએ છીએ. જે સ્વયં સ્પષ્ટ કરે છે કે DHSI અભ્યાસક્રમ પેરામેડીકલ અભ્યાસક્રમ નથી.

ગુજરાત રાજ્યની નીચે મુજબની યુનિવર્સિટીઓ દ્વારા ડીપ્લોમાં ઈન હેલ્થ સેનેટરી ઈન્સ્પેક્ટર અભ્યાસક્રમ મેડીકલ/પેરામેડીકલ/નર્સિંગ સિવાયની જનરલ ફેક્લ્ટી હેઠળ ચલાવવામાં આવે છે. જો આ અભ્યાસક્રમ પેરામેડીકલ કોર્સ હોય તો ફરજીયાત પણે મેડીકલ/પેરામેડીકલ ફેક્લ્ટીમાં જ ચલાવવો પડે.

6. મહારાજા કૃષ્ણકુમારસિંહજી ભાવનગર યુનિવર્સિટી, ભાવનગર :- ડીપાર્ટમેન્ટ ઓફ રૂરલ સ્ટડીઝ (**બિડાણ નં.4**) (https://www.mkbhavuni.edu.in/mkbhavuniweb/courses.php)

7. ગુજરાત યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ :- ડીપાર્ટમેન્ટ ઓફ ફીઝીકલ એજ્યુકેશન (બિડાણ નં.5) (https://www.gujaratuniversity.ac.in/Course/78)
8. **ઓલ ઈન્ડિયા લોકલ સેલ્ફ ગવર્નમેન્ટ (AILSG) એ એક ખાનગી સંસ્થા છે.** જે નીચે મુજબની સંસ્થાઓ સાથે જોડાણ ધરાવે છે. જેમાંથી એકપણ પેરામેડીકલની વ્યાખ્યામાં નથી આવતી તથા AILSG સંસ્થા કોઈપણ મેડીકલ કે પેરામેડીકલ કાઉન્સિલ સાથે જોડાણ ધરાવતી નથી.
   (https://www.aiilsg.org/) (જેની વિગત દર્શાવતું આ પત્રક **બિડાણ નં.6** માં સામેલ છે.)
   a. Government of India: Ministry of Urban Development, Ministry of Housing and Urban Poverty Alleviation, Ministry of Home Affairs, Ministry of Drinking Water Supply and Sanitation
   b. State Governments in India
   c. Municipal Corporations, Development Authorities, Municipal Councils
   d. Tata Institute of Social Sciences (TISS), IIM Ahmedabad
   e. All India Council of Mayors, Metro Forum (India)
   f. Indian Water Works Association (IWWA)
   g. National Solid Waste Association of India (NSWAI)
   h. Institution of Fire Engineers (India)
   i. Mumbai University, Saurashtra University, Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, CEPT University, Indira Gandhi National Open University (IGNOU), Shreemati Nathibai Damodar Thackersey (SNDT) Women's University etc.
   j. National Institute of Urban Affairs, New Delhi, Yashwantrao Chavan Academy of Development Administration (YASHADA), Pune
   k. National Institute of Public Co-operation and Child Development, New Delhi
   l. Indian Association of Social Science Institutions (IASSI)
   m. Kerala Institute of Local Administration (KILA)
9. **ITI** ની માહિતી પુસ્તિકા પેજ નં.18. **(બિડાણ નં. 6-A)**
10. વીર નર્મદ દક્ષીણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી, સુરત **(બિડાણ નં.7)**

MINISTRY OF SKILL DEVELOPMENT & ENTREPRENEURSHIP દ્વારા બહાર પાડેલ Health Sanitary Inspectorનો COMPETENCY BASED CURRICULUM માં પણ DHSI અભ્યાસક્રમને સ્કીલ બેઝ અભ્યાસક્રમ ગણવામાં આવ્યો છે.

વધુમાં આપશ્રીને જણાવવાનું કે ગુજરાત પંચાયત સેવા પસંદગી બોર્ડ દ્વારા પણ તા.13/03/2023 ના રોજ જાહેર થયેલ ફાઈનલ સિલેકશન લીસ્ટ (FSL) માં પણ ડૉ.બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટીના DHSI અભ્યાસક્રમના પસંદગી પામેલ વિદ્યાર્થીઓને સદર ભરતી માટે માન્ય ગણવામાં આવ્યા છે.

આ સાથે અમે આપના પત્રના પ્રત્યુત્તરમાં તમામ ડોકયુમેન્ટસ સાથે અમારી રજૂઆત આપ સમક્ષ મોકલી આપીએ છીએ. વધુમાં આપને જણાવવાનું કે હજી પણ આપની કક્ષાએથી રજૂઆત બાબતમાં કોઈપણ મૂંઝવણ અથવા મુશ્કેલી જણાય તો માંગ્યેથી તમામ વિગતોની પૂર્તતા કરી આપવામાં આવશે.

ડૉ. એ. કે. જાડેજા
કુલસચિવ

<u>બિડાણ :</u>

13) બિડાણ નં. 1,
14) બિડાણ નં. 1-A
15) બિડાણ નં. 2
16) બિડાણ નં. 3
17) બિડાણ નં. 3-A
18) બિડાણ નં. 3-B
19) બિડાણ નં. 4
20) બિડાણ નં. 5
21) બિડાણ નં. 6
22) બિડાણ નં. 6-A
23) બિડાણ નં. 7
24) બિડાણ નં. 8

BAOU Education for All
Dr. Babasaheb Ambedkar Open University
(Established by Government of Gujarat)
"જ્યોતિર્મય પરિસર"
ડૉ.બી.એ.ઓ.યુ. માર્ગ, એસ. જી. હાઈવે, છારોડી, અમદાવાદ-382481
Email: info@baou.edu.in | Website: www.baou.edu.in

નં. બાઆંઓયુ/રજી./૧૬૫૮/૨૦૨૬ તા. ૨૧/૦૯/૨૦૨૬

પ્રતિ,
શ્રી તુષાર ધોળકિયા
અધ્યક્ષ,
ગુજરાત ગૌણ સેવા પસંદગી મંડળ,
ગાંધીનગર.

વિષય : ગુજરાત ગૌણ સેવા પસંદગી મંડળ - જાહેરાત ક્રમાંક-૨૭૫/૨૦૨૪૨૫ મલ્ટી પર્પઝ હેલ્થ વર્કર (પુ) વર્ગ-3 ની જાહેરાત બાબત.

સંદર્ભ : (1) ગુજરાત ગૌણ સેવા પસંદગી મંડળ મીટીંગની કાર્યવાહી નોંધ.
(2) વિદ્યાર્થીઓની રજૂઆત અંગે આવેલ ઈ-મેઈલ (૧૮ વિદ્યાર્થીઓની રજૂઆત)

સાહેબશ્રી,
સાદર નમસ્કાર,

ઉપરોક્ત દર્શાવેલ વિષય અને સંદર્ભ જણાવવાનું કે સંદર્ભ (૧) દ્વારા ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટીના DHSI અભ્યાસક્રમમાં પ્રમાણપત્રને માન્ય રાખેલ નથી તે અન્વયેની અમારી રજુઆત મુદ્દાનુસાર રજૂઆત નીચે મુજબ છે. જે ધ્યાને લેશો.

મુદ્દા નં.1

ડીપ્લોમા હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેકટરનો અભ્યાસક્રમ એ એક વર્ષનો ડીપ્લોમા અભ્યાસક્રમ છે. જેથી UGC પત્ર ક્રમાંક-2-10/2016(DEB-III) તા.16/12/2016 તેમજ F.No.1-9/2018 (DEB-I) તા.23/02/2018 ના પત્રના આધારે યુનિવર્સિટી પોતાની Statutory Body ની મંજુરીના આધારે સદર અભ્યાસક્રમ શરુ કરી શકે છે. જે અંતર્ગત યુનિવર્સિટી દ્વારા પોતાની Statutory Body School Council, Academic Planning Board તથા Board of Management માં સદર અભ્યાસક્રમ શરુ કરવાની મંજુરી મેળવેલ છે (બિડાણ નં.1). જેથી યુનિવર્સિટીએ આ અભ્યાસક્રમ શરુ કરવા માટેની અલગથી કોઈ મંજુરી લેવાની રહેતી નથી તથા DHSI અભ્યાસક્રમ પેરામેડીકલ કક્ષાનો અભ્યાસક્રમ નથી. જેમાં

વિવિધ રાજ્યોની પેરામેડીકલ કાઉન્સિલના અભ્યાસક્રમોની યાદી આપને મોકલીએ છીએ. જેમાં DHSI ને પેરામેડીકલ અભ્યાસક્રમ તરીકે ગણવામાં નથી આવેલ.

UGC ના પત્ર નં. F.No.1-9/2018 (DEB-I) તા.23/02/2018 દ્વારા ભારત સરકારના તા.23/06/2017 ના રોજ પ્રસિદ્ધ University Grants Commission (Open and Distance Learning) Regulations, 2017 Part-I (2) (O), (P) મુજબ ની વિગતો ધ્યાને લેવી ખૂબજ જરૂરી છે જે નીચે મુજબ છે.

(o) "Programme" means a course or programme of study leading to the award of a Degree at graduate and postgraduate levels in a higher educational institution including Certificate or Diploma or Post Graduate Diploma;

(p) "Professional programmes" means a programme other than programmes in engineering, medicine, dental, pharmacy, nursing, architecture, physiotherapy and programmes not permitted to be offered in distance mode by any Statutory Councils or Regulatory Authorities to be conducted by the Higher Educational Institutions under Open and Distance Learning mode or Distance Education mode for the purpose of these regulations, if any, should be considered only if the same are approved by the respective Statutory Councils or Regulatory Authorities.

(p) મુજબ DHSI અભ્યાસક્રમ engineering, medicine, dental, pharmacy, nursing, architecture, physiotherapy ની વ્યાખ્યામાં ન આવતા યુનિવર્સિટી દ્વારા પોતાની Statutory Council જેમ કે એકેડમિક પ્લાનિંગ બોર્ડ (APB), બોર્ડ ઓફ મેનેજમેન્ટ (BOM) માંથી અભ્યાસક્રમ મંજુર કરેલ છે. જેથી યુનિવર્સિટી એ અલગથી UGC ની મંજુરી લેવાની રહેતી નથી.

ઉપરોક્ત દર્શાવેલ UGC દ્વારા જાહેર કરેલ પબ્લિક નોટીસ Recognizing and treating the Degrees/Diplomas/Certificates awarded through distance mode at par with the formal system of education" અનુસાર Programmes ની શ્રેણી માંથી "પેરા મેડીકલ" અભ્યાસક્રમો ને દૂર કરવામાં આવેલ છે. જેથી ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી દ્વારા ચલાવવામાં આવતો ડીપ્લોમાં ઇન હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેકટર અભ્યાસક્રમ તમામ રીતે માન્ય અભ્યાસક્રમ ગણી શકાય. **(બિડાણ નં.1-A).**

આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ વિભાગ, ગુજરાત સરકાર નાં ઠરાવ ક્રમાંક: એસ. આઈ. સી.-2008-2903-1069-(09)-ગ તા. 24-02-2010 મુજબ **"સરકાર માન્ય સંસ્થાઓની જેમ ભારત સરકારના શ્રમ અને રોજગાર વિભાગની ક્રાફટમેન ટ્રેનીગ સ્કિમ હેઠળ નેશનલ કાઉન્સિલ ઓફ વોકેશનલ ટ્રેનીંગ દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત સ્વનિર્ભર ઔદ્યોગિક તાલીમ કેન્દ્ર (Self-Finance ITI) ખાતે હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેકટર સર્ટિફિકેટ કોર્ષ કરેલ ઉમેદવારોને મલ્ટીપરપઝ હેલ્થ વર્કર (પુ.) વર્ગ – 3 ભરતી નિયમો, ૨૦૦૬ હેઠળ મલ્ટી પરપઝ હેલ્થ વર્કર (પુ.)ની જગ્યાની ભરતી માટે વિચારણામાં લેવાનું ઠરાવવામાં આવે છે. એટલે કે કોઈપણ સરકાર માન્ય સંસ્થામાંથી સેનેટરી ઇન્સ્પેકટરનો કોર્ષ પાસ કરેલ ઉમેદવાર**

ઉક્ત ભરતી નિયમો હેઠળ મલ્ટી પરપઝ હેલ્થ વર્કર (પુ.) ની જગ્યાની ભરતી માટે વિચારણામાં લેવાનાં રહે છે. (બિડાણ નં.2)

આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય, ભારત સરકાર અંતર્ગત ની નેશનલ ઇન્સ્ટીટયુટ ઓફ પબ્લિક હેલ્થ ટ્રેનીંગ એડ રીસર્ચ દ્વારા પણ ઉપરોક્ત કોર્સને "સેનિટરી ઇન્સ્પેક્ટર માટે એક વર્ષનો કૌશલ્ય આધારિત અભ્યાસક્રમ" "One year skill based course for Sanitary Inspector" નો અભ્યાસક્રમ Non-Paramedical કોર્ષ તરીકે જ ચલાવવામાં આવે છે. **(બિડાણ નં.3)**

પંચાયત, રૂરલ હાઉસિંગ અને રૂરલ ડેવલપમેન્ટ વિભાગ, સચિવાલય, ગાંધીનગર ના તા. ૨૪/૦૩/૨૦૨૨ ના રોજ નોટીફીકેશન નં KP/17 ઓફ 2022/PRR/102014/77/KH ના મલ્ટી પરપઝ હેલ્થ વર્કર (પુરુષ) ક્લાસ – III ની ભરતી માટે પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલ નીચે દર્શાવેલ નિયમ Rule 3 (b) (iv) states that to be eligible for appointment by direct selection to the post of Multi-Purpose Health Worker (Male), Class III, in the Superior Panchayat Service, **(બીડાણ નં.3-A)** તેમજ ભરતી અંગેની જાહેરાત ક્રમાંક ૧૭/૨૦૨૧-૨૨ મલ્ટી પરપઝ હેલ્થ વર્કર (પુરુષ) ક્લાસ – III ની ભરતીની શૈક્ષણિક લાયકાત ૧૩.૧ (iv) માં દર્શાવ્યા મુજબ. **(બીડાણ નં.3-B)** ડૉ.બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટીમાંથી DHSI અભ્યાસક્રમ કરેલ વિદ્યાર્થી ભરતી પ્રક્રિયા માટે લાયક ગણી શકાય.

ગુજરાત સરકારના 24/03/2022 ના નોટીફીકેશન નં. KP/17 ઓફ 2022/PRR/102014/77/KH માં દર્શાવેલ નિયમ **Rule 3 (b) (iv)** મુજબ :

"a candidate shall, have passed the Diploma of Sanitary Inspectors or Health Sanitary Inspector obtained from any of the Universities established or incorporated by or under the Central or a state Act in India; or any other education institutions recognised as such or declared to be deemed as a University under section 3 of University Grants Commission Act, 1956."

નોંધ :- અગાઉ પંચાયત સેવા પસંદગી બોર્ડમાં આ અભ્યાસક્રમ (DHSI) માન્ય રાખી ૧૦૫ ઉમેદવાર (BAUOના) ને નોકરી મળેલ છે. આ ઉપરાંત અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન દ્વારા પણ આ અભ્યાસક્રમ માન્ય રાખેલ છે.

મુદ્દા નં.2

સદર કોર્ષ પેરામેડીકલ હોવાની જે બાબત રજૂઆત કરેલ છે. પરંતુ DHSI અભ્યાસક્રમ ચલાવતી રાજ્યની અન્ય યુનિવર્સિટીઓના આ સાથે DHSI અભ્યાસક્રમ બાબતેની માહિતી બિડાણ સહ મોકલી આપીએ છીએ. જે સ્વયં સ્પષ્ટ કરે છે કે DHSI અભ્યાસક્રમ પેરામેડીકલ અભ્યાસક્રમ નથી.

ગુજરાત રાજ્યની નીચે મુજબની યુનિવર્સિટીઓ દ્વારા ડીપ્લોમાં ઇન હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેકટર અભ્યાસક્રમ મેડીકલ/નર્સિંગ સિવાયની જનરલ ફેકલ્ટી હેઠળ ચલાવવામાં આવે છે. જો આ અભ્યાસક્રમ પેરામેડીકલ કોર્સ હોય તો ફરજીયાત પણે મેડીકલ/પેરા મેડીકલ ફેકલ્ટીમાં જ ચલાવવો પડે.

1. મહારાજા કૃષ્ણકુમારસિંહજી ભાવનગર યુનિવર્સિટી, ભાવનગર :- ડીપાર્ટમેન્ટ ઓફ રૂરલ સ્ટડીઝ (બિડાણ નં.4)
   (https://www.mkbhavuni.edu.in/mkbhavuniweb/courses.php)
2. ગુજરાત યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ :- ડીપાર્ટમેન્ટ ઓફ ફીઝીકલ એજ્યુકેશન (બિડાણ નં.5)
   (https://www.gujaratuniversity.ac.in/Course/78)

3. ઓલ ઇન્ડિયા લોકલ સેલ્ફ ગવર્નમેન્ટ (AILSG) એ એક ખાનગી સંસ્થા છે. જે નીચે મુજબની સંસ્થાઓ સાથે જોડાણ ધરાવે છે. જેમાંથી એકપણ પેરામેડીકલની વ્યાખ્યામાં નથી આવતી તથા AILSG સંસ્થા કોઇપણ મેડીકલ કે પેરામેડીકલ કાઉન્સિલ સાથે જોડાણ ધરાવતી નથી. (https://www.aiilsg.org/) (જેની વિગત દર્શાવતું આ પત્રક **બિડાણ નં.6** માં સામેલ છે.)
   a. Government of India: Ministry of Urban Development, Ministry of Housing and Urban Poverty Alleviation, Ministry of Home Affairs, Ministry of Drinking Water Supply and Sanitation
   b. State Governments in India
   c. Municipal Corporations, Development Authorities, Municipal Councils
   d. Tata Institute of Social Sciences (TISS), IIM Ahmedabad
   e. All India Council of Mayors, Metro Forum (India)
   f. Indian Water Works Association (IWWA)
   g. National Solid Waste Association of India (NSWAI)
   h. Institution of Fire Engineers (India)
   i. Mumbai University, Saurashtra University, Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, CEPT University, Indira Gandhi National Open University (IGNOU), Shreemati Nathibai Damodar Thackersey (SNDT) Women's University etc.
   j. National Institute of Urban Affairs, New Delhi, Yashwantrao Chavan Academy of Development Administration (YASHADA), Pune
   k. National Institute of Public Co-operation and Child Development, New Delhi
   l. Indian Association of Social Science Institutions (IASSI)
   m. Kerala Institute of Local Administration (KILA)
4. ITI ની માહિતી પુસ્તિકા પેજ નં.18. **(બિડાણ નં. 6-A)**
5. વીર નર્મદ દક્ષીણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી, સુરત **(બિડાણ નં.7)**

મુદ્દા નં.3

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી દ્વારા DHSI અભ્યાસક્રમ 2 સેમેસ્ટરમાં થાય છે. જેની અભ્યાસક્રમ ફી પણ બંને સેમેસ્ટરમાં વિદ્યાર્થીએ અલગ અલગ ભરવાની હોય છે તથા બંને સેમેસ્ટરની પરીક્ષા પણ વિદ્યાર્થીએ આપવાની હોય છે. જે બંને સેમેસ્ટરના પરિણામ યુનિવર્સિટીની વેબસાઇટ www.baou.edu.in પર રીઝલ્ટની લીંક પરથી બંને સેમેસ્ટરના પરિણામ (Statement of Marks) મેળવી શકાય છે. વિદ્યાર્થી દ્વારા જયારે બંને સેમેસ્ટર (1st સેમેસ્ટર અને 2nd સેમેસ્ટર) સફળતાપૂર્વક પૂર્ણ કર્યા બાદ વિદ્યાર્થીઓના પ્રેક્ટીકલ, પ્રોજેક્ટ-વાઈવા સફળતાપૂર્વક પૂર્ણ થયા બાદ જ ફાઈનલ માર્કશીટ વિદ્યાર્થીને આપવામાં આવે છે. જે ઓપન યુનિવર્સિટીઓની વ્યવસ્થા છે. આપના પત્રમાં રજુ કરેલ માર્કશીટમાં DHSI-101 થી DHSI-105 એ 1st સેમેસ્ટર દર્શાવે છે તથા DHSI-201 થી DHSI-206 એ 2nd સેમેસ્ટર દર્શાવે છે.

મુદ્દા નં.4

ઉપરોક્ત રજૂઆત સંદર્ભે જણાવવાનું કે DHSI અભ્યાસક્રમમાં વિદ્યાર્થીઓની થીયરી (લેખિત) પરીક્ષાના 70% ગુણભાર હોય છે તેમજ 30% એસાઇનમેન્ટના ગુણભાર હોય છે. આ ઉપરાંત વિદ્યાર્થીઓએ સદર અભ્યાસક્રમ કરતી વામતે એસાઇનમેન્ટની સાથે સાથે પ્રેક્ટીકલ વર્ક તથા પ્રોજેક્ટ

વર્ક ફરજીયાત કરવાનો હોય છે. જેની વિગત આ સાથે અમે આપશ્રીને મોકલી આપીએ છીએ (બિડાણ નં.8). જેથી ડૉ.બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી દ્વારા માત્ર Assignment ના આધારે જ ડિપ્લોમા પ્રમાણપત્ર આપવાની રજૂઆત તદ્દન પાયા વિહોણી છે.

મુદ્દા નં.5

હા, "Diploma in Health Sanitary Inspector" ના કોર્ષ માટે આપની યુનિવર્સિટી ધ્વારા વિધાર્થીઓને "Practical training" આપવામાં આવે છે. જેની વિગત મુદ્દા નં.૬ માં છે.

મુદ્દા નં.6

"Diploma in Health Sanitary Inspector" ના કોર્ષ માટે વિધાર્થીઓને "Practical Training" યુનિવર્સિટીના માન્ય અભ્યાસકેન્દ્રો પર આપવામાં આવે છે. જેમાં

1) **વર્ગ પરામર્શન કાર્ય**

ડિપ્લોમાં ઇન હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેકટરના અભ્યાસક્રમમાં વિદ્યાર્થીઓને પોતાની કામગીરીના સંદર્ભમાં જે જે પ્રકારના કામ કરવામાં આવે છે. એ સ્થળો અને એ કાર્યની વિગતવાર પરામર્શનના માધ્યમથી માહિતી પૂરી પાડવામાં આવે છે. જેમાં સૂકો કચરો, ભીનો કચરો, લીલો કચરો, મચ્છરોની જાળીનું વર્ગીકરણ, ઋતુજન્ય વાતાવરણ અને રોગચાળા સંદર્ભએ સફાઈનું આયોજન ઉપરાંત વિવિધ પ્રકારના કાર્યક્ષેત્રો જેવા કે બાગ-બગીચા, ઉદ્યોગગૃહો મનોરંજન આવાસો, નિવાસસ્થાનીય આવાસો જેવી વિવિધ જગ્યાઓ પર સફાઈ માટેના જરૂરી સાધન સામગ્રીનું નિદર્શન ઉપયોગ કરવાની રીતો તેમજ એ સંદર્ભે જરૂરી વ્યવસ્થાઓ અંગે અભ્યાસક્રમ મુજબ શીખવાડવામાં આવે છે.

2) **સ્થળ મુલાકાત**

DHSI અભ્યાસક્રમમાં વિદ્યાર્થીઓને પરામર્શન કાર્યની સાથે વિવિધ સ્થળ મુલાકાત કરવાની હોય છે. જેમાં વિદ્યાર્થીઓએ સ્થળ પર જઈ પ્રત્યક્ષ કાર્ય સમજવા માટે તથા સ્થળ સેનિટેશનની કામગીરીમાં ઉપયોગી સાધન સામગ્રીના પ્રત્યક્ષ નિદર્શન તેમજ મૂળ કામગીરીના પાયાના ઘટક તત્વો સમજવા તેમજ તેનો અભ્યાસ કરવા વિવિધ સ્થળ મુલાકાત કરવાની રહે છે.

DHSIના વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા યુનિવર્સિટીના માન્ય અભ્યાસકેન્દ્રોના માધ્યમથી વિવિધ સ્થળ મુલાકાત કરવાનું સૂચવવામાં આવતું હોય છે. જે સ્થળોની વિગતો નીચે મુજબ છે.

- સિવેજ ટ્રીટમેન્ટ પ્લાન્ટ
- સોલીડ વેસ્ટ ડીસ્પોઝલ પ્લાન્ટ
- અર્બન હેલ્થ સેન્ટર

- સ્વચ્છતા સંબંધિત ગ્રામ પંચાયત અને નગરપાલિકાની મુલાકાત
- ડમ્પિંગ પ્લાન્ટ
- વોટર સેનિટેશન
- સ્મશાનગૃહ/દફનભૂમિ
- વિવિધ બેકરી તેમજ હોટેલની મુલાકાત
- દુધની ડેરીની મુલાકાત
- કારખાનાની મુલાકાત
- મેળાઓ અને તહેવારોનું નિરક્ષણ કરી સેનેટરી ચકાસણી બાબતેની મુલાકાત
- જાહેર શૌચાલયોની મુલાકાત

(વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા કરાવવામાં આવેલ કેટલીક સ્થળ મુલાકાતના ફોટો આપને નમુના તરીકે મોકલી આપીએ છીએ. બિડાણ નં.9)

3) એક્સપર્ટ ગેસ્ટ લેકચર વિથ પ્રેઝન્ટેશન

DHSI ના વિદ્યાર્થીઓ માટે પરામર્શન વર્ગો તથા પ્રેક્ટીકલ બાદ સંસ્થાઓ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓને ઊંડા અભ્યાસ હેતુ ગેસ્ટ લેકચર ના આયોજન કરવામાં આવે છે. જેમાં સંબધિત વિષયો સાથે જોડાયેલા તજજ્ઞશ્રીઓ ઉપસ્થિત રહી વિદ્યાર્થીઓનું માર્ગદર્શન કરે છે.

મુદ્દા નં.7

આ સાથે માન્ય અભ્યાસકેન્દ્રો ઉપર DHSI અભ્યાસક્રમ ચલાવવા માટેની લેબ ઉભી કરવામાં આવે છે. અભ્યાસકેન્દ્રો પર જરૂરી સંસાધનોની વિગતો આ સાથે **(બિડાણ નં.10)** સામેલ છે.

મુદ્દા નં.8

"ડીપ્લોમા હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેક્ટર" એક વર્ષના સમયગાળા દરમિયાન વિદ્યાર્થીઓને વ્યવસાયિક કૌશલ્ય, વ્યવસાયિક જ્ઞાન અને રોજગારી કૌશલ્ય વિકસે એ રીતે તાલીમ આપવામાં આવે છે. આ ઉપરાંત, વિદ્યાર્થીઓને પ્રોજેક્ટ વર્ક, સ્થળ મુલાકાત તથા વિવિધ સર્વેની કામગીરી કરાવવામાં આવે છે. જેથી વિદ્યાર્થીઓ પ્રત્યક્ષ અનુભવોના આધારે પરિસ્થિતિનો તાગ મેળવી શકે છે. સમગ્ર પ્રેક્ટીકલ ટ્રેઈનીંગ દરમ્યાન વિવિધ બાબતોને આવરી લેવામાં આવે છે. જેનાથી વિદ્યાર્થીમાં વિવિધ કુશળતાઓમાં વધારો થાય છે.

આ અભ્યાસક્રમ કરવાથી વિદ્યાર્થીઓમાં નીચે મુજબની **Skill Develop** થાય છે.

- જરૂરિયાત મુજબ સંતુલિત આહારની રચના કરી શકશે અને કેલરી અને પોષક જરૂરિયાતોની ગણતરી અને સૂચન કરી શકશે.
- તમામ વય જૂથો માટે પોષણ યોજના બનાવી શકશે.

- વ્યક્તિની ચોક્કસ જરૂરિયાતો અનુસાર વિવિધ ખામીઓને કારણે થતા રોગને ઓળખી શકશે
- સંક્રમણક્ષમ (ચેપી) અને બિન-સંક્રમિત રોગના લક્ષણોનું મૂલ્યાંકન કરી શકશે
- વિવિધ ખોરાકમાં ભેળસેળનું નિરીક્ષણ કરશે અને તેની જાણ કરશે અને વિવિધ પ્રકારના ખોરાક માટે વિવિધ ખાદ્ય સંરક્ષણ તકનીકો સૂચવવામાં સક્ષમ થશે.
- વિદ્યાર્થીઓ પાણી અને તેના ગુણધર્મો અને પાણીના પ્રદૂષણના કારણોને ઓળખશે અને સમજશે, શહેર/દેશ વગેરેમાં પાણીની શુદ્ધિકરણ સાથે પાણી પુરવઠા પ્રણાલીનો સારાંશ આપશે અને પાણીના સંરક્ષણ માટે પ્લમ્બિંગ સિસ્ટમ એસેમ્બલ કરવામાં સક્ષમ થશે.
- વરસાદી પાણીના સંગ્રહની તકનીક વિકસાવશે.
- વિદ્યાર્થીર્થી પાણી શુદ્ધિકરણ પ્રક્રિયાને ઓળખવામાં અને સમજવામાં સક્ષમ હશે અને પર્યાવરણ અને માનવ સુરક્ષાના રક્ષણને ધ્યાનમાં રાખીને શહેર/નગરની રાત્રિની માટીનું સંચાલન કરવામાં પણ સક્ષમ થશે.
- વિદ્યાર્થીઓ શહેરી વિસ્તાર અથવા નાના શહેરમાં ઘન કચરા વ્યવસ્થાપન પ્રણાલીનું આયોજન કરી શકશે.
- વાયુ પ્રદૂષણના સ્ત્રોતોને ઓળખી અને યોગ્ય ઉપાયો સૂચવશે અને ગ્લોબલ વોર્મિંગ, તેની અસરોને પણ સમજશે
- વિદ્યાર્થી ધ્વનિ પ્રદૂષણ ઘટાડવા માટેના પગલાં સૂચવવામાં સક્ષમ બનશે
- વિદ્યાર્થી ચોક્કસ વિસ્તારની વેન્ટિલેશન જરૂરિયાતોનું આયોજન અને સૂચન કરી શકશે.
- વિદ્યાર્થીઓ ગટર, પ્લમ્બિંગ ટૂલ્સના બાંધકામ અને જાળવણીમાં યોજના બનાવી શકશે અને મદદરૂપ થઇ શકશે.
- પ્રવાહી કચરાને કારણે ગટરના આરોગ્ય માટેના જોખમોના પ્રકારો પણ જાણશે. તેઓ મૃત પ્રાણીઓ મનુષ્યો માટે નિકાલની પદ્ધતિઓ સૂચવશે.
- વિવિધ પ્રકારની માટી, જાહેર આરોગ્ય અને જમીનના પુનઃપ્રાપ્તિના સંબંધમાં તેનું મહત્વ ઓળખવામાં સક્ષમ હશે.
- વિદ્યાર્થીઓ આવાસ અને મેળાઓ અને તહેવારોમાં તબીબી પગલાંની સેનિટરી પ્રિસ્ક્રિપ્શનની યોજના અને સૂચન કરશે.
- વ્યવસાયિક આરોગ્યના જોખમોને ઓળખી અને સલામતીના નિયમોનું પાલન કરાવશે.
- વ્યવસાયિક રોગો અટકાવવા વિદ્યાર્થી જૈવિક વાતાવરણ અને છંટકાવના સાધનોના વિવિધ ભાગો તૈયાર કરાવી અને તેનું નિયંત્રણ કરી શકશે.
- વિદ્યાર્થીઓ લોકો માટે આરોગ્ય શિક્ષણ અંગે જાગૃતિ કાર્યક્રમો કેવી રીતે ઉત્પન્ન કરવા, વ્યક્તિગત સ્વચ્છતાનું મહત્વ સમજાવવા તથા તેમના અંગત જીવન અને સમાજ પર આહારની અસર વિશે શીખશે.

- વિદ્યાર્થીઓ તબીબી કટોકટીની પરિસ્થિતિનો સામનો કરવા માટે પ્રાથમિક સારવાર કરશે
- વિદ્યાર્થીઓ કોઈપણ રોગની તીવ્રતાનું મૂલ્યાંકન કરી શકશે
- રોગને ઓળખશે અને રોગને સમાવવા માટે સમયસર પ્રાથમિક સારવાર આપી શકવા સક્ષમ બનશે.
- વિદ્યાર્થીઓ સૂચવેલ રસીકરણ શેડ્યૂલનું પાલન કરાવી શકશે અને તેનું મહત્વ સમજાવશે.
- રોગોને નિયંત્રિત કરવા માટે જીવાણુ નાશકક્રિયા અને તેનું મહત્વ ઓળખી અને વંધ્યીકરણ હાથ ધરી શકશે.
- વિદ્યાર્થીઓ વ્યક્તિગત સ્વચ્છતાની મૂળભૂત બાબતો અને વ્યક્તિના સ્વાસ્થ્ય અને વ્યક્તિત્વ પર તેના મહત્વને સમજવામાં સક્ષમ થઈ શકશે
- મૃત્યુ દર, જન્મ દર, રોગિષ્ઠતા, MMR, IMR વગેરે જેવા વિવિધ પરિબળોને ઓળખવામાં પણ સક્ષમ બનશે.
- વસ્તી ગણતરીના સર્વેક્ષણ અને ડેટા સંગ્રહના મહત્વનું વિશ્લેષણ કરી શકશે તેમજ આરોગ્ય સર્વેક્ષણનું વર્ગીકરણ કરી શકશે.

સમગ્ર અભ્યાસક્રમ દરમ્યાન વિદ્યાર્થીઓમાં ઉપરોક્ત મુજબની સ્કીલ કેળવાય એ બાબતે પુરતું ધ્યાન રાખવામાં આવે છે. સદર બાબતોનો DHSI અભ્યાસક્રમમાં પૂર્ણ રીતે આવરી લેવામાં આવેલ છે. (સમાવિષ્ટ બાબતોનો ઉલ્લેખ કરતો વિસ્તૃત Syllabus પણ આ સાથે **બિડાણ નં.11** માં જોડીએ છીએ.)

મુદ્દા નં.9

DHSI અભ્યાસક્રમના વિદ્યાર્થીઓને પ્રોજેક્ટ વર્ક યુનિવર્સિટી દ્વારા યુનિવર્સિટીના માન્ય અભ્યાસકેન્દ્રોના માધ્યમથી કરાવવામાં આવે છે. જેની વિસ્તૃત વિગત (પ્રોજેક્ટ ગાઈડલાઈન્સ) આ સાથે આપને **બિડાણ નં.12** માં આપને મોકલી આપીએ છીએ. જે ગાઈડલાઈન્સ મુજબ વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા પ્રોજેક્ટ વર્ક તૈયાર કરવામાં આવે છે. આ સાથે નમુના તરીકે આપને એક વિદ્યાર્થીના પ્રોજેક્ટ વર્કની નકલ બિડાણમાં મોકલી આપીએ છીએ.

મુદ્દા નં.10

માહિતી પુસ્તિકા "MINISTRY OF SKILL DEVELOPMENT & ENTREPRENEURSHIP" દ્વારા બહાર પાડેલ Health Sanitary Inspector નો COMPETENCY BASED CURRICULUM મુજબ વિદ્યાર્થીઓમાં સ્કીલ ડેવેલપ થાય છે. જેની વિસ્તૃત વિગત અમે જવાબ નં.9 માં રજુ કરેલ છે.

મુદ્દા નં.11

ડૉ.બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી દ્વારા એક વર્ષનો ડીપ્લોમા અભ્યાક્રમ તરીકે DHSI અભ્યાસક્રમ ચલાવવામાં આવે છે. જેના જોબ રોલ વિષે MINISTRY OF SKILL

DEVELOPMENT & ENTREPRENEURSHIP દ્વારા બહાર પાડેલ Health Sanitary Inspectorનો COMPETENCY BASED CURRICULUM માં જણાવવા માં આવ્યું છે. જે મુજબ ના જોબ રોલ મુજબ વિદ્યાર્થી કાર્ય કરી શકવા સક્ષમ છે.

આ સાથે અમે તમામ ડોકયુમેન્ટસ સાથે અમારી રજૂઆત આપ સમક્ષ મોકલી આપીએ છીએ. વધુમાં આપને જણાવવાનું કે હજી પણ આપની કક્ષાએથી રજૂઆત બાબતમાં કોઇપણ મૂંઝવણ અથવા મુશ્કેલી જણાય તો માંગ્યેથી તમામ વિગતોની પૂર્તતા કરી આપવામાં આવશે.

21-09-26

OLC

ડૉ. ભાવિન ત્રિવેદી
કાર્યકારી કુલસચિવ

<u>બિડાણ :</u>

1) બિડાણ નં. 1,
2) બિડાણ નં. 1-A
3) બિડાણ નં. 2
4) બિડાણ નં. 3
5) બિડાણ નં. 3-A
6) બિડાણ નં. 3-B
7) બિડાણ નં. 4
8) બિડાણ નં. 5
9) બિડાણ નં. 6
10) બિડાણ નં. 6-A
11) બિડાણ નં. 7
12) બિડાણ નં. 8
13) બિડાણ નં. 9
14) બિડાણ નં. 10
15) બિડાણ નં. 11
16) બિડાણ નં. 12
17) બિડાણ નં. 13 (DHSI 1st સેમેસ્ટર અને 2nd સેમેસ્ટર પુસ્તકો)

BAOU
Education for All

DR. BABASAHEB AMBEDKAR OPEN UNIVERSITY

"Jyotirmay" Parisar, Dr. Babasaheb Ambedkar Open University Marg,
Sarkhej Gandhinagar Highway, Chharodi Ahmedabad - 382481
Email: info@baou.edu.in | Website: www.baou.edu.in

નં. બાઆઓયુ/નિયામક/SCS/ ૨૦૨ /૨૦૨૦ તા.૦૯-૦૬-૨૦૨૦

કાર્યનોંધ

કાઉન્સિલ ઓફ સ્કુલ ઓફ કમ્પ્યુટર સાયન્સની દસમી બેઠક તા.૦૯-૦૬-૨૦૨૦ના રોજ સવારે ૧૧:૩૦ કલાકે વર્ચુઅલ કોન્ફરન્સનાં માધ્યમથી રાખવામાં આવી હતી જેમાં નીચે મુજબના સભ્યો હાજર રહ્યા હતાં.

1. પ્રો. (ડૉ.) નિલેશ મોદી
2. પ્રો. (ડૉ.) દર્શન ચોકસી
3. પ્રો. (ડૉ.) જ્યોતિ પરિક
4. પ્રો. (ડૉ.) સત્યેન પરીખ
5. ડૉ. આવા શુક્લા
6. ડૉ. ધવલ પંડ્યા
7. ડૉ. હિમાંશુ પટેલ

બેઠકની શરુઆતમાં સર્વે સભ્યશ્રીઓનું સ્વાગત કરી શરુ કરવામાં આવેલ જેમાં નીચે મુજબના ઠરાવ કરવામાં આવ્યા હતાં

બાબત-૧ એકેડેમિક કાઉન્સિલ ઓફ સ્કૂલ ઓફ કમ્પ્યુટર સાયન્સની તા. તા. ૧૧-૦૨-૨૦૨૦ના રોજ મળેલ નવમી બેઠકની કાર્યનોંધ મંજૂર કરવા બાબત

ઠરાવ-૧ સર્વે સભ્યશ્રીઓ દ્વારા તા ૧૧-૦૨-૨૦૨૦ના રોજ થયેલ નવમી બેઠકની કાર્યનોંધ વંચાણે લઇ મંજુર કરવામાં આવેલ.

બાબત-૨ ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી દ્વારા ચાર નવા અભ્યાસક્રમોમાં પ્રવેશ શરૂ કરવામાં આવેલ છે જેની નોંધ લેવા બાબત

1. Post Graduate Diploma in Cyber Security
2. Post Graduate Diploma in Cyber Law
3. Diploma in Multimedia and Animation
4. Certificate in Sound, Audio and Video Technology

ઠરાવ-૨ ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી દ્વારા ચાર નવા અભ્યાસક્રમોમાં પ્રવેશ શરૂ કરવામાં આવેલ છે તેની વિસ્તૃત વિગતો સર્વે સભ્યોને આપવામાં આવી હતી તથા સર્વે સભ્યો દ્વારા આ અભ્યાસક્રમો શરુ કરવા બદલ સ્કૂલને અભિનંદન પાઠવવામાં આવ્યા હતા

બાબત-૩ સ્કૂલ ઓફ કમ્પ્યુટર સાયન્સ દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલ નવા અભ્યાસક્રમોમાં સેન્ટરને કાઉન્સિલિંગ માટે અભ્યાસક્રમની ફીના ૩૦% ચૂકવવા બાબત

ઠરાવ-૩ સ્કૂલ ઓફ કમ્પ્યુટર સાયન્સ દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલ નવા અભ્યાસક્રમોમાં સેન્ટરને કાઉન્સિલિંગ માટે અભ્યાસક્રમની ફીના ૩૦% ચૂકવવાની ભલામણ સર્વે સભ્યશ્રીઓ દ્વારા કરવામાં આવી હતી જેમાં સેન્ટર દ્વારા જે તે અભ્યાસક્રમનાં જરૂરી સંખ્યામાં પરામર્શન સત્રો લેવાના રહેશે

બાબત-૪ ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટીની સ્કૂલ ઓફ કમ્પ્યુટર સાયન્સ અને રક્ષા શક્તિ યુનિવર્સિટી સાથે MoU કરવા બાબત.

ઠરાવ-૪ ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટીની સ્કૂલ ઓફ કમ્પ્યુટર સાયન્સ અને રક્ષા શક્તિ યુનિવર્સિટી સાથે MoU કરવા બાબતને સર્વે સભ્યો દ્વારા આવકારદાયક પગલું ગણાવી આ માટે સ્કૂલને અભિનંદન પાઠવ્યા હતા.

બાબત-૫ સ્કૂલ ઓફ કમ્પ્યુટર સાયન્સ અંતર્ગત PhD અભ્યાસ કરતાં બે વિદ્યાર્થીઓના PhD Pre-Synopsis Viva ઓનલાઈન લીધેલ છે જેની નોંધ લેવા બાબત

Sd/-
(1) 9-6-2020

1. શ્રી સમીર ઠક્કર
2. શ્રી ગોપાલ શાહ

ઠરાવ-૫ સ્કૂલ ઓફ કમ્પ્યુટર સાયન્સ અંતર્ગત PhD અભ્યાસ કરતાં બે વિદ્યાર્થીઓના PhD Pre-Synopsis Viva ઓનલાઈન લીધેલ છે જેની સર્વે સભ્યો દ્વારા નોંધ લેવામાં આવી હતી.

બાબત-૬ કોરોના કોવિડ-19ની વૈશ્વિક મહામારીમાં Zoom, Webex, Google Meet જેવા ઓનલાઈન પ્લેટફોર્મ પરથી સ્કૂલ ઓફ કમ્પ્યુટર સાયન્સના અધ્યાપકો દ્વારા વિદ્યાર્થીઓને લાઈવ લેક્ચર્સ અને અન્ય માર્ગદર્શન આપવાનું શરૂ થયું જે આગળ પણ શરૂ રાખવાનું આયોજન છે તે બાબત.

ઠરાવ-૬ સ્કૂલ દ્વારા કોરોના કોવિડ-19ની વૈશ્વિક મહામારીમાં Zoom, Webex, Google Meet જેવા ઓનલાઈન પ્લેટફોર્મ પરથી સ્કૂલ ઓફ કમ્પ્યુટર સાયન્સના અધ્યાપકો દ્વારા વિદ્યાર્થીઓને લાઈવ લેક્ચર્સ અને અન્ય માર્ગદર્શન આપવાનું શરૂ થયું તે અંગેની વિસ્તૃત માહિતી સર્વે સભ્યોને આપવામાં આવી હતી જેનાં માટે સર્વે સભ્યો દ્વારા અભિનંદન પાઠવવામાં આવ્યા હતા તથા આગળ પણ શરૂ રાખવાની જરૂરિયાત છે તેમ સર્વે સભ્યો દ્વારા જણાવવામાં આવ્યું હતું.

બાબત-૭ સ્કૂલ ઓફ કમ્પ્યુટર સાયન્સ દ્વારા તા. 23-04-2020 ના રોજ "Technology, Innovation and Entrepreneurship: the way ahead for New India" વિષય પર વેબીનારનું આયોજન કરવામાં આવેલ હતું જેની નોંધ લેવા બાબત

ઠરાવ-૭ સ્કૂલ ઓફ કમ્પ્યુટર સાયન્સ દ્વારા તા. 23-04-2020 ના રોજ "Technology, Innovation and Entrepreneurship: the way ahead for New India" વિષય પર થયેલા વેબીનારની વિગતો સર્વે સભ્યોને આપવામાં આવી હતી જેનાં માટે સર્વે સભ્યો દ્વારા અભિનંદન પાઠવવામાં આવ્યા હતા

બાબત-૮ સ્કૂલ ઓફ કમ્પ્યુટર સાયન્સ અંતર્ગત આવતા BCA અભ્યાસક્રમનાં વિષયોમાં જરૂરી ફેરફાર કરવા બાબત

ઠરાવ-૮ સ્કૂલ ઓફ કમ્પ્યુટર સાયન્સ અંતર્ગત આવતા BCA અભ્યાસક્રમનાં વિષયોમાં જરૂરી ફેરફાર અંગે વિસ્તૃત ચર્ચા કરવામાં આવેલ હતી તથા આ ફેરફારોને સર્વે સભ્યો દ્વારા મંજુરી આપવામાં આવી હતી

બાબત-૯ સ્કૂલ ઓફ કમ્પુટર સાયન્સની YouTube ચેનલ બનાવી તેમાં અધ્યાપકો દ્વારા ચૈતન્ય સ્ટુડિયો ખાતે તેમજ ઓનલાઈન લાઈવ લેક્ચર્સનું રેકોર્ડીંગ વિદ્યાર્થીઓ માટે ઉપલબ્ધ કરાવવા બાબત

ઠરાવ-૯ સ્કૂલ ઓફ કમ્પુટર સાયન્સની YouTube ચેનલ બનાવી તેમાં અધ્યાપકો દ્વારા ચૈતન્ય સ્ટુડિયો ખાતે તેમજ ઓનલાઈન લાઈવ લેક્ચર્સનું રેકોર્ડીંગ વિદ્યાર્થીઓ માટે ઉપલબ્ધ કરાવવા માટેનાં આયોજનને સર્વે સભ્યો દ્વારા બિરદાવવામાં આવેલ હતું તથા આ આવકારદાયક કામગીરી માટે સ્કૂલને અભિનંદન પાઠવવામાં આવ્યા હતા

બાબત-૧૦ PGDMAD અભ્યાસક્રમને એક બેચ પૂર્ણ થયેલ હોય તેને ઓનલાઈન અભ્યાસક્રમ તરીકે આપવા માટે UGC-DEBમાં અરજી કરવા બાબત

ઠરાવ-૧૦ PGDMAD અભ્યાસક્રમને એક બેચ પૂર્ણ થયેલ હોય તેને ઓનલાઈન અભ્યાસક્રમ તરીકે આપવા માટે UGC-DEBમાં અરજી કરવા માટે સર્વે સભ્યો દ્વારા મંજુરી આપવામાં આવી હતી

બાબત-૧૧ વોકેશનલ અને પ્રોફેશનલ વિભાગ અંતર્ગત Diploma in Health and Sanitary Inspectorનો અભ્યાસક્રમ શરુ કરવા બાબત

ઠરાવ-૧૦ વોકેશનલ અને પ્રોફેશનલ વિભાગ દ્વારા "Diploma in Health and Sanitary Inspector"નો અભ્યાસક્રમ શરુ કરવા માટે મળેલ દરખાસ્તને વંચાણે લીધેલ અને યુનિવર્સિટીનાં નિયમાનુસાર પ્રક્રિયા કરી આ અભ્યાસક્રમ આગામી સત્રથી શરુ કરવા માટે ભલામણ કરવામાં આવી હતી

અંતમાં સર્વે સભ્યોનો અધ્યક્ષશ્રી દ્વારા આભાર માની બેઠકની કાર્યવાહી પૂર્ણ જાહેર કરવામાં આવી હતી.

* * * * *

Patel 9-6-2020

BAOU Education for all

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી

(ગુજરાત સરકાર દ્વારા સ્થાપિત)

"જ્યોતિર્મય" પરિસર

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી માર્ગ,

સરખેજ-ગાંધીનગર હાઇવે, છારોડી, અમદાવાદ-383 481.

Website : www.baou.edu.in

નં.બાઆંઓયુ/રજી/વહી/15509/2020. તા.31/07/2020

બોર્ડ ઓફ મેનેજમેન્ટ

84મી બેઠક, તા.30/07/2020,ગુરૂવાર

કાર્યનોંધ

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટીના બોર્ડ ઓફ મેનેજમેન્ટની 84મી બેઠક તા.30/07/2020, ગુરૂવારના રોજ બપોર 12:00 કલાકે યુનિવર્સિટીના "જ્યોતિર્મય" પરિસરના બોર્ડ રૂમ ખાતે મળેલ હતી. જેમાં નીચે મુજબના સભ્યશ્રીઓ હાજર રહેલ હતા.

1.	પ્રો. (ડૉ.) અમી ઉપાધ્યાય, માન. કુલપતિશ્રી	અધ્યક્ષશ્રી
2.	શ્રી કિશોર મકવાણા	સભ્યશ્રી
3.	શ્રી સુનિલ શાહ	સભ્યશ્રી
4.	શ્રી ભાવિક બારોટ	સભ્યશ્રી
5.	શ્રીમતિ વર્ષા દોશી	સભ્યશ્રી
6.	શ્રી જયેશ વ્યાસ	સભ્યશ્રી
7.	ડૉ. દિવ્યા પટેલ	સભ્યશ્રી
8.	ડૉ. જગદીશ જોષી	સભ્યશ્રી
9.	શ્રી ચેતન દેસાઈ	સભ્યશ્રી
10.	શ્રી મુકેશ રાઠવા	સભ્યશ્રી
11.	ડૉ. ભાવિન ત્રિવેદી, કાર્યકારી કુલસચિવ	સભ્ય સચિવ

હોદ્દાની રૂએ નિમાયેલ અગ્રસચિવશ્રી, શિક્ષણ વિભાગ, ગાંધીનગર, અગ્રસચિવશ્રી, નાણાં વિભાગ, ગાંધીનગર, ઉચ્ચ શિક્ષણ કમિશ્નરશ્રી, ગાંધીનગર, નિયામકશ્રી ટેકનીકલ શિક્ષણ ગાંધીનગર તથા દેવાંગ નાણાંવટી , ડૉ. નિરજા અરૂણ, પ્રો. ઉમા કાનજીલાલ અને ડૉ. કમલ મહેતા બેઠકમાં ઉપસ્થિત રહી શકેલ ન હતા.

બેઠકમાં કોરમ પૂરૂ થતાં નીચે મુજબની કાર્યવાહી હાથ ધરવામાં આવેલ હતી.

	થયેલ ખર્ચને સમિતિ દ્વારા મંજુરી આપવામાં આવેલ.
બાબત નં. 84.08	યુનિવર્સિટી દ્વારા ડિપ્લોમાં ઇન હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેક્ટર નવો અભ્યાસક્રમ શરૂ કરવા બાબત.
ઠરાવ:	યુનિવર્સિટી દ્વારા ડિપ્લોમાં ઇન હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેક્ટર નવો અભ્યાસક્રમ શરૂ કરવા KMRO વિભાગ દ્વારા પત્રથી રજુઆત કરવામાં આવેલ. આ પત્રમાં જણાવ્યા યુનિવર્સિટીના વોકેશનલ પ્રોફેશનલ સર્ટિફિકેટ કે ડીપ્લોમાં અભ્યાસક્રમો અંતગર્ત અભ્યાસક્રમ શરૂ કરવા માટે યુનિવર્સિટી સિવાય આરોગ્ય વિભાગની અલગથી પરવાનગી મેળવવાની થતી નથી. સદર ડિપ્લોમાં ઇન હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેક્ટરનો અભ્યાસક્રમ શરૂ કરવા સમિતિ દ્વારા મંજુરી આપવામાં આવેલ. (નિયામકશ્રી, KMRO વિભાગ આગળની કાર્યવાહી સારૂ.)
બાબત નં. 84.09	યુનિવર્સિટી દ્વારા પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ ડીપ્લોમાં ઇન સાયબર લો નવો અભ્યાસક્રમ શરૂ કરવા બાબત.
ઠરાવ: :	યુનિવર્સિટી દ્વારા પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ ડીપ્લોમાં ઇન સાયબર લો નવો અભ્યાસક્રમ શરૂ કરવા સ્કુલ ઓફ કમ્પ્યુટર સાયન્સ દ્વારા પત્રથી રજુઆત કરવામાં આવેલ. આ પત્રમાં જણાવ્યા યુનિવર્સિટીમાં પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ ડીપ્લોમાં ઇન સાયબર લો અભ્યાસક્રમ શરૂ કરવા માટે યુનિવર્સિટી સિવાય બાર કાઉંસીલ ઓફ ઇન્ડીયા ની અલગથી પરવાનગી મેળવવાની થતી નથી. સદર પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ ડીપ્લોમાં ઇન સાયબર લો અભ્યાસક્રમ શરૂ કરેલ જેને સમિતિ દ્વારા મંજુરી આપવામાં આવેલ. (નિયામકશ્રી સ્કુલ ઓફ કમ્પ્યુટર સાયન્સ આગળની કાર્યવાહી સારૂ)
બાબત નં. 84.10	નવા ફાળવેલ અભ્યાસકેન્દ્રો તેમજ કાર્યરત અભ્યાસકેન્દ્રોને ફાળવેલ નવા અભ્યાસક્રમોની વિગત, તેમજ આ સંદર્ભે પ્રાપ્ત થયેલ અરજીઓની LICની મંજુરી બાબત
ઠરાવ:	નવા ફાળવેલ અભ્યાસકેન્દ્રો, કાર્યરત અભ્યાસકેન્દ્રોને ફાળવેલ નવા અભ્યાસક્રમોની વિગત, અભ્યાસકેન્દ્ર બંધ કરવાની આવેલ અરજી તેમજ આ સંદર્ભે પ્રાપ્ત થયેલ અરજીઓ અન્વયે થયેલ LIC ની વિગતો ધ્યાને લઈ સમિતિ દ્વારા મંજુરી આપવામાં આવી. બાકી રહેતી અભ્યાસ કેન્દ્રોની LICની વિગતો ધ્યાને લઈ થતી તમામ આનુસંગીક કાર્યવાહી પૂર્ણ કરવા સમિતિ દ્વારા મંજુરી આપવામાં આવી. જેનું પરિશિષ્ટ 1 સામેલ છે. (નિયામકશ્રી એસ.એસ. આગળની કાર્યવાહી સારૂ)

BAOU
Education for All

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી

(ગુજરાત સરકાર દ્વારા સ્થાપિત)
"જ્યોતિર્મય" પરિસર, ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી માર્ગ,
સરખેજ-ગાંધીનગર હાઈવે, છારોડી, અમદાવાદ – 382 481.
Website : www.baou.edu.in

કાર્યનોંધ

બોર્ડ ઓફ મેનેજમેન્ટ

84મી બેઠક, તા.30/07/2020,ગુરૂવાર

બાબત નં. 84.08	યુનિવર્સિટી દ્વારા ડિપ્લોમાં ઇન હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેક્ટર નવો અભ્યાસક્રમ શરૂ કરવા બાબત.
ઠરાવ:	યુનિવર્સિટી દ્વારા ડિપ્લોમાં ઇન હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેક્ટર નવો અભ્યાસક્રમ શરૂ કરવા KMRO વિભાગ દ્વારા પત્રથી રજુઆત કરવામાં આવેલ. આ પત્રમાં જણાવ્યા યુનિવર્સિટીના વોકેશનલ પ્રોફેશનલ સર્ટિફિકેટ કે ડીપ્લોમાં અભ્યાસક્રમો અંતગર્ત અભ્યાસક્રમ શરૂ કરવા માટે યુનિવર્સિટી સિવાય આરોગ્ય વિભાગની અલગથી પરવાનગી મેળવવાની થતી નથી. સદર ડિપ્લોમાં ઇન હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેક્ટરનો અભ્યાસક્રમ શરૂ કરવા સમિતિ દ્વારા મંજુરી આપવામાં આવેલ. (નિયામકશ્રી, KMRO વિભાગ આગળની કાર્યવાહી સારૂ.)

કા. કુલસચિવ

www.ugc.ac.in/deb

ज्ञान-विज्ञान विमुक्तये

UNIVERSITY GRANTS COMMISSION
DISTANCE EDUCATION BUREAU
35-FEROZE SHAH ROAD
NEW DELHI-110 001

F. No. 1-9/2018 (DEB-I) **23rd February, 2018**

PUBLIC NOTICE

The Government of India has envisaged a greater role for the Open and the Distance Education System. The envisioned role may be fulfilled by recognizing and treating the Degrees/Diplomas/Certificates awarded through distance mode at par with the corresponding awards of Degrees/Diplomas/Certificates obtained through the formal system of education. Open and Distance Education System in the country is contributing a lot in expansion of Higher Education and for achieving target of Gross Enrolment Ratio, without compromising on quality. Non recognition/non equivalence of degrees of Open and Distance Learning (ODL) institutions for the purpose of promotion/employment and pursuing higher education may prove a deterrent to many aspiring students and will ultimately defeat the purpose of Open and Distance Education.

Accordingly, the Degrees/Diplomas/Certificates awarded for programmes conducted by the ODL institutions, recognized by the erstwhile DEC/UGC, in conformity with UGC Notification on Specification of Degrees should be treated as equivalent to the corresponding awards of the Degree/Diploma/ Certificate of the traditional Universities/Institutions in the country.

UGC has notified *UGC (Open and Distance Learning) Regulations, 2017* in the official Gazette on **23/06/2017**. As per UGC (Open and Distance Learning) Regulations, 2017 under Part-I (2)(p), the programmes in engineering, medicine, dental, pharmacy, nursing, architecture, physiotherapy and such other programmes which require hands-on training are not permitted to be offered under Open and Distance Learning mode.

(Prof. Rajnish Jain)
Secretary

UNIVERSITY GRANTS COMMISSION

NOTIFICATION

New Delhi, the 23rd June, 2017

F. No. 2-4/2015 (DEB-III).—In exercise of the powers conferred by sub-section (1) of section 26 read with clause (j) of section 12 of the University Grants Commission Act, 1956 (3 of 1956) and in supersession of the University Grants Commission Regulations, (the minimum standards of instructions for the grants of first degree through non-formal/distance education in the faculties of Arts, Humanities, Fine Arts, Music, Social Science, Commerce and Sciences) Regulations, 1985 except as respect of things done or omitted to be done before such supersession, the University Grants Commission makes the following regulations, namely :—

PART - I

PRELIMINARY

1. Short title, application and commencement.—

(1) These regulations may be called the University Grants Commission (Open and Distance Learning) Regulations, 2017.

(2) These Regulations lay down the minimum standards of instruction for the grant of degree at the undergraduate and post-graduate levels, through Open and Distance Learning mode, and shall be in addition to and not in derogation of any other Regulations, Notifications, Guidelines or Instructions issued by the Commission from time to time.

(3) These regulations shall apply to a University referred to under clause (f) of section 2 of the University Grants Commission Act, 1956, an Institution Deemed to be University under section 3 of the said Act, for all degree programmes of learning at the undergraduate and post-graduate level, other than programmes in engineering, medicine, dental, pharmacy, nursing, architecture, physiotherapy and programmes not permitted to be offered in distance mode by any other regulatory body.

(4) These regulations shall come into force from the date of their publication in the Official Gazette.

2. Definitions.—In these regulations, unless the context otherwise requires—

(a) "Academic session" means duration of twelve months beginning either in January or in the month of July of every year;

(b) "Act", means the University Grants Commission Act, 1956 (3 of 1956);

(c) "Centre for Internal Quality Assurance" (CIQA) means a Centre as specified in **Annexure I** established by a Higher Educational Institution offering programmes in Open and Distance Learning mode for ensuring the quality of programmes offered by it through internal quality monitoring mechanism in accordance with the guidelines as specified in **Annexure II**;

(d) "Commission" means the University Grants Commission established under the University Grants Commission Act, 1956 (3 of 1956);

(e) "Credit" means the Unit award gained by a learner by study efforts of a minimum of thirty hours required to acquire the prescribed level of learning in respect of that Unit;

(f) "Degree" means a degree specified under sub-section (3) of section 22 of the Act;

(g) "Examination Centre" means a place where examinations are conducted for the Open and Distance Learning mode learners and is having the requisite infrastructure and adequate manpower for smooth conduct of examinations, and adhering to such minimum standards as specified in **Annexure III.**

(h) "Franchising" for the purpose of these regulations, means and includes the practice of allowing, formally or informally, any person or institution or organisation, other than the Higher Educational Institution recognised under these regulations for offering Open and Distance Learning programmes, to offer such programmes of study on behalf of or in the name of the recognised Higher Educational Institution, and the terms 'franchise' and 'franchisee' shall be construed accordingly;

(i) "Higher Education" means such education, imparted by means of conducting regular classes or through distance education systems, beyond twelve years of schooling leading to the award of a Degree or Certificate or Diploma or Postgraduate Diploma;

(j) "Higher Educational Institution" means a university covered under clause (f) of section 2 and an institution deemed to be a university covered under section 3 of the University Grants Commission Act, 1956, which is imparting by means of conducting regular classes or through Open and Distance Learning systems, higher education or research therein;

(k) "Learner Support Centre" means a centre established, maintained or recognised by the Higher Educational Institution for advising, counselling, providing interface between the teachers and the learners, and rendering any academic and any other related service and assistance required by the learners;

(l) "Learner Support Services" means and includes such services as are provided by a Higher Educational Institution in order to facilitate the acquisition of teaching-learning experiences by the learner to the level prescribed by or on behalf of the Commission in respect of a programme of study;

(m) "Open and Distance Learning" mode means a mode of providing flexible learning opportunities by overcoming separation of teacher and learner using a variety of media, including print, electronic, online and occasional interactive face-to-face meetings with the presence of an Higher Educational Institution or Learner Support Services to deliver teaching-learning experiences, including practical or work experiences.

(n) "Open University" means a University which imparts education through distance education or Open and Distance Learning mode using variety of Information and Communication Technology educational aids i.e. on-line education in the form of Open Educational Resources (OERs) or Massive Open Online Courses (MOOCs) etc.;

(o) "Programme" means a course or programme of study leading to the award of a Degree at graduate and post-graduate levels in a higher educational institution including Certificate or Diploma or Post Graduate Diploma;

(p) "Professional programmes" means a programme other than programmes in engineering, medicine, dental, pharmacy, nursing, architecture, physiotherapy and programmes not permitted to be offered in distance mode by any Statutory Councils or Regulatory Authorities to be conducted by the Higher Educational Institutions under Open and Distance Learning mode or Distance Education mode for the purpose of these regulations, if any, should be considered only if the same are approved by the respective Statutory Councils or Regulatory Authorities.

(q) "Prospectus" includes any publication, whether in print or otherwise, issued for providing fair and transparent information, relating to a higher educational institution and programmes, to the general public (including to those seeking admission in such Higher Educational Institutions) by the management of such Higher Educational Institutions or any authority or person authorised by such Higher Educational Institutions to do so;

(r) "Self Learning Material" means and includes contents in the form of course material, whether print or non-print, which is inter-alia self-explanatory, self-contained, self-directed at the learner, and amenable to self-evaluation, and enables the learner to acquire the prescribed level of learning in a course of study, but does not include text-books or guide-books;

(s) "Standalone Institutions" means those institutions which are not affiliated to any of the Universities under the provisions of the Act.

PART - II

RECOGNITION OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION FOR OPEN AND DISTANCE LEARNING PROGRAMMES

3. Recognition of Higher Educational Institutions offering programmes in Open and Distance Learning mode—

(1) Every Higher Educational Institution offering a programme in Open and Distance Learning mode in pursuance of an approval granted to it for the purpose by the then Distance Education Council or by the Commission or by any other regulatory authority or intending to offer a programme in Open and Distance Learning mode from the academic session immediately after the notification of these regulations shall, for grant of recognition, make an application to the Commission in such form and manner as laid down in sub-regulation (2) on fulfilment of the following conditions, namely :—

www.ugc.ac.in/deb

UNIVERSITY GRANTS COMMISSION
DISTANCE EDUCATION BUREAU
35-FEROZE SHAH ROAD
NEW DELHI-110 001

F.No. 2-10/2016 (DEB-III) **Dated: Dec., 2016**

By Speed Post

16 DEC 2016

The Registrar
IGNOU and All State Open Universities

Sub: *Approval of Diploma and Certificate courses-regarding*

Sir,

UGC has been according approval to eligible institutions to offer specific programmes through open and distance learning mode which includes certificate and diploma programmes also.

It has been decided that IGNOU, New Delhi and State Open Universities (SOUs), which has got approval from UGC to offer programmes through distance mode, may be allowed to offer Certificate and Diploma programmes of the duration of one year or less in non-technical, non-medical, non-para medical fields and excluding the programmes which require hands on training.

Therefore, from the academic session 2017-18, IGNOU and SOUs may offer such programmes without seeking the approval from UGC but after the approval of its statutory bodies like Board of Studies, Academic Council etc. and other statutory bodies, if applicable. It is desired that UGC may be informed of launch of such Certificate and Diploma Courses.

Yours faithfully

Mkaushik
(Megha Kaushik)
Education Officer

Copy to:

The P.O (UGC Website)

Mkaushik
(Megha Kaushik)
Education Officer

OIC
16.12.16

प्रेषित
ISSUED

S.No.	Name of the University
1	**The Registrar** **Dr. Bhim Rao Ambedkar Open University,** **Prof.G.Ram Reddy Marg** **Road No:46-Jubilee Hills** **Hyderabad -500033** **Telangana**
2	**The Registrar** **Krishna Kanta Handiqui Open University,** **Headquarters: Patgaon, Rani** **Guwahati- 781017** **Assam**
3	**The Registrar** **Nalanda Open University,** **2nd/3rd Floor, Biscomaun Bhawan** **Gandhi Maidan, Patna -800 001** **BIHAR**
4	**The Registrar** **Pt. Sundarlal Sharma Open University,** **Bilaspur Koni-Birkona Marg** **Gram Post-Birkona** **Dist. Bilaspur (C.G.) -495009.**
5	**The Registrar** **Indira Gandhi National Open University,** **Maidain Garhi, New Academic Complex,** **New Delhi-110068**
6	**The Registrar** **Dr. Babasaheb Ambedkar Open University,** **Jyotirmay Prisar, opp. Shri Balaji temple,** **Sarkhej-Gandhinagar Highway, Chharodi** **Ahmedabad - 382 481, Gujarat**
7	**The Registrar** **Madhya Pradesh Bhoj Open University,** **Kolar Road, Near Swarn Jayanti Park** **Chuna Bhatti, Bhopal** **Madhya Pradesh- 462016**
8	**The Registrar** **Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University,** **Dnyangangotri** **Near Gangapur Dam,** **Nashik, Maharashtra- 422222**
9	**The Registrar** **Vardhman Mahaveer Open University,** **Rawatbhata Road** **Kota-324021** **Rajasthan**

10	**The Registrar** **Tamil Nadu Open University,** **No 577, Anna Salai** **Saidapet- 600 015** **Chennai**
11	**The Registrar** **U.P.Rajarshi Tandon Open University,** **Shantipuram Awas Yojna (Sec-F)** **Phaphamau, Allahabad-211013** **Uttar Pradesh**
12	**The Registrar** **Uttarakhand Open University,** **Behind Transport Nagar** **Vishwavidyalaya Marg** **Haldwani (Nainital) -263139** **Uttarakhand**
13	**The Registrar** **Netaji Subhas Chandra Bose Open University,** **DD-26, Sector-I,Salt Lake City** **Kolkata - 700 064**

સેનેટરી ઇન્સ્પેક્ટરના કોર્ષની માન્યતા બાબત.

ગુજરાત સરકાર

આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ વિભાગ

ઠરાવ ક્રમાંક:એસ.આઇ.સી-2008-2903-1069-(09)-ગ

7/7મો માળ,સરદાર પટેલ ભવન

સચિવાલય,ગાંધીનગર.

તારીખ:24-02-2010

વંચાણે લીધા:

(1) આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ વિભાગનો ઠરાવ ક્રમાંક:એસ.આઇ.સી-2008-2903-1069-(09)-ગ,તારીખ:17-08-2009.

(2) આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ વિભાગનો ઠરાવ ક્રમાંક:એસ.આઇ.સી-2008-2903-1069-(09)-ગ,તારીખ:23-10-2009.

(3) કમિશનરશ્રી,આરોગ્ય તબીબી સેવા અને તબીબી શિક્ષણ,ગુ.રા,ની તારીખ;22-02-2010ની એસ.એફ.એસ ફાઇલથી મળેલ દરખાસ્ત.

આમુખ:

રાજ્યમાં આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ વિભાગ હસ્તકની ગૌણ સેવાઓ(Subordinate Services)માં મલ્ટી પરપઝ હેલ્થ વર્કર(પુ.),વર્ગ-3ની જગ્યાનું નિયમન કરવા માટે આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ વિભાગના તારીખ:06-05-1981ના જાહેરનામાથી મલ્ટીપરપઝ હેલ્થ હેલ્થ વર્કર ભરતી નિયમો,1981 બહાર પાડવામાં આવેલ.ત્યારબાદ,આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ વિભાગના તારીખ:03-10-2006ના જાહેરનામાથી મલ્ટીપરપઝ હેલ્થ વર્કર(પુ.),વર્ગ-3,ભરતી નિયમો,2006 બહાર પાડવામાં આવેલ છે.આ ભરતી નિયમોની જોગવાઇ મુજબ સરકાર માન્ય સંસ્થામાંથી એક વર્ષનો મલ્ટીપરપઝ હેલ્થ વર્કરનો બેઝીક કોર્ષ સફળતાપૂર્વક પૂર્ણ કરેલ હોય તેવા અને સરકાર માન્ય સેનેટરી ઇન્સ્પેકટરનું સર્ટિફિકેટ ધરાવતાં હોય તેવા ઉમેદવારને ઉક્ત જગ્યા પર નિમણુકને પાત્ર ગણવામાં આવેલ છે.

મલ્ટી પરપઝ હેલ્થ વર્કર(પુ)ની જગ્યાઓ ભરવા માટે રાજ્યની જિલ્લા પંચાયતો તરફથી જાહેરાતો બહાર પાડવામાં આવેલ છે,જેમાં ઉમેદવારે સરકારમાન્ય સંસ્થા દ્વારા મલ્ટી પરપઝ હેલ્થ વર્કર(પુ.)નો એક વર્ષના બેઝિક કોર્ષની તાલીમ મેળવેલ હોવી જોઇએ અથવા ગુજરાત સરકાર

માન્ય એટલે કે ઓલ ઇન્ડિયા ઇન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ લોકલ સેલ્ફ ગવર્નમેન્ટ,અમદાવાદ/ રાજકોટ/ વડોદરા/સુરતનો સેનેટરી ઇન્સ્પેકટરનો કોર્ષ કરેલ હોવો જોઇએ તેવો ઉલ્લેખ કરવામાં આવેલ.આને કારણે શ્રમ અને રોજગાર વિભાગ તરફથી માન્ય કરવામાં આવેલ સંસ્થાનો હેલ્થ સેનેટરી કોર્ષ કરેલ ઉમેદવારોની અરજીઓ સ્વીકારવામાં આવતી ન હતી,જેના લીધે સરકાર સમક્ષ રજુઆતો તેમજ કોર્ટ કેસો થયેલ છે.

વળી રાજ્યમાં જુદી જુદી સંસ્થાઓમાં ચાલતા સેનેટરી ઇન્સ્પેકટરના કોર્ષની માન્યતા આપવા અંગેની બાબતે વંચાણે લીધેલ ક્રમાંક(1) અને (2) આગળ દર્શાવેલ સરકારશ્રીના ઠરાવોથી ઓલ ઇન્ડિયા ઇન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ લોકલ સેલ્ફ ગવર્નમેન્ટ તેમજ આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ વિભાગની જુદી જુદી તાલીમ સંસ્થાઓમાં ચાલતાં સેનેટરી ઇન્સ્પેકટરના કોર્ષને સરકારશ્રી તરફથી માન્યતા પ્રાપ્ત કોર્ષ ગણવાનું તેમજ યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન દ્વારા માન્ય યુનિવર્સિટી તેમજ યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન એકટ,1956ની કલમ 3 હેઠળ જેને ડિમ્ડ યુનિવર્સિટીનો દરજ્જો આપવામાં આવેલ છે તેવી સંસ્થાઓમાં ચાલતા હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેકટરના કોર્ષને સરકારશ્રી દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત કોર્ષ ગણવાનું ઠરાવવામાં આવેલ છે,જેના લીધે આ સંસ્થાઓ સિવાયની અન્ય સરકાર માન્ય સંસ્થામાંથી કોર્ષ પાસ કરેલ ઉમેદવારો મલ્ટીપરપઝ હેલ્થ વર્કર(પુ) માટેની ભરતી પ્રક્રિયામાંથી બાકાત રહેવા પામેલ છે.

ઉપર જણાવેલ સરકાર માન્ય સંસ્થાઓની જેમ ભારત સરકારના શ્રમ અને રોજગાર વિભાગની કાફટ્સમેન ટ્રેનીંગ સ્કીમ હેઠળ નેશનલ કાઉન્સિલ ઓફ વોકેશનલ ટ્રેનીંગ દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત સ્વનિર્ભર ઔદ્યોગિક તાલીમ કેન્દ્ર ખાતે હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેકટર સર્ટિફિકેટ કોર્ષ ચલાવવામાં આવે છે,જે પણ સરકાર માન્ય હોઇ અન્ય સરકાર માન્ય સંસ્થાઓની જેમ આ સંસ્થાનું હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેક્ટર કોર્ષનું સર્ટિફિકેટ ધરાવતા ઉમેદવારો પણ ઉપર દર્શાવેલ સરકારશ્રીના ભરતી નિયમો અનુસાર મલ્ટી પરપઝ હેલ્થ વર્કર(પુ)ની જગ્યાની ભરતી માટે વિચારણા પાત્ર ગણવાના રહે છે.ટુંકમાં સરકાર માન્ય કોઇપણ સંસ્થામાંથી સેનેટરી ઇન્સ્પેકટરનો કોર્ષ પાસ કરેલ ઉમેદવાર પ્રવર્તમાન ભરતી નિયમો અન્વયે મલ્ટી પરપઝ હેલ્થ વર્કર(પુ)ની ભરતી માટે વિચારણામાં લેવાના રહે છે.

<u>ઠરાવ:</u>

પુખ્ત વિચારણાને અંતે, વંચાણે લીધેલ ક્રમાંક (1) અને (2) આગળના ઠરાવો આથી રદ કરવામાં આવે છે અને ઉપર જણાવેલ સરકાર માન્ય સંસ્થાઓની જેમ ભારત સરકારના શ્રમ અને રોજગાર વિભાગની કાફટ્સમેન ટ્રેનીંગ સ્કીમ હેઠળ નેશનલ કાઉન્સિલ ઓફ વોકેશનલ ટ્રેનીંગ દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત સ્વનિર્ભર ઔદ્યોગિક તાલીમ કેન્દ્ર ખાતે હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેકટર સર્ટિફિકેટ કોર્ષ કરેલ ઉમેદવારોને મલ્ટીપરપઝ હેલ્થ વર્કર(પુ.).વર્ગ-3,ભરતી નિયમો,2006 હેઠળ મલ્ટી

પરપઝ હેલ્થ વર્કર(પુ)ની જગ્યાની ભરતી માટે વિચારણામાં લેવાનું ઠરાવવામાં આવે છે,એટલે કે કોઇપણ સરકાર માન્ય સંસ્થામાંથી સેનેટરી ઇન્સ્પેકટરનો કોર્ષ પાસ કરેલ ઉમેદવાર ઉક્ત ભરતી નિયમો હેઠળ મલ્ટી પરપઝ હેલ્થ વર્કર(પુ)ની જગ્યાની ભરતી માટે વિચારણામાં લેવાના રહે છે.

ગુજરાતના રાજપાલશ્રીના હુકમથી અને તેમના નામે,

(દિનેશ પરમાર)
ઉપસચિવ
આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ વિભાગ

પ્રતિ

- માન.મુખ્ય મંત્રીશ્રીના અગ્રસચિવશ્રી,સચિવાલય,ગાંધીનગર,
- માન.મંત્રીશ્રી,આરોગ્યના અંગત સચિવશ્રી,સચિવાલય,ગાંધીનગર,
- માન.રા.ક.મંત્રીશ્રીના અંગત સચિવશ્રી,સચિવાલય,ગાંધીનગર,
- મુખ્ય સચિવશ્રીના અંગત સચિવશ્રી,સચિવાલય,ગાંધીનગર,
- અધિક મુખ્ય સચિવશ્રી,સામાન્ય વહિવટ વિભાગ,સચિવાલય,ગાંધીનગર,
- અગ્રસચિવશ્રી,નાણા વિભાગ,સચિવલય,ગાંધીનગર
- અગ્રસચિવશ્રી,આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ વિભાગ,સચિવાલય,ગાંધીનગર,
- અગ્રસચિવશ્રી,શ્રમ અને રોજગાર વિભાગ,સચિવાલય,ગાંધીનગર,
- અગ્રસચિવશ્રી,પંચાયત અને ગ્રામ ગૃહનિર્માણ વિભાગ,સચિવાલય,ગાંધીનગર,
- કમિશનરશ્રી,આરોગ્ય તબીબી સેવા અને તબીબી શિક્ષણ,ગુ.રા.ગાંધીનગર,
- સર્વે જિલ્લા વિકાસ અધિકારીશ્રીઓ,
- અધિક નિયામકશ્રી(ત.સે.), કમિશનરશ્રી,આરોગ્ય તબીબી સેવા અને તબીબી શિક્ષણ,ગુ.રા.ની કચેરી,ગાંધીનગર,
- અધિક નિયામકશ્રી(ત.શિ.), કમિશનરશ્રી,આરોગ્ય તબીબી સેવા અને તબીબી શિક્ષણ,ગુ.રા.ની કચેરી,ગાંધીનગર,
- અધિક નિયામકશ્રી(જા.આ.), કમિશનરશ્રી,આરોગ્ય તબીબી સેવા અને તબીબી શિક્ષણ,ગુ.રા.ની કચેરી,ગાંધીનગર,
- અધિક નિયામકશ્રી(પ.ક.), કમિશનરશ્રી,આરોગ્ય તબીબી સેવા અને તબીબી શિક્ષણ,ગુ.રા.ની કચેરી,ગાંધીનગર,
- નિયામકશ્રી,રાજ્ય આરોગ્ય પરિવાર કલ્યાણ સંસ્થાન,સોલા,અમદાવાદ.
- સર્વે મુખ્ય જિલ્લા આરોગ્ય અધિકારીશ્રીઓ,
- સિલેકટ ફાઇલ

Sanitary Health Inspector Course

Apply Now

About Course

Eligible Criteria

Fees Structure

Course Content

Apply Online

Application Form

Introduction

The Skill based training courses are the training content developed for enhancing the specific skills of existing professionals or provide for a platform for imparting skills to candidates. As the directives of Ministry of Health & F W, NIPHTR Mumbai has decided to conduct one year skill based course for Sanitary Inspector.

Public health is an important matter of concern for the municipal bodies in various states. Sanitary health inspectors play a crucial role in the protection of public health and environment in various ways. Their demand is increasing with the changes in the public health sector. Civic bodies in a state depend on health and sanitary inspectors for dealing with various public issues which range from safe drinking water, safety of food and general sanitary conditions.

Brochure

Course Coordinator

Training Outcomes

This course trains students to manage health and sanitation aspects in a variety of organizations and sectors, thus enablin to safeguard public health and the environment.

Learning Objectives

Should have knowledge of food safety and the ability to apply it to establishments such as restaurants.

Apply the principles of natural and mechanical ventilation, as needed.

Should be able to dispose of waste (solid, liquid and sewage) appropriately with minimum harm to the environment.

Applying the techniques of sterilization and disinfection of various articles.

Should be able to survey housing colonies to assess sanitary standards and prescribe corrective measures.

Should assist in sanitation management at fairs and festivals.

Should understand communicable diseases and their prevention.

Should be able to assist in or independently conduct disinfection of areas in a hospital such as wards, operation theatres, labour rooms, etc.

Conducting programmes on personal hygiene.

© National Institute of Public He
Reserved.

Should be able to conduct visits to various establishments for assessment of cleanliness and hygienic practices and ensure the desirable standards are maintained.

NOTIFICATION

Panchayats, Rural Housing and Rural Development Department,
Sachivalaya, Gandhinagar.
Dated the 24th March, 2022.

Gujarat Panchayats Act, 1993.

No. KP/ 17 of 2022/PRR/102014/77/KH:- In exercise of the powers conferred by sub-section (5) of section 227 read with section 274 of the Gujarat Panchayats Act, 1993 (Guj. 18 of 1993) and in supersession of all the rules made in this behalf, the Government of Gujarat hereby makes the following rules to provide for regulating recruitment to the post of Multi Purpose Health Worker (Male), Class III, in the Superior Panchayat Service, namely:-

1. These rules may be called the Multi Purpose Health Worker (Male), Class III in the Superior Panchayat Service, Recruitment Rules, 2022.

2. Appointment to the post of Multi Purpose Health Worker (Male), Class III, in the Superior Panchayat Service shall be made by direct selection.

3. To be eligible for appointment by direct selection to the post mentioned in rule 2, a candidate shall,:-

(a) not be less than 18 years and not be more than 33 years of age:

"Provided that the upper age limit may be relaxed in favour of a candidate who is already in the Gujarat Panchayats Services in accordance with the provisions of the Gujarat Panchayats Services Classification and Recruitment (General) Rules, 1998;

Provided further that the upper age limit may be relaxed in favour of a candidate, who is already in the service of the Government of Gujarat in accordance with the provisions of the Gujarat civil services Classification and Recruitment (General) Rules,1967".

(b) (i) have successfully completed minimum one year Multi Purpose Health Worker basic course certificate or Diploma course obtained from the education institution recognised as such by the Government; or

(ii) have minimum one year sanitary Inspectors Diploma Course obtained from education institution recognised as such by the Government; or

Scanned with CamScanner

(iii) have minimum one year certification course of Health Sanitary Inspector from Industrial Training Institute or any other institute recognized as such by the Government; or

(iv) have passed the Diploma of sanitary Inspectors or Health Sanitary Inspector obtained from any of the Universities established or incorporated by or under the Central or a state Act in India; or any other education institutions recognised as such or declared to be deemed as a University under section 3 of University Grants Commission Act, 1956.

(v) possess the basic knowledge of computer application as prescribed in the Gujarat Civil Services Classification and Recruitment (General) Rules,1967; and

(vi) adequate knowledge of Gujarati or Hindi or both.

4. The provisions of rule 10A of the Gujarat Panchayat Services Classification and Recruitment (General) Rules, 1998 shall be applicable in respect of a candidate appointed by direct selection.

5. The candidate appointed by direct selection shall be required to undergo such training and pass such examination as may be prescribed by the Government.

6. The candidate appointed by direct selection shall be required to furnish a security and a surety bond in such form, for such amount and for such period as may be prescribed by the Government.

By order and in the name of the Governor of Gujarat,

(HITESH GOHIL)
Deputy Secretary to Government

.....

No. PRR/102014/77/KH
Panchayats, Rural Housing and
Rural Development Department
Sachivalaya, Gandhinagar.
Dated the 24th March,2022

Copy for information and necessary action to :-

1. The P.S. to Hon.'ble Minister of state for Panchayats, Rural Housing and Rural Development Department, Swarnim Sankul-2, Sachivalaya, Gandhinagar.

Scanned with CamScanner

2. The Additional Chief Secretary to Government, General Administration Department, Sachivalaya, Gandhinagar.
3. The Additional Chief Secretary to Government, Health and Family Welfare Department, Sachivalaya, Gandhinagar.
4. The Development Commissioner, Block no. 16, Dr. Jivaraj Mehta bhavan, Gandhinagar.
5. The Secretary, Gujarat Panchayat Service Selection Board, Block No. 2, 5th Floor, Karmyogi Bhavan, Sector-10 A, Gandhinagar.
6. All District Development Officer.
7. The Manager, Government Central Press, Sector-30, Gandhinagar with request to publish the order in part – I- A of Gujarat Government Extra Ordinary e- Gazette.
8. The Assistant Draftsman Legi. & Parliamentary Department – With a request to translate the Notification in Gujarati and to instruct the Manager, Government Central Press, Gandhinagar to publish the same in part – I- A of Gujarat Government Extra Ordinary e-Gazette.
9. Dy. S.O. Select file.
10. Select file

(Ashutosh Devada)
Section Officer
Panchayats, Rural Housing and
Rural Development Department.

Scanned with CamScanner

રાજકોટ મહાનગરપાલિકા

ગુજરાત સરકારશ્રીના આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ વિભાગ દ્વારા શહેરી આરોગ્ય સેવાનું માળખું સુવ્યવસ્થિત કરવા માટે રાજકોટ મહાનગરપાલિકાને ફાળે આવેલ U-PHC (શહેરી પ્રાથમિક આરોગ્ય કેન્દ્ર) ની નીચે જણાવ્યા મુજબ તદ્દન હંગામી ધોરણે ફિક્સ પગારથી સરકારશ્રીની ૧૦૦ % ગ્રાન્ટ આધારિત જગ્યાઓ ભરવા માટે તા.૦૬/૦૨/૨૦૨૩ સુધીમાં ઓનલાઈન અરજીઓ મંગાવવામાં આવે છે.

જગ્યાનું નામ	કુલ જગ્યા	કક્ષાવાર જગ્યાઓ					કુલ જગ્યાઓ પૈકી શારીરિક અશક્ત	કુલ જગ્યાઓ પૈકી માજી સૈનિક
		બિનઅનામત	આ.ન.વ.	સા.શૈ.પ.	અનુ. જાતી	અનુ. જન જાતી		
મલ્ટી પર્પઝ હેલ્થ વર્કર (પુરૂષ)	૧૧૭	૪૮	૧૧	૩૧	૦૯	૧૮	૦૫	૧૧

- મલ્ટી પર્પઝ હેલ્થ વર્કર (પુરૂષ)ની જગ્યા પર લાયકાત ધરાવતા માત્ર પુરૂષ ઉમેદવારો જ અરજી કરી શકશે.
- ઉક્ત કેડરની લાયકાત, પગારધોરણ, વયમર્યાદા તેમજ અન્ય સંલગ્ન માહિતી માટે વેબસાઈટ www.rmc.gov.in પરથી એનેક્ષર-એ(સુચનાપત્રક) ડાઉનલોડ કરી વિગતો મેળવવી.

(સહી) આશીષ કુમાર
નાયબ કમિશનર(મહેકમ)
રાજકોટ મહાનગરપાલિકા

Scanned with CamScanner

રાજકોટ મહાનગરપાલિકા

જાહેરાત અંગેની સૂચનાઓ: એનેક્ષર-એ

ગુજરાત સરકારશ્રીના આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ વિભાગ દ્વારા શહેરી આરોગ્ય સેવાનું માળખું સુવ્યવસ્થિત કરવા માટે રાજકોટ મહાનગરપાલિકાને ફાળે આવેલ U-PHC (શહેરી પ્રાથમિક આરોગ્ય કેન્દ્ર)ની નીચે જણાવ્યા મુજબ તદ્દન હંગામી ધોરણે ફિક્સ પગારથી સરકારશ્રીની ૧૦૦ % ગ્રાન્ટ આધારિત જગ્યાઓ અર્બન હેલ્થ પ્રોજેક્ટ સેલ માટે ભરવા કેટેગરી વાઈઝ ઉમેદવારો પાસેથી ઓનલાઇન અરજીઓ મંગાવવામાં આવે છે. આ માટે ઉમેદવારે www.rmc.gov.in પર તા.૧૭/૦૧/૨૦૨૩ થી તા.૦૬/૦૨/૨૦૨૩(૨૩.૫૯ કલાક) સુધીમાં લોગીન કરી અરજી કરવાની રહેશે.

શૈક્ષણિક લાયકાત અને પગારધોરણ :

જગ્યાનું નામ	કુલ જગ્યા	કક્ષાવાર જગ્યાઓ					કુલ જગ્યાઓ પૈકી શારીરિક અશક્ત	કુલ જગ્યાઓ પૈકી માજી સૈનિક
		બિનઅનામત	આ.ન.વ.	સા.શૈ.પ.	અનુ. જાતી	અનુ. જન જાતી		
મલ્ટી પર્પઝ હેલ્થ વર્કર (પુરૂષ)	૧૧૭	૪૮	૧૧	૩૧	૦૯	૧૮	૦૫	૧૧

ક્રમ	સંવર્ગનું નામ	લાયકાત, પગારધોરણ અને વયમર્યાદા
૧	મલ્ટી પર્પઝ હેલ્થ વર્કર (પુરૂષ)	**લાયકાત:-** - એચ.એસ.સી. પરીક્ષા પાસ અને - સરકાર માન્ય સંસ્થામાંથી મલ્ટી પર્પઝ હેલ્થ વર્કરનો એક વર્ષનો કોર્ષ પાસ કરેલ હોવો જોઈએ. અથવા - સરકાર માન્ય સંસ્થામાંથી સેનેટરી ઇન્સ્પેક્ટર/હેલ્થ સેનેટરી ઇન્સ્પેક્ટરનો કોર્ષ પાસ કરેલ હોવો જોઈએ. અને - ગુજરાત સિવિલ સર્વિસીઝ ક્લાસીફીકેશન એન્ડ રિક્રૂટમેન્ટ(જનરલ) રૂલ્સ-૧૯૬૭ માં દર્શાવેલ અને વખતો-વખતના સુધારા મુજબનું કોમ્પ્યુટર એપ્લીકેશનનું બેઝિક જ્ઞાન ધરાવતા હોવા જોઈએ અને - ગુજરાતી અથવા હીન્દી અથવા બન્નેનું જ્ઞાન ધરાવતાં હોવા જોઈએ. **પગારધોરણ:-** પ્રથમ પાંચ વર્ષ માટે માસિક ફિક્સ પગાર રૂ.૧૯,૯૫૦/- ત્યારબાદ પાંચ વર્ષની સેવાઓ સંતોષકારક રીતે જણાયે સાતમા પગારપંચ મુજબ પે મેટ્રીક્સ લેવલ-૨ સ્કેલ ૧૯૯૦૦-૬૩૨૦૦ માં સમાવવા અંગે વિચારણા કરવામાં આવશે. **વયમર્યાદા:-** - વયમર્યાદા : ૧૮ થી ૩૪ વર્ષ(સરકારશ્રીનાં સા.વ.વિ.ના તા.૨૯/૦૯/૨૦૨૨ ના ઠરાવ મુજબ)

સૂચના :

અંધત્વ/ઓછી દ્રષ્ટી	શ્રવણની ખામી	હલનચલનની અશક્તતા અથવા મગજનાં લકવાની અશક્તતા
૪૦% થી ૭૫%	૪૦% થી ૭૫%	OA(ONE ARM),OL(ONE LEG),BL(BOTH LEG),OAL(ONE ARM ONE LEG)

- તા.૨૫/૦૨/૨૦૨૨ ના રોજ પ્રસિદ્ધ થયેલ મલ્ટી પર્પઝ હેલ્થ વર્કરની જાહેરાત રદ્દ કરવામાં આવેલ છે. જેથી આ જાહેરાત અન્વયે અરજી કરવા ઈચ્છુક ઉમેદવારોએ ઓનલાઈન અરજી કરવાની રહેશે અને નિયત ફી ઓનલાઈન માધ્યમથી ભરપાઈ કરવાની રહેશે.
- મલ્ટી પર્પઝ હેલ્થ વર્કર (પુરૂષ)ની જગ્યા પર લાયકાત ધરાવતા માત્ર પુરુષ ઉમેદવારો જ અરજી કરી શકશે.
- આરક્ષિત વર્ગના ઉમેદવારોને ઉપલી વયમર્યાદામાં ૫(પાંચ) વર્ષની છૂટછાટ આપવામાં આવશે તેમજ આરક્ષિત વર્ગનાં મહિલા ઉમેદવાર આરક્ષિત વર્ગની જગ્યા પર અરજી કરશે તો તેમને ૫(પાંચ) વર્ષની છુટછાટ તથા ૫(પાંચ) વર્ષ મહિલા અનામતના એમ કુલ ૧૦(દસ) વર્ષની છુટછાટ આપવામાં આવશે. સરકારશ્રીના ધારાધોરણ મુજબ વધુમાં વધુ ૪૫ વર્ષની મર્યાદા રહેશે. રાજકોટ મહાનગરપાલિકાના કર્મચારીઓને ઉપલી વયમર્યાદા લાગુ પડશે નહિ.
- શારીરિક રીતે અશકત ઉમેદવારોને સામાન્ય વહીવટ વિભાગના તા.૧-૧૨-૨૦૦૮ના પરિપત્ર ક્રમાંક:પરચ-૧૦૨૦૦૮-૬૯૫૪૦ ગ.૨ થી નિયત થયેલ સુપ્રિન્ટેડન્ટ/સિવિલ સર્જનના તબીબી પ્રમાણપત્રને આધિન રહીને ઉપલી વયમર્યાદામાં ૧૦(દસ) વર્ષ સુધીની છૂટછાટ તથા મહિલા ઉમેદવારને ૦૫(પાંચ) વર્ષની વિશેષ છૂટછાટ વધુમાં વધુ ૪૫ વર્ષની મર્યાદામાં મળવાપાત્ર રહેશે.
- શારીરિક અશકતતા ધરાવતા ઉમેદવારોએ Online ફોર્મમાં Personal Details માં પોતાની અશકતતાની ટકાવારી/વિગત દર્શાવવાની રહેશે. આ જગ્યાની કામગીરી ફિલ્ડની હોવાથી શારીરિક અશક્તતાના પ્રકારને ધ્યાને લેવામાં આવશે.
- શારીરિક અશકત તથા માજી સૈનિક માટે અનામત જગ્યાઓ ઉપર જે ઉમેદવાર પસંદગી પામશે તેઓ પોતે જે કેટેગરીના (બિન અનામત/આર્થિક રીતે નબળા વર્ગો/સા.શૈ.પ.વર્ગ/અનુ.જાતિ/અનુ.જન જાતિ) ઉમેદવાર હશે, તે કેટેગરીના ગણવામાં આવશે તેમજ તે કેટેગરીની જગ્યામાં સમાવવામાં આવશે.
- સા.વ.વિ.ના તા.૧૫/૦૨/૨૦૦૧ ના ઠરાવ ક્રમાંક:સીઆરઆર-૧૦૨૦૦૮-જીઓઆઈ-૭-ગ.૨ મુજબ શારીરિક અશકતતા ૪૦% કે તેથી વધુ હોય તેમને જ શારીરિક અશકતતાના લાભો મળવાપાત્ર રહેશે.

Scanned with CamScanner

MAHARAJA KRISHNAKUMARSINHJI BHAVNAGAR UNIVERSITY

Courses (Faculty)

- Faculty of ARTS
- Faculty of Science
- Faculty of Commerce
- Faculty of Management
- Faculty of Education
- Faculty of Law
- Faculty of Rural

Faculty of Rural

Sr. No.	UG	PG	Diploma Course	M.Phil.	Ph.D.
1	B.R.S. Krushi Gopalan	M.R.S. Krushi Gopalan	Diploma in Multi Purpose Health Worker (04 Semesters)		
2	B.R.S. Lok Shikshan	M.R.S. Lok Shikshan	Diploma in Physicians Assistant & Patient Care (02 Years)		
3	B.S.W.	M.S.W.	Diploma in Sanitary Inspector (01 Year)	Social Work	
Duration	**03 Years**	**02 Years**		**01 Years**	**03 Years**

- Faculty of Homoeopathy
- Faculty of Dental
- Faculty of Medicine

CONTACT US

Gaurishanker Lake Road,
Bhavnagar - 364 001

+91.278.2430002/6/7

registrar@mkbhavuni.edu.in

VC: +91.278.2426706
Registrar: +91.278.2513943

FACILITY

- Computer Center
- Hostel

Program

PG-Diploma in Health & Sanitary Inspector

Program Code
PGDHSI

Level
DIPLOMA

Duration
1 YEAR

Apply Now →

Department name
DEPARTMENT OF PHYSICAL EDUCATION

Sanitary Inspectors' Diploma Course (S.I Course-Regular / Holiday)

NAME OF THE COURSE	Sanitary Inspectors' DIPLOMA COURSE (S.I.) COURSE
Medium	English, Hindi, Gujarati & Marathi
ELIGIBILITY	12th Std pass from any stream
OBJECTIVE	The objective of the course is to impart technical training supplemented by practical training programme to candidates aspiring to join Health and Sanitation departments of Municipal Bodies, District Councils, Railways, Five-Star Hotels, Food and Drugs Administration, Airports or similar services in other organizations, to deal with Health and Sanitation problems, including preventive health, family welfare, environmental conditions, etc.
DURATION	1 year, June – May & Jan - Dec
CENTERS	Ahmedabad, Aurangabad, Bengaluru, Belagavi, Bhopal, Bhubaneswar, Indore, Jammu, Jodhpur, Kolhapur, Lucknow, Mumbai, Nagpur, Nashik, Navi-Mumbai, Narela, New Delhi, Patan, Pune, Rajkot, Raipur, Ranchi, Solapur, Srinagar, Surat, Tirupati, Vadodara, Visakhapatnam (Vizag), Vyara. Bikaner.

© 2020 Copyright | All Rights reserved.
Designed and Developed by Nomsans Creative Services

About AIILSG

AIILSG - a premier, Government recognized Institute having glorious unmatched standing of more than '93 years' with "Pan-India Presence" is working in close association with States and Central Government, National and International Agencies.

AIILSG, with “decades of dedicated service” in the field of - Education, Training Research, Advocacy Events, Consultancy, Seminars and Training Work-shops has been working with renewed emphasis to empower the Local Bodies to usher in Good Local Governance, across the country.

AIILSG KNOWLEDGE HUB

(courses.html) (Trainings.html) (sustainable-development-goals.html) (ca

(journals.html) (disaster-management.html) (gis-cell.html) (ec

Convocation Ceremony held at AIILSG Andheri office

(convocation-ceremony.html)

NATIONAL LINKAGES & AFFILIATIONS

- Government of India: Ministry of Urban Development, Ministry of Housing and Urban Poverty Alleviation, Ministry of Home Affairs, Ministry of Drinking Water Supply and Sanitation
- State Governments in India
- Municipal Corporations, Development Authorities, Municipal Councils
- Tata Institute of Social Sciences (TISS), IIM Ahmedabad
- All India Council of Mayors, Metro Forum (India)
- Indian Water Works Association (IWWA)
- National Solid Waste Association of India (NSWAI)
- Institution of Fire Engineers (India)
- Mumbai University, Saurashtra University, Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, CEPT University, Indira Gandhi National Open University (IGNOU), Shreemati Nathibai Damodar Thackersey (SNDT) Women's University etc.
- National Institute of Urban Affairs, New Delhi, Yashwantrao Chavan Academy of Development Administration (YASHADA), Pune

- National Institute of Public Co-operation and Child Development, New Delhi
- Indian Association of Social Science Institutions (IASSI)
- Kerala Institute of Local Administration (KILA)

INTERNATIONAL PARTNERS AND ASSOCIATES

Contact Us

HEAD OFFICE

આઝાદીનો અમૃત મહોત્સવ

Industrial Training Institute

સત્યમેવ જયતે
ગુજરાત સરકાર

Skill India
कौशल भारत-कुशल भारत

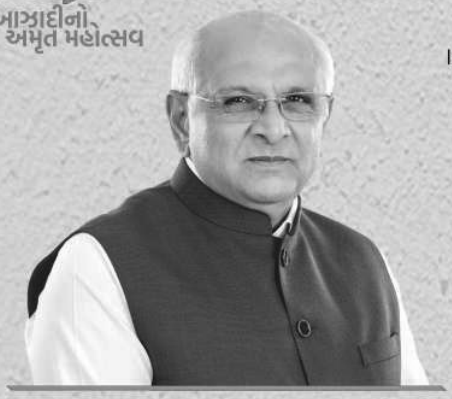

શ્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલ
માન. મુખ્યમંત્રી, ગુજરાત રાજ્ય

શ્રી બ્રિજેશ મેરજા
માન. રા.ક.મંત્રી, શ્રમ, કૌશલ્ય વિકાસ અને રોજગાર

પ્રવેશ માહિતી પુસ્તિકા

ઔદ્યોગિક તાલીમ સંસ્થાઓ / કેન્દ્રો
પ્રવેશસત્ર-૨૦૨૨

રોજગાર અને તાલીમ નિયામકની કચેરી, ગાંધીનગર

सत्यमेव जयते

ભૂપેન્દ્ર પટેલ

મુખ્યમંત્રી, ગુજરાત રાજ્ય

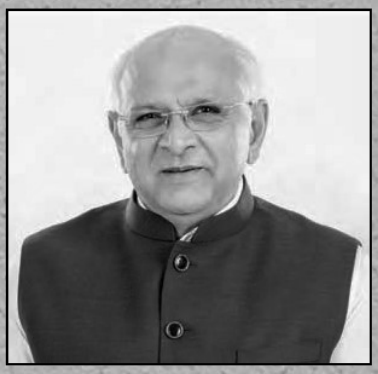

સંદેશ

"Information is the most powerful weapon
Which you can use to change the world"
- Nelson mandela

ઔધોગિક તાલીમ સંસ્થાઓ ઔધોગિક વિકાસ માટે આવશ્યક એવા કુશળ માનવ સંસાધનનું નિર્માણ કરે છે. આ સંસ્થાઓમાં અભ્યાસ માટે ઈચ્છુક યુવાનો માટે માહિતી પુસ્તિકાનું પ્રકાશન આવકારદાયી અભિગમ છે.

રોજગાર અને તાલીમ નિયામકશ્રીની કચેરી દ્વારા સરકારી/ગ્રાન્ટ-ઈન-એઈડ/ સ્વ-નિર્ભર ઔધોગિક તાલીમ સંસ્થાઓમાં ઓગષ્ટ-૨૦૨૨ના પ્રવેશ સત્રની "માહિતી પુસ્તિકા" પ્રવેશ મેળવવા માંગતા સૌ વિદ્યાર્થીઓને ઉપયોગી બની રહે તેવી શુભેચ્છા તેમજ માહિતી પુસ્તિકા તૈયાર કરનાર સર્વે કર્મચારી/અધિકારીઓને અંતરમનના અભિનંદન પાઠવું છું.

આપનો

(ભુપેન્દ્ર પટેલ)

सत्यमेव जयते
ગુજરાત રાજ્ય

શ્રી બ્રિજેશ મેરજા
માન. રા.ક.મંત્રી,
શ્રમ, કૌશલ્ય વિકાસ અને રોજગાર, પંચાયત (સ્વતંત્ર હવાલો),
ગ્રામ ગૃહ નિર્માણ અને ગ્રામ વિકાસ (રાજ્યકક્ષા)

શુભેચ્છા સંદેશ

આદરણીય પ્રધાનમંત્રીશ્રીનું માર્ગદર્શન અને પ્રેરણા મેળવીને પ્રધાનમંત્રી કૌશલ વિકાસ યોજના અંતર્ગત સ્થાનિક ઉદ્યોગની માંગ મુજબ વિવિધ રોજગારી માટે કૌશલ્યની તાલીમ આપવા તાલીમ સંસ્થાઓ દ્વારા પ્રયાસો હાથ ધરાયેલ છે. ''સ્કીલ ઈન્ડિયા અભિયાન'' દ્વારા કામદારોનો મહદ હિસ્સો ગ્રામીણ કક્ષાનો હોઈ, કૌશલ્ય વિકાસ દ્વારા ગ્રામીણ વિકાસને પ્રોત્સાહન આપવાનું છે.

ગુજરાતના વિકાસ માટે શાળા/કોલેજનો અભ્યાસ અધૂરો રહેલો હોય કે બેરોજગાર હોય એવા યુવાનોને વિવિધ ક્ષેત્રો અને કામગીરી માટે તાલીમ પ્રદાન કરી રોજગારી મળી રહે તે માટે માન.મુખ્યમંત્રીશ્રીના સબળ નેતૃત્વ સાથે સમગ્ર તંત્ર કટિબધ્ધ છે. ગુજરાતના યુવાવર્ગની પ્રાથમિકતા રોજગારી પ્રાપ્ત કરવાની છે. સ્કીલ હશે તો આત્મવિશ્વાસ આવશે, સ્કીલ ડેવલપમેન્ટ થકી માત્ર નોકરી કે પગાર આપવાનો પ્રોજેક્ટ નહીં, પરંતુ યુવાનોમાં આત્મવિશ્વાસ જગાડવા સાથે આત્મસન્માથી જીવન જીવી શકે. આપણા અર્થતંત્રની કરોડરજ્જુ કુશળ કામદારોની ક્ષમતા થકી શ્રેષ્ઠ અને લાંબાગાળાની આજીવિકાની તકોનું સર્જન કરવા, સ્થાનિક માંગ આધારિત રાજ્યના યુવા-યુવતીઓને કૌશલ્ય વિકાસ માટેનું પધ્ધતિસર શિક્ષણ મળી રહે તે માટે રાજ્ય સરકારશ્રી દ્વારા સ્કિલ યુનિવર્સીટીની સ્થાપના અને ડ્યુઅલ સીસ્ટમ ઓફ ટ્રેનીંગ(DST) શરૂ કરાયેલ છે.

રોજગાર અને તાલીમ ખાતા દ્વારા ઔદ્યોગિક તાલીમ સંસ્થા/કેન્દ્રોમાં પ્રવેશ મેળવવા માંગતા યુવક-યુવતીઓને આ પ્રસિદ્ધ થનાર પ્રવેશ માહિતી પુસ્તિકા અત્યંત ઉપયોગી નીવડશે, એવી શ્રદ્ધા સાથે હાર્દિક શુભકામનાઓ પાઠવું છું.

(બ્રિજેશ મેરજા)

અ નુ ક્ર મ ણિ કા

ક્રમ	વિગત	પાનાનંબર
કારીગર તાલીમ યોજના(સી.ટી.એસ.)		
૧	પ્રસ્તાવના	૧
૨	તાલીમાર્થીઓને મળતી સુવિધાઓની વિગત	૬
૩	કારીગર તાલીમ યોજના પ્રવેશની સામાન્ય માહિતી	૯
૪	પ્રવેશ અરજી ફોર્મ ભરવા સંબંધિત તથા સામાન્ય સૂચનાઓ	૧૨
૫	ઓનલાઇન પ્રવેશ ફોર્મ ભરવાના તબક્કા	૧૪
૬	મેરિટ યાદી નકકી કરવાની પદ્ધતિ અને અન્ય અગત્યની સુચનાઓ	૧૬
૭	સરકારી/ગ્રાન્ટ-ઇન-એઇડ ઔદ્યોગિક તાલીમ સંસ્થાઓમાં ચાલતાં NCVT પેટર્નના NSQF Align વ્યવસાયોની વિગત **પરિશિષ્ટ-૧**	૧૮
૮	સરકારી/ગ્રાન્ટ-ઇન-એઇડ ઔદ્યોગિક તાલીમ સંસ્થાઓમાં ચાલતાં GCVT પેટર્નના વ્યવસાયોની વિગત **પરિશિષ્ટ-૨**	૨૧
૯	સરકારી ઔદ્યોગિક તાલીમ સંસ્થાઓના નામ, સરનામાં, ટેલીફોન નંબર તથા તેમાં ચાલતા વ્યવસાયોની વિગત **પરિશિષ્ટ-૩**	૨૩
૧૦	ગ્રાન્ટ-ઇન-એઇડ ઔદ્યોગિક તાલીમ કેન્દ્રોના નામ, સરનામાં, ટેલીફોન નંબર તથા તેમાં ચાલતા વ્યવસાયોની વિગત **પરિશિષ્ટ-૪**	૪૫
૧૧	સ્વનિર્ભર ઔદ્યોગિક તાલીમ સંસ્થાઓના નામ, સરનામાં, ટેલીફોન નંબર તથા તેમાં ચાલતા વ્યવસાયોની વિગત **પરિશિષ્ટ-૫**	૫૧
૧૨	સરકારી ટેકનીકલ હાઈસ્કુલો ખાતે સી.ટી.એસ. હેઠળ ચાલતા આઈ.ટી.આઈ. પ્રકારના વ્યવસાયોની વિગત **પરિશિષ્ટઃ૬**	૬૨
દિવ્યાંગ ઉમેદવારો માટે		
૧૩	દિવ્યાંગ ઉમેદવારો માટે ઔદ્યોગિક તાલીમ સંસ્થાઓમાં ચાલતા વ્યવસાયોની વિગત **પરિશિષ્ટ-૭**	૬૩
૧૪	દિવ્યાંગ ઉમેદવારો માટે ભલામણ કરવામાં આવતા વ્યવસાયોની વિગત **પરિશિષ્ટ-૮**	૬૪
૧૫	રાજ્યમાં આવેલ દિવ્યાંગ તાલીમી કેન્દ્રોના નામ, સરનામાં, ટેલીફોન નંબર તથા તેમાં ચાલતા વ્યવસાયોની વિગત **પરિશિષ્ટ-૯**	૬૫
કુટિર ઉદ્યોગ તાલીમ કેન્દ્રો		
૧૬	કુટિર ઉદ્યોગ તાલીમ કેન્દ્રોમાં ચાલતા વ્યવસાયોની વિગત **પરિશિષ્ટ-૧૦**	૬૭
ટૂંકાગાળાના અભ્યાસક્રમો		
૧૭	સરકારી આઈ.ટી.આઈ.માં ચાલતાં NSQF Aligned ટૂંકાગાળાના અભ્યાસક્રમોની વિગત **પરિશિષ્ટ-૧૧**	૬૮
૧૮	ગુજરાત રાજ્યમાં સુપીરીયર ટેકનોલોજીની આધુનિકતમ તાલીમ અંગેની વિગત	૭૨
૧૯	એપરલ પાર્ક ઓપરેટર ટ્રેનિંગ પ્રોગ્રામ	૭૪
૨૦	ગુજરાત ડાયમંડ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ ટ્રેનીંગ ઈન્સ્ટીટ્યુટની માહિતી	૭૬
ઔદ્યોગિક તાલીમ સંસ્થાઓમાં ઉદ્યોગોનો સહયોગ		
૨૧	પીડીલાઇટ ઇન્ડસ્ટ્રીઝના સહયોગથી રાજ્યની ઔદ્યોગિક તાલીમ સંસ્થાઓમાં તાલીમ	૭૭
૨૨	સરકારી ઔદ્યોગિક તાલીમ સંસ્થાઓમાં મોટર ડ્રાઇવીંગની અભ્યાસક્રમની તાલીમ સુવિધા	૭૮

વ્યવસાયલક્ષી શિક્ષણ અને તાલીમ અપનાવો

૧. પ્રસ્તાવના. :

વર્તમાન સમયગાળામાં રાજય તથા રાષ્ટ્રમાં વિવિધ ક્ષેત્રોના ઔદ્યોગિકરણનો વ્યાપ વધી રહ્યો છે. આંતરરાષ્ટ્રીય કંપનીઓ પણ દેશમાં ઉદ્યોગો સ્થાપી રહી છે, નવા નવા ક્ષેત્રો ઉભરી રહ્યા છે તે સંજોગોમાં વ્યવસાયલક્ષી શિક્ષણ મેળવી વ્યવસાયિક કૌશલ્ય પ્રાપ્ત કરનાર ઉમેદવાર માટે રોજગારી / સ્વરોજગારી મેળવવાની વધુ ઉજળી તકો રહેલી છે. રાજયમાં ઔદ્યોગિક તાલીમ સંસ્થાઓ મારફતે અપાતી વ્યવસાયલક્ષી તાલીમ દ્વારા કૌશલ્ય પ્રાપ્ત કરનાર ઘણા બધા ઉમેદવારો આજે માત્ર રાષ્ટ્રમાં જ નહીં પણ વિદેશમાં પણ સારી એવી રોજગારી મેળવી રહ્યા છે. આથી સરળતાથી રોજગારી / સ્વરોજગારી પ્રાપ્ત કરવા માટે વ્યવસાયલક્ષી શિક્ષણ અપનાવવું એ જ શ્રેષ્ઠ વિકલ્પ છે. રાજય સરકારના શ્રમ, કૌશલ્ય વિકાસ અને રોજગાર વિભાગના નેજા હેઠળ રોજગાર અને તાલીમ ખાતાના નિયંત્રણ હેઠળ રાજયના તમામ તાલુકાઓમાં / અંતરિયાળ વિસ્તારો સુધી કાર્યરત સરકારી / ગ્રાન્ટ–ઈન–એઈડ/સ્વનિર્ભર ઔદ્યોગિક તાલીમ સંસ્થાઓ(ITIs)માં વ્યવસાયલક્ષી તાલીમ ઉપલબ્ધ કરાવવા માટે વિસ્તૃત અને વ્યાપક તાલીમી સુવિધાઓ ઉપલબ્ધ છે, જેનો પરિચય નીચે મુજબ છે.

૨. કારીગર તાલીમ યોજના (Craftsman Training Scheme) (સી.ટી.એસ.) :

વ્યવસાયલક્ષી તાલીમ આપવા માટે ભારત સરકારના સ્કીલ ડેવલપમેન્ટ એન્ડ એન્ટરપ્રીન્યોરશીપ મંત્રાલય હસ્તકની ડાયરેકટર જનરલ ઓફ ટ્રેઈનીંગ, ન્યુ દિલ્હી (DGT) દ્વારા ઘડાયેલ આ યોજનાનો મુખ્ય ઉદ્દેશ વિવિધ ઉદ્યોગો અને સેવાક્ષેત્રને કુશળ માનવબળ ઉપલબ્ધ કરાવવાનો તેમજ જુદા જુદા ક્ષેત્રે વિકસતી જતી ટેકનોલોજી અંગે ઉમેદવારોને તાલીમ આપી, રોજગારી / સ્વરોજગારી મેળવવામાં સહાયભૂત થવાનો છે. કારીગર તાલીમ યોજના હેઠળ નેશનલ કાઉન્સીલ ફોર વોકેશનલ ટ્રેનીંગ (NCVT) પેટર્નના રાષ્ટ્રિય કક્ષાના વ્યવસાયોનું સંચાલન સરકારી ઔદ્યોગિક તાલીમ સંસ્થાઓ (ITI), ગ્રાન્ટ–ઈન–એઈડ ઔદ્યોગિક તાલીમ કેન્દ્રો (GIA), સ્વનિર્ભર ઔદ્યોગિક તાલીમ સંસ્થા(SF), સરકારી ટેકનિકલ હાઈસ્કૂલો વગેરે દ્વારા થાય છે. ઉપરાંત આ યોજના તળે રાજયકક્ષાના ગુજરાત કાઉન્સિલ ઓફ વોકેશનલ ટ્રેનીંગ (GCVT/SCVT) પેટર્ન હેઠળના વ્યવસાયોનો પણ સમાવેશ થાય છે.

રોજગાર અને તાલીમ ખાતાના નિયંત્રણ હેઠળની સરકારી / ગ્રાન્ટ–ઈન–એઈડ/સ્વનિર્ભર ઔદ્યોગિક તાલીમ સંસ્થાઓમાં વિવિધ પ્રકારના રોજગાર / સ્વરોજગાર લક્ષી અભ્યાસક્રમોમાં તાલીમ આપવામાં આવે છે. જેની વિગતો નીચે મુજબ છે.

ક્રમ	વ્યવસાયો / અભ્યાસક્રમનો પ્રકાર	પરિશિષ્ટ નંબર
૧	એન.સી.વી.ટી. પેટર્નના વ્યવસાયો	પરિશિષ્ટ–૧
૨	જી.સી.વી.ટી. પેટર્નના વ્યવસાયો	પરિશિષ્ટ–૨
૩	દિવ્યાંગ ઉમેદવારો માટેના અભ્યાસક્રમો	પરિશિષ્ટ–૭
૪	ટૂંકાગાળાના અભ્યાસક્રમો	પરિશિષ્ટ–૧૧

ઉપરોક્ત **પરિશિષ્ટ–૧, પરિશિષ્ટ–૨,પરિશિષ્ટ–૭** તથા **પરિશિષ્ટ–૧૧** માં વ્યવસાયો અને તેના ટ્રેડ કોડ તથા જરૂરી ન્યુનતમ શૈક્ષણિક લાયકાત, તાલીમનો સમયગાળો વગેરે વિગતો દર્શાવેલ છે.

સંસ્થાવાર વ્યવસાયદીઠ ઉપલબ્ધ બેઠકોની વિગતો **પરિશિષ્ટઃ૧૨ તથા પરિશિષ્ટઃ૧૩** આ ખાતાની વેબ સાઈટ (1) https://www.talimrojgar.gujarat.gov.in (2) https://itiadmission.gujarat.gov.in પરથી (જે તે વિભાગ પૂરતી દા.ત. અમદાવાદ વિભાગ કે રાજકોટ કે વડોદરા, કે સુરત વિભાગ) ઉપલબ્ધ બનશે. **(નોંધઃ સંજોગોવશાત આ બેઠકોમાં ફેરફારને આધિન રહેશે.)**

પરિશિષ્ટઃ૧

એન.સી.વી.ટી પેટર્નનાં NSQF Align વ્યવસાયો						
વ્યવસાય નો ક્રમ નં	ટ્રેડ કોડ	વ્યવસાયનું નામ	NSQF Level	ન્યુનતમ શૈક્ષણિક લાયકાત	વ્યવસાય નો પ્રકાર	વ્યવસાય ની મુદત
૧	૧૨૪	એટેન્ડન્ટ ઓપરેટર (કેમીકલ પ્લાન્ટ)	5	ધોરણઃ૧૦+૨ ની પદ્ધતિમાં ધોરણઃ૧૦ પાસ (ગણિત અને વિજ્ઞાન વિષય સાથે) અથવા તેને સમકક્ષ	એન્જી.	૨ વર્ષ
૨	૧૦૧	ડ્રાફ્ટ્સમેન (મીકેનીકલ)	5		એન્જી.	૨ વર્ષ
૩	૧૧૪	ઈલેક્ટ્રીશીયન	5		એન્જી.	૨ વર્ષ
૪	૧૨૧	ઈલેક્ટ્રોનિક્સ મીકેનીક	5		એન્જી.	૨ વર્ષ
૫	૧૦૪	ફીટર	5		એન્જી.	૨ વર્ષ
૬	૧૧૧૩	ફાઉન્ડ્રીમેન	4	ધોરણઃ૧૦ પાસ	એન્જી.	૧ વર્ષ
૭	૧૬૮	ઈન્ફોર્મેશન એન્ડ કોમ્યુનિકેશન ટેકનોલોજી સિસ્ટમ મેન્ટેનન્સ	5	ધોરણઃ૧૦+૨ ની પદ્ધતિમાં ધોરણઃ૧૦ પાસ (ગણિત અને વિજ્ઞાન વિષય સાથે) અથવા તેને સમકક્ષ	એન્જી.	૨ વર્ષ
૮	૧૧૦	ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ મીકેનીક	5		એન્જી.	૨ વર્ષ
૯	૧૨૫	ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ મીકેનીક (કેમીકલ પ્લાન્ટ)	5		એન્જી.	૨ વર્ષ
૧૦	૧૫૬	ઈન્ટેરીયર ડીઝાઇન એન્ડ ડેકોરેશન	4		એન્જી.	૧ વર્ષ
૧૧	૧૨૬	લેબોરેટરી આસીસ્ટન્ટ (કેમીકલ પ્લાન્ટ)	5		એન્જી.	૨ વર્ષ
૧૨	૧૦૬	મશીનીષ્ટ	5		એન્જી.	૨ વર્ષ
૧૩	૧૦૭	મશીનીષ્ટ (ગ્રાઈન્ડર)	5		એન્જી.	૨ વર્ષ
૧૪	૧૨૩	મેન્ટેનન્સ મીકેનીક (કેમીકલ પ્લાન્ટ)	5		એન્જી.	૨ વર્ષ
૧૫	૧૧૮૨	મરીન ફીટર	5		એન્જી.	૨ વર્ષ
૧૬	૧૩૬	મીકેનીક ટ્રેક્ટર	4		એન્જી.	૧ વર્ષ
૧૭	૧૩૫	મીકેનીક ડીઝલ	4		એન્જી.	૧ વર્ષ
૧૮	૧૧૭	મીકેનીક મોટર (વ્હીકલ)	5		એન્જી.	૨ વર્ષ
૧૯	૧૦૯	રેફ્રીજરેશન એન્ડ એર કન્ડીશનીંગ ટેકનીશીયન (જૂનુનામઃમીકેનીક રેફ્રીજરેશન એન્ડ એર કન્ડીશનર)	5		એન્જી.	૨ વર્ષ
૨૦	૧૧૭૭	મલ્ટીમિડિયા એનીમેશન એન્ડ સ્પેશ્યલ ઈફેક્ટસ	4	ધોરણઃ૧૦+૨ ની પદ્ધતિમાં ધોરણઃ૧૦ પાસ અથવા તેને સમકક્ષ	નોન. એન્જી.	૧ વર્ષ
૨૧	૧૩૯	પ્લાસ્ટીક પ્રોસેસીંગ ઓપરેટર	4	ધોરણઃ૧૦+૨ ની પદ્ધતિમાં ધોરણઃ૧૦ પાસ (ગણિત અને વિજ્ઞાન વિષય સાથે) અથવા તેને સમકક્ષ	એન્જી.	૧ વર્ષ
૨૨	૧૦૩	સર્વેયર	5		એન્જી.	૨ વર્ષ
૨૩	૧૧૧	ટુલ એન્ડ ડાઈ મેકર (પ્રેસ ટૂલ્સ, જિગ્સ એન્ડ ફિક્સચર)	5		એન્જી.	૨ વર્ષ
૨૪	૧૦૫	ટર્નર	5		એન્જી.	૨ વર્ષ
૨૫	૧૧૦૬	કોસ્મેટોલોજી (જૂનુ નામ: બેઝિક કોસ્મેટોલોજી)	4	ધોરણઃ૧૦+૨ ની પદ્ધતિમાં ધોરણઃ૧૦ પાસ અથવા તેને સમકક્ષ	નોન. એન્જી.	૧ વર્ષ
૨૬	૧૪૦	કોમ્પ્યુટર ઓપરેટર એન્ડ પ્રોગ્રામીંગ આસીસ્ટન્ટ(કોપા)	4		નોન. એન્જી.	૧ વર્ષ
૨૭	૧૬૭	ડેસ્ક ટોપ પબ્લીશીંગ ઓપરેટર	4		નોન. એન્જી.	૧ વર્ષ
૨૮	૧૦૨	ડ્રાફ્ટ્સમેન (સીવીલ)	5	ધોરણઃ૧૦+૨ ની પદ્ધતિમાં ધોરણઃ૧૦ પાસ (ગણિત અને વિજ્ઞાન વિષય સાથે) અથવા તેને સમકક્ષ	એન્જી.	૨ વર્ષ
૨૯	૧૬૦	ડ્રેસ મેકીંગ	4	ધોરણઃ૧૦+૨ ની પદ્ધતિમાં ધોરણઃ૮ પાસ	નોન. એન્જી.	૧ વર્ષ
૩૦	૧૧૦૭	ફેશન ડિઝાઇન એન્ડ ટેક્નોલોજી	4	ધોરણઃ૧૦+૨ ની પદ્ધતિમાં ધોરણઃ૧૦ પાસ	નોન. એન્જી.	૧ વર્ષ
૩૧	૧૭૬	હેલ્થ સેનેટરી ઈન્સ્પેક્ટર	4		નોન. એન્જી.	૧ વર્ષ
૩૨	૧૩૩	પ્લમ્બર	4	ધોરણઃ૧૦+૨ ની પદ્ધતિમાં ધોરણઃ૮ પાસ	એન્જી.	૧ વર્ષ
૩૩	૧૧૦૮	સુઇંગ ટેકનોલોજી	4		નોન. એન્જી.	૧ વર્ષ

Re-Accredited by NAAC with 'A' Grade
VEER NARMAD SOUTH GUJARAT UNIVERSITY
University Campus, Udhna-Magdalla Road, SURAT - 395 007, Gujarat, India.
વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી
યુનિવર્સિટી કેમ્પસ, ઉધના-મગદલ્લા રોડ, સુરત - ૩૯૫ ૦૦૭, ગુજરાત, ભારત.
Tel : +91 - 261 - 2227141 to 2227146, Toll Free : 1800 2333 011, Fax : +91 - 261 - 2227312
E-mail : info@vnsgu.ac.in, Website : www.vnsgu.ac.in

–: નોટિસ :–

એકેડેમિક કાઉન્સિલની સભા **મંગળવાર, તા.૦૪/૦૧/૨૦૨૨** નાં રોજ બપોરે ૧૨:૩૦ કલાકે Social Distancing નું પાલન થાય તે રીતે ઓફલાઈન/ઓનલાઈન યુનિવર્સિટી કાર્યાલયના રૂમ નં. ૨૦૫માં મળશે. જેમાં ઓફલાઈન/ઓનલાઈન ઉપસ્થિત રહેવાની અનુકૂળતા કરવા વિનંતી.

–: કાર્યસૂચિ :–

૧. એકેડેમિક કાઉન્સિલ તા.૨૯/૧૨/૨૦૨૧ ની સભાની કાર્યવાહીની નોંધને બહાલી આપવા બાબત.

(નોંધ :– એકેડેમિક કાઉન્સિલ તા.૨૯/૧૨/૨૦૨૧ ની સભાની કાર્યવાહી ઈ–મેલ ધ્વારા સભ્યશ્રીઓને મોકલી આપવામાં આવેલ હતી.)

૨. સને–૨૦૨૧–૨૨ના શૈક્ષણિક બીજા સત્રની જે તે પરીક્ષાના વિષયો/પેપરોમાં નવો અભ્યસાક્રમ અમલમાં આવ્યો હોવાથી **માર્ચ/ એપ્રિલ/મે–૨૦૨૨ માં લેવાનાર પરીક્ષાઓ માટે જુના અભ્યાસક્રમ પ્રમાણે પરીક્ષા છેલ્લીવાર લેવામાં આવતી હતી.** જે ઓલ્ડ કોર્ષની વધારાની ટ્રાયલ લેવી કે માત્ર નવા અભ્યાસક્રમ મુજબ જ પરીક્ષા આપવી જે વિચારણા કરવા બાબતે ચર્ચા કરતા આગામી એકેડેમિક કાઉન્સિલની સભામાં રજૂ કરવા ઠરાવેલ હોય જે અંગે વિચારણા કરવા બાબત.

નોધઃ– **માર્ચ/ એપ્રિલ/મે–૨૦૨૨ માં લેવાનાર પરીક્ષાઓમા ભાષા સિવાયના આ સાથે સામેલ લીસ્ટ મુજબના વિષયોમાં નવો અભ્યાસક્રમ અમલમાં આવેલ છે.**

એકેડેમિક કાઉન્સિલની તા.૨૯/૧૨/૨૦૨૧ની સભાનાં ઠરાવ ક્રમાકંઃ ૭

:: આથી ઠરાવવામાં આવે છે કે, સદર બાબત આગામી એકેડેમિક કાઉન્સિલની સભામાં રજૂ કરવી..

(બિડાણઃ૧)
(પરીક્ષા વિભાગ 'એ બ્રાન્ચ')

૩. વિદ્યાવિહાર કેળવણી મંડળ પાલીતાણા, ભાવનગર રોડ, પાલીતાણાનાં મેનેજીંગ ટ્રસ્ટીનો તા.૦૮/૧૨/૨૦૨૧નાં પત્રથી યુનિવર્સિટી સુંલગ્ન સ્વામીનારાયણ MSW કોલેજ, રોણવેલ વલસાડ ખાતે નીચે મુજબનાં ડીપ્લોમાં કોર્ષ શરૂ કરવા સીલેબસ અંને યુનિવર્સિટીનાં નિયત પ્રોફોર્મ મુજબ કરેલ દરખાસ્ત અંગે વિચારણા કરવા બાબત.

Sr.No.	Course
1.	ડીપ્લોમાં ઈન હેલ્થ સેનેટરી ઈન્સ્પેકટર (DHSI) કોર્ષ અભ્યાસક્રમ
2.	ડીપ્લોમાં ઈન ફાયર સેફટી (FSD)

(બિડાણ :૨)
(જોડાણ વિભાગ)

૪. અધ્યક્ષશ્રીની મંજૂરીથી જે બાબત રજૂ થાય તે.

ક્રમાંક : સિન્ડિકેટ/એ.કા./કા.સૂ./૨૦૩૬૬/૨૦૨૧
તા.૨૯/૧૨/૨૦૨૧

ઈ.ચા.કુલસચિવ

પ્રતિ,
એકેડેમિક કાઉન્સિલના સર્વે સભ્યશ્રીઓ....

Proposal Date: 08/12/2021

Form - MCC – 01

(Multi-Disciplinary Certification Course Proposal Form)

Title of proposed Course: Diploma In Health Sanitary Inspector

Name of Institution: Swami Vivekanand MSW college Ronvel

Name of Collaborating Organization (if any): none

Name of Course-In-Charge: Dipakbhai indubhai trivedi

Course Credit for Proposed Course: 40

Total Course Hours: 480

Objective of the Course:	Employment enhancement
Pre-requisite:	
Expected Outcome of the Course:	Diploma degree.
Course Nature: (Theory/Practical/Field Besed or blended)	Theory + practical + field work
Duration of the Course: (In weeks and Hours)	40 weeks 480 hours
Eligibility criteria of Participants:	12 pass (arts/commerce/science)
Total maximum Seats Allotted for the Course :	120
Course syllabus (In Detail) (Attach separately)	Separate copy attached
Evaluation Pattern : (MCQ/Written/Practical/ Blended	written

(Name and signature of Authorized Official

Of the Institution with Official seal)

Swami Vivekanand M.S.W. College Ronvel

[For Office Use]:

Application Received Date: _____ Approved By: _____

Course Code allotted: _____ Approval Date: _____

Signature by the University Offcial : _____

Industrial Training Institute

Health Sanitary Inspector

सत्यमेव जयते

GOVERNMENT OF INDIA
MINISTRY OF SKILL DEVELOPMENT & ENTREPRENEURSHIP
DIRECTORATE GENERAL OF TRAINING

COMPETENCY BASED CURRICULUM

HEALTH SANITARY INSPECTOR

(Duration: One Year)

CRAFTSMEN TRAINING SCHEME (CTS)

NSQF LEVEL- 4

SECTOR –HEALTHCARE

Industrial Training Institute

Directorate General of Training

Skill India
कौशल भारत - कुशल भारत

HEALTH SANITARY INSPECTOR

(Non-Engineering Trade)

(Revised in 2018)

CRAFTSMEN TRAINING SCHEME (CTS)

NSQF LEVEL - 4

Skill India
कौशल भारत - कुशल भारत

Developed By

Ministry of Skill Development and Entrepreneurship

Directorate General of Training

CENTRAL STAFF TRAINING AND RESEARCH INSTITUTE

EN-81, Sector-V, Salt Lake City,
Kolkata – 700 091

ACKNOWLEDGEMENT

The Directorate General of Training sincerely acknowledges contributions of the Industries, State Directorates, Trade Experts, Domain Experts and all others who contributed in revising the curriculum. Special acknowledgement is extended by DGT to the following expert members who had contributed immensely in this curriculum.

List of Expert Members participated for finalizing the course curricula of Health Sanitary Inspector held on 18.05.2017 at NIT Centre, New Delhi			
S No.	**Name & Designation Sh/Mr/Ms**	**Organization**	**Remarks**
1.	Dr. Ritesh Garg, M.B.B.S., D.M.R.D	Shivam Diagnostics & Cancer Research Institute, C- 41 Mahendru Enclave Lane , Delhi-110033	Chairman
2.	P.K. Bairagi, T.O.	-Do-	Coordinator/ Member
3.	K.V.S. Narayana, T.O.	-Do-	Coordinator/ Member
4.	C. Shibu, Faculty	-Do-	Member
5.	Dr.Sushil Gupta, M.B.B.S, D.M.R.D.	-Do-	Member
6.	Dr. Anil Grover, M.B.B.S, M.D.	-Do-	Member
7.	Dr. Rajneesh Agarwal, M.B.B.S., D.M.R.D.	-Do-	Member
8.	Dr. Gaurav Mathur, Consultant	-Do-	Member
9.	Dr. Patwinder Bedi, Consultant	-Do-	Member
10.	Dr. Veerpal Nathoo, Surgeon	Singh's Dental Hospital (On panel C.G.H.S, Govt. of India)	Member
11.	Dr. Rachna, BDS, MIDA	-Do-	Member
12.	Dr. Anamika Singh, B.D.S., M.I.D.A.	-Do-	Member
13.	Dr. Ritu, Faculty	-Do-	Member
14.	Dr. Madhavi Raj, Faculty	-Do-	Member

Skill India
कौशल भारत - कुशल भारत

15.	Pooja Rana, Faculty	-Do-	Member
16.	Dr. Priyanka, Faculty	-Do-	Member
17.	Dr. Nisha Gulia, Faculty	Govt. General Hospital, Bahadurgarh, HR	Member
18.	Dr. Sumit Nigam, BPT, Director	Dynamic Physiotherapy Services, 5495, 2nd Floor Shorakothi Paharganj, New Delhi- 110055	Member
19.	Dr. Sonia, BPT	-Do-	Member
20.	Dr. Rohit, MPT	-Do-	Member
21.	Dr. Rashmi Lohia, BPT	-Do-	Member
22.	Dr. S.K. Yadav, B.P.T., M.P.T. (Ortho), M.I.A.P, D.C.P	-Do-	Member
23.	Dr. Sushanta Kapoor, B.D.S.	Kapoor Dental Care, C-18, Model Town-III, Delhi-110009	Member
24.	Kirti Sharma, Faculty	National Industrial Training Centre, Dwarka, New Delhi	Member
25.	Mukta Singh, Faculty	-Do-	Member
26.	Geeta Deswal, Faculty	-Do-	Member
27.	Preeti Singh, Faculty	-Do-	Member
28.	Akash Kumar, Faculty	-Do-	Member
29.	Bhawna, Instructor	-Do-	Member
30.	Dr. Urvashi Jain, M.D.	-Do-	Member
31.	Ramesh Kumar Garg, M.B.B.S, M.D.	-Do-	Member
32.	Dr. P.K. Anand, Faculty	-Do-	Member
33.	Amit Sethi, Consultant	-Do-	Member
34.	L.K. Mukherjee, DDT	CSTARI, Kolkata	Member

Skill India
कौशल भारत - कुशल भारत

CONTENTS

S No.	Topics	Page No.
1.	Course Information	1-2
2.	Training System	3-6
3.	Job Role	7
4.	General Information	8-9
5.	NSQF Level Compliance	10
6.	Learning/ Assessable Outcome	11-13
7.	Learning Outcome with Assessment Criteria	14-21
8.	Trade Syllabus	22-36
9.	Core Skill – Employability Skill	37-40
10.	Annexure I	
	List of Trade Tools & Equipment	41
	List of Tools & Equipment for Employability Skill	42
11.	Annexure II - Format for Internal Assessment	43

Skill India
कौशल भारत - कुशल भारत

1. COURSE INFORMATION

During one year duration of "Health Sanitary Inspector" trade, a candidate is trained on Professional Skill, Professional Knowledge and Employability Skill. In addition to this, a candidate is entrusted to undertake project work, extracurricular activities and on-the-job training to build up confidence. The broad components covered related to the trade are categorized in two semester each of six months duration. The semester wise course coverage is categorized as below:

1st Semester – In this semester, the trainee will be able to make a nutritional plan for all age groups under given conditions, design a balanced diet as per the requirement under given conditions and also will be able to calculate and suggest the calorie and nutritional requirements as per the specific requirements of the person. Identify disease that occurs due to various deficiencies. They will assess disease symptoms, inspect and report various food adulteration and also able to suggest different food preservation techniques for different types of food. They will identify and understand water and its properties and causes of water pollution, summarize water supply system with water treatment in the city/country etc. and also able to assemble plumbing system for conservation of water, develop rainwater harvesting technique. Trainee will able to identify and understand the water purification process and also able to handle the night soil of a city/town while keeping in mind the protection of environment and human safety. They will plan solid waste management system in an area or a small town. Identify air pollution sources and suggest the suitable remedies and also understand global warming, its effects and identify the remedial measure. Trainee will able to suggest the measures to minimize noise pollution, trainee will able plan and suggest the ventilation requirements of a particular area. They will plan and help in construction and maintenance of sewers, traps, plumbing tools and also know the types of sewers health hazard due to liquid waste. They will suggest disposal methods for dead animals humans and also able to identify different types of soil, its importance in relation with public health and reclamation of land. They will plan and suggest sanitary prescription of medical measures in housing and fairs & festivals. Identify occupational health hazards. Follow safety rules. Prevent occupational diseases. Trainee will able to prepare and control of biological environment and different parts of spraying equipments.

2nd Semester –In this semester, the trainee will learn about how to generate awareness programmes for masses on health education, illustrate importance of right behavior and personal hygiene, learn its diet impact on their personal life & society. They will perform first-aid treatment to tackle medical emergency situation, assess intensity of any disease, recognize the disease and provide first-aid treatment on time to contain the disease. They will follow the given immunization schedule and understand its importance. Identify disinfection and its importance to control diseases& carry out sterilization. Trainee will be able to understand the

basics of personal hygiene and its importance on a person's health and personality and also able to recognize various factors like death rate, birth rate, morbidity, MMR, IMR etc. Analyze importance of census survey and data collection, categorize health survey. Trainee will be familiarized with vocabulary and terminology of different acts.

Skill India
कौशल भारत - कुशल भारत

2. TRAINING SYSTEM

2.1 GENERAL

The Directorate General of Training (DGT) under Ministry of Skill Development & Entrepreneurship offers a range of vocational training courses catering to the need of different sectors of economy/ Labour market. The vocational training programmes are delivered under the aegis of National Council of Vocational Training (NCVT). Craftsman Training Scheme (CTS) and Apprenticeship Training Scheme (ATS) are two pioneer programmes of NCVT for propagating vocational training.

'Health Sanitary Inspector' trade under CTS is one of the popular courses delivered nationwide through the network of ITIs. The course is of one year (02 semester) duration. It mainly consists of Domain area and Core area. In the Domain area, Trade Theory & Practical impart professional skills and knowledge. While Core area (Employability Skill) imparts requisite core skill, knowledge and life skills. After passing out the training programme, the trainee is awarded the National Trade Certificate (NTC) by NCVT which is recognized worldwide.

Candidates broadly need to demonstrate that they are able to:

- Read and interpret technical parameters/ documents, plan and organize work processes, identify necessary materials and tools.
- Perform task with due consideration to safety rules, accident prevention regulations and environmental protection stipulations.
- Apply professional skill, knowledge & employability skills while performing jobs.
- Check the job/ assembly as per drawing for functioning, identify and rectify errors in job/ assembly.
- Document the technical parameters related to the task undertaken.

2.2 CAREER PROGRESSION PATHWAYS

- Can join Apprenticeship programme in different types of industries leading to National Apprenticeship certificate (NAC).
- Can join Crafts Instructor Training Scheme (CITS) in the trade for becoming an instructor in ITIs.

2.3 COURSE STRUCTURE

Table below depicts the distribution of training hours across various course elements during a period of one year (02 semesters):

S No.	Course Element	Notional Training Hours
1	Professional Skill (Trade Practical)	1320
2	Professional Knowledge (Trade Theory)	264
3	Employability Skills	110
4	Library & Extracurricular Activities	66
5	Project Work/ Hospital Visit	160
6	Revision & Examination	160
	Total	**2080**

2.4 ASSESSMENT & CERTIFICATION

The trainee will be tested for his skill, knowledge and attitude during the period of course and at the end of the training programme as notified by Govt. of India from time to time. The Employability skills will be tested in first two semesters itself.

a) The **Internal Assessment** during the period of training will be done by **Formative Assessment Method** by testing for assessment criteria listed against learning outcomes. The training institute have to maintain individual *trainee portfolio* as detailed in assessment guideline. The marks of internal assessment will be as per the template (Annexure – II).

b) The final assessment will be in the form of summative assessment method. The All India Trade Test for awarding NTC will be conducted by NCVT at the end of each semester as per guideline of Govt. of India. The pattern and marking structure is being notified by the Govt. of India from time to time. **The learning outcome and assessment criteria will be basis for setting question papers for final assessment. The examiner during final examination will also check** individual trainee's profile as detailed in assessment guideline before giving marks for practical examination.

2.4.1 PASS REGULATION

The minimum pass percentage for Practical is 60% & minimum pass percentage for Theory subjects is 40%. For the purposes of determining the overall result, 50% weightage is applied to the result of each semester examination.

2.4.2 ASSESSMENT GUIDELINE

Appropriate arrangements should be made to ensure that there will be no artificial barriers to assessment. The nature of special needs should be taken into account while

undertaking assessment. Due consideration should be given while assessing for teamwork, avoidance/reduction of scrap/wastage and disposal of scrap/wastage as per procedure, behavioral attitude, sensitivity to environment and regularity in training. The sensitivity towards OSHE and self-learning attitude are to be considered while assessing competency.

Assessment will be evidence based comprising the following:

- Job carried out in labs/workshop
- Record book/ daily diary
- Answer sheet of assessment
- Viva-voce
- Progress chart
- Attendance and punctuality
- Assignment
- Project work

Evidences of internal assessments are to be preserved until forthcoming semester examination for audit and verification by examination body. The following marking pattern to be adopted while assessing:

Performance Level	Evidence
(a) Weightage in the range of 60-75% to be allotted during assessment	
For performance in this grade, the candidate should produce work which demonstrates attainment of an acceptable standard of craftsmanship with occasional guidance, and due regard for safety procedures and practices.	• Demonstration of good skill in the use of hand tools, machine tools and workshop equipment. • Below 70% tolerance dimension achieved while undertaking different work with those demanded by the component/job. • A fairly good level of neatness and consistency in the finish. • Occasional support in completing the project/job.
(b)Weightage in the range of 75% - 90% to be allotted during assessment	
For this grade, a candidate should produce work which demonstrates attainment of a reasonable standard of craftsmanship, with little guidance, and regard for safety procedures and practices.	• Good skill levels in the use of hand tools, machine tools and workshop equipment. • 70-80% tolerance dimension achieved while undertaking different work with those demanded by the component/job. • A good level of neatness and consistency in the finish. • Little support in completing the project/job.

(c) Weightage in the range of above 90% to be allotted during assessment	
For performance in this grade, the candidate, with minimal or no support in organization and execution and with due regard for safety procedures and practices, has produced work which demonstrates attainment of a high standard of craftsmanship.	• High skill levels in the use of hand tools, machine tools and workshop equipment. • Above 80% tolerance dimension achieved while undertaking different work with those demanded by the component/job. • A high level of neatness and consistency in the finish. • Minimal or no support in completing the project.

Skill India
कौशल भारत - कुशल भारत

Sanitary Inspector

Sanitary Inspector; Health Assistant takes measures to maintain and improve standard of public health in the specified area. Inspects houses, shops, factories, entertainment places, bazars, drains, night soil depots, rubbish depots, latrines, burial and cremation ground, etc., and undertakes public health activities such as disinfections, anti-malarial and anti-epidemic measures. Inspects hotels, restaurants, etc. to ensure that food and edibles sold are fit for public consumption. Attends to complaints regarding sanitation. Reports outbreak of infectious diseases to authorities and takes preventive measures. Attends courts for prosecution of individuals violating sanitation and public health regulations and performs inoculation work. Controls and supervises work of Sanitary Darogas. May maintain accounts and correspondence, compile figures of births and deaths in his jurisdiction and may investigate causes of death. May be designated as Disinfecting Inspector, Food Inspector, Slaughter House Inspector, Mosquito Inspector, etc. according to nature of work performed.

Reference NCO Code: 3257.0100

Skill India
कौशल भारत - कुशल भारत

4. GENERAL INFORMATION

Name of the Trade	**HEALTH SANITARY INSPECTOR**
NCO - 2015	3257.0100
NSQF Level	Level 4
Duration of Craftsmen Training	1 Year (2 Semesters)
Entry Qualification	Passed 10th class examination under 10+2 System of education
Unit Strength (No. of Students)	20 (Max. supernumeraries seats: 6)
Space Norms	40 Sq. m
Power Norms	4.0 KW
Instructors Qualification for:	
(i) Health Sanitary Inspector	Diploma in Sanitary Inspector from recognized board with two-yearpost qualification experience in the relevant field. **OR** NTC/NAC passed in the Trade of Health Sanitary Inspector with three-year post qualification experience in the relevant field. **Desirable:** Preference will be given to a candidate with CIC (Craft Instructor Certificate) **Note:** *Out of two Instructors required for the unit of 2(1+1), one must have Diploma and other must have NTC/NAC qualifications.*
(ii) Employability Skill	MBA OR BBA with two-year experience OR Graduate in Sociology/ Social Welfare/ Economics with two-year experience OR Graduate/ Diploma with two-year experience and trained in Employability Skills from DGT institutes. **AND** Must have studied English/ Communication Skills and Basic Computer at 12th/ Diploma level and above. **OR** **Existing Social Studies Instructors duly trained in Employability Skills from DGT institutes.**

Distribution of training on hourly basis: (Indicative only)				
Total hrs /week	**Trade Practical**	**Trade Theory Soft Skills**	**Employability Skills**	**Extra-curricular Activity**
40 Hours	30 Hours	6 Hours	2 Hours	2 Hours

Skill India
कौशल भारत - कुशल भारत

5. NSQF LEVEL COMPLIANCE

NSQF level for **'Health Sanitary Inspector'** trade under CTS: **Level 4**

As per notification issued by the Govt. of India dated- 27.12.2013 on National Skill Qualification Framework, total 10 (Ten) Levels are defined.

Each level of the NSQF is associated with a set of descriptors made up of five outcome statements, which describe in general terms, the minimum knowledge, skills and attributes that a learner needs to acquire in order to be certified for that level.

Each level of the NSQF is described by a statement of learning outcomes in five domains, known as level descriptors. These five domains are:

a. Process
b. Professional Knowledge
c. Professional Skill
d. Core Skill and
e. Responsibility

The broad learning outcome of **'Health Sanitary Inspector'** trade under CTS mostly matches with the Level descriptor at Level- 4.

The NSQF level-4 descriptor is given below:

Level	Process Required	Professional Knowledge	Professional Skill	Core Skill	Responsibility
Level 4	Work in familiar, predictable, routine, situation of clear choice	Factual knowledge of field of knowledge or study	Recall and demonstrate practical skill, routine and repetitive in narrow range of application, using appropriate rule and tool, using quality concepts	Language to communicate written or oral, with required clarity, skill to basic Arithmetic and algebraic principles, basic understanding of social political and natural environment	Responsibility for own work and learning

6. LEARNING/ ASSESSABLE OUTCOME

Learning outcomes are a reflection of total competencies of a trainee and assessment will be carried out as per the assessment criteria.

6.1 GENERIC LEARNING OUTCOME

1. Apply safe working practices.
2. Comply with environment regulation and housekeeping.
3. Interpret & use company and medical communication.
4. Understand and apply the concept in productivity, quality tools, and labour welfare legislation in day-to-day work to improve productivity & quality.
5. Explain energy conservation, global warming, pollution and contribute in day-to-day work by optimally using available resources.
6. Explain personal finance, entrepreneurship and manage/organize related task in day-to-day work for personal & societal growth.
7. Utilize basic computer applications and internet to take benefit of IT developments in the industry.

6.2. SPECIFIC LEARNING OUTCOME

Semester-I

8. Make a nutritional plan for all age groups under given conditions.
9. Design a balanced diet as per the requirement under given conditions.
10. Calculate and suggest the calorie and nutritional requirements as per the specific requirements of the person.
11. Identify diseases that occur due to various deficiencies.
12. Assess disease symptoms.
13. Inspect and report various food adulterations.
14. Suggest different food preservation techniques for various types of food.
15. Identify and understand water and its properties and causes of water pollution. Summarize water supply system with water treatment in the city/ country etc.
16. Assemble plumbing system for conservation of water.
17. Develop rainwater harvesting technique.
18. Identify and understand the water purification process.
19. Handle the night soil of a city/ town with protection of environment and human being.
20. Plan solid waste management system in an area or a small town.

21. Identify air pollution sources and suggest the suitable remedies.
22. Understand global warming, its effects and identify the remedial measures.
23. Suggest the measures to minimise the noise pollution.
24. Plan and suggest the ventilation requirements of a particular area.
25. Illustrate concept of liquid waste and disposal. Know the types of sewers,health hazard due to liquid waste.
26. Plan and help in construction and maintenance of sewers, traps, plumbing tools etc.
27. Suggest disposal methods for dead animals and humans.
28. Identify different types of soil, its importance in relation with public health and reclamation of land.
29. Plan and suggest sanitary prescription of medical measures in housing, fairs & festivals.
30. Identify occupational health hazards. Follow safety rules. Prevent occupational diseases.
31. Prepare and control biological environment and different parts of spraying equipments.

Semester- II

32. Generate awareness programmes for masses on health education.
33. Illustrate importance of right behaviour and personal hygiene, learn its direct impact on their personal life & society.
34. Perform first-aid treatment to tackle medical emergency situation.
35. Assess intensity of any disease, recognize the disease and provide first-aid treatment on time to contain the disease.
36. Follow the given immunization schedule and understand its importance.
37. Identify disinfection and its importance to control diseases. Carry out sterilization.
38. Understand the basics of personal hygiene and its impacts on a person's health and personality.
39. Recognise various factors like death rate, birth rate, morbidity, MMR, IMR etc. analyse importance of census survey and data collection.
40. Categorise health survey.
41. Familiarise with vocabulary and terminology of different acts.

Skill India
कौशल भारत - कुशल भारत

7. LEARNING OUTCOME WITH ASSESSMENT CRITERIA

GENERIC LEARNING/ ASSESSABLE OUTCOME	
LEARNING/ ASSESSABLE OUTCOME	**ASSESSMENT CRITERIA**
1. Apply safe working practices.	1.1 Follow and maintain procedures to achieve a safe working environment in line with occupational health and safety regulations, requirements and according to policy.
	1.2 Recognize and report all unsafe situations according to the policy.
	1.3 Identify and take necessary precautions on fire and safety hazards and report accordingly to work on policy and procedures.
	1.4 Identify, handle and store/ dispose of dangerous goods and substances according to policy and procedures following safety regulations and requirements.
	1.5 Identify and observe policies and procedures with regard to illness or accident.
	1.6 Identify safety alarms accurately.
	1.7 Report to supervisor/ Competent of authority in the event of accident or sickness of any staff and record accident details correctly according to accident/injury procedures.
	1.8 Identify and observe evacuation procedures according to site policy.
	1.9 Identify Personal Productive Equipment (PPE) and use the same as per related working environment.
	1.10 Identify basic first-aid and use them under different circumstances.
	1.11 Identify different fire extinguishers and use the same as per requirement.
2. Comply with environment regulation and housekeeping	2.1 Identify environmental pollution & contribute to the avoidance of instances of environmental pollution.
	2.2 Deploy environmental protection legislation & regulations.
	2.3 Take opportunities to use energy and materials in an environmental friendly manner.
	2.4 Avoid waste and dispose waste as per procedure.
	2.5 Recognize different components of 5S and apply the same in the working environment.
3. Interpret & use company and medical	3.1 Obtain sources of information and recognize information.
	3.2 Use and execute medical documents.

	communication.	3.3 Use documents and medical regulations and occupationally related provisions.
		3.4 Conduct appropriate and target oriented discussions with higher authority and within the team.
		3.5 Present facts and circumstances, possible solutions &use English special terminology.
		3.6 Resolve disputes within the team
		3.7 Conduct written communication.
4.	Understand and apply the concept in productivity, quality tools and labour welfare legislation in day-to-day work to improve productivity & quality.	4.1 Semester examination to test the concept in productivity, quality tools and labour welfare legislation.
		4.2 Applications will be assessed during execution of assessable outcome.
5.	Explain energy conservation, global warming, pollution and contribute in day-to-day work by optimally using available resources.	5.1 Semester examination to test knowledge on energy conservation, global warming and pollution.
		5.2 Their applications will be assessed during execution of assessable outcome.
6.	Explain personnel finance, entrepreneurship and manage/organize related task in day-to-day work for personal & societal growth.	6.1 Semester examination to test knowledge on personnel finance, entrepreneurship.
		6.2 Their applications will be assessed during execution of assessable outcome.
7.	Utilize basic computer applications and internet to take benefit of IT developments in the industry.	7.1 Semester examination to test knowledge on basic computer working, basic operating system and uses internet services.
		7.2 Their applications will be assessed during execution of assessable outcome.

SPECIFIC LEARNING/ ASSESSABLE OUTCOME	
LEARNING/ ASSESSABLE OUTCOME	**ASSESSMENT CRITERIA**
SEMESTER-I	
8. Make a nutritional plan for all age groups under given conditions.	8.1 Identify different nutrients.
	8.2 Identify the requirements of nutrients.
	8.3 Observe the importance.
	8.4 Make a nutritional plan for the given age group.
9. Design a balanced diet as per the requirement under given conditions.	9.1 Identify components of food and its nutrition factors.
	9.2 Identify calories and nutrients for different food items.
	9.3 Calculate the calories and total nutrients of food items taken.
	9.4 Make a balanced diet plan using different food items as per the requirement and given conditions.
10. Calculate and suggest the calorie and nutritional requirements as per the specific requirements of the person.	10.1 Identify different foods available with their calories and nutrients.
	10.2 Identify the calories and nutrients required for different works and conditions.
	10.3 Identify the person with his health conditions and nature of the work being done.
	10.4 Calculate and suggest the calorie and nutrition requirements as per the given person and conditions.
11. Identify diseases that occur due to various deficiencies.	11.1 Identify various individuals with deficiencies.
	11.2 Identify different deficiency syndromes.
	11.3 Identify various nutrition deficiencies.
	11.4 Identify different diseases due to nutrition deficiency.
	11.5 Identify symptoms and suggest the important food nourishment required.
12. Assess disease symptoms.	12.1 Identify various individuals with diseases.
	12.2 Identify common diseases due to different conditions of work and living.
	12.3 Identify the disease symptoms.
	12.4 Assess the symptoms for various diseases.
13. Inspect and report various food adulterations.	13.1 Identify various foods that are commonly adulterated.
	13.2 Identify the parameters to be checked for finding food

	adulteration.
	13.3 Note the ideal factors of food available.
	13.4 Inspect different food for adulterations.
	13.5 Report food adulteration by doing different tests.
14. Suggest different food preservation techniques for various types of food.	14.1 Identify various foods as per their perishability.
	14.2 Apply common food preservation techniques by using salt and sugar.
	14.3 Identify different types of preservation techniques. Follow refrigeration techniques for food preservation.
	14.4 Identify the preservation systems in use.
	14.5 Take above factors into consideration and suggest food preservation techniques for various types of food.
15. Identify and understand water and its properties and causes of water pollution. Summarize water supply system with water treatment in the city/ country etc.	15.1 Identify the resources of water.
	15.2 Recognize the various resources of water pollution.
	15.3 Understand the water borne diseases, causes, effects and symptoms.
	15.4 Identify different type of water quality with various parameters of water in physical, chemical and bacteriological aspects.
	15.5 Understand different water treatment techniques ranging from traditional to the modern.
16. Assemble plumbing system for conservation of water.	16.1 Identify water conservation technique at household and commercial level.
	16.2 Identify the water supply system in different areas such as rural and urban areas.
	16.3 Identify and recognize the control measures for water pollution.
	16.4 Assemble plumbing system involving water conservation techniques.
17. Develop rainwater harvesting technique.	17.1 Understand the rain water harvesting process.
	17.2 Classify different rainwater harvesting technique.
	17.3 Implement the rain water harvesting pits in given locality.
18. Identify and understand the water purification process.	18.1 Understand the various types of water purification in rural and urban areas. Disinfection process of water resources and drinking water.
	18.2 Identify the water supply system in different areas such as rural and urban areas.
	18.3 Identify and recognize the control measures for water

	pollution.
	18.4 Identify the water treatment plant and the process.
19. Handle the night soil of a city/ town with protection of environment and human being.	19.1 Identify the difference between brackish water, sewage effluent and night soil.
	19.2 Recognize the various impact of night soil on the soil, water resources, atmosphere etc.
	19.3 Understand the different types of faecal borne diseases due to unsanitary disposal of night soil.
	19.4 Identify the various types of latrines and their construction.
	19.5 Identify the sewage treatment plant and understand the process diagram.
20. Plan solid waste management system in an area or a small town.	20.1 Recognize various waste materials.
	20.2 Recognise resources that increase solid waste.
	20.3 Classify & collect waste.
	20.4 Apply segregation techniques and segregate the waste.
	20.5 Apply suitable disposal techniques for waste disposal.
	20.6 Identify the working of biogas plant.
	20.7 Apply principles of recycling.
21. Identify air pollution sources and suggest the suitable remedies.	21.1 Identify sources of air pollution.
	21.2 Identify severity of air pollution.
	21.3 Suggest preventive measures to abort air pollution.
22. Understand global warming, its effects and identify the remedial measures.	22.1 Know the global warming and its effects.
	22.2 Measure the atmospheric temperature using thermometer.
	22.3 Identify need of ventilation.
23. Suggest the measures to minimise the noise pollution.	23.1 Understand impacts of noise pollution.
	23.2 Measure the noise pollution.
	23.3 Identify the causes of noise pollution.
	23.4 Suggest the measures to be taken to minimise the noise pollution.
24. Plan and suggest the ventilation requirements of a particular area.	24.1 Understand the concept of ventilation.
	24.2 Illustrate the types of ventilation.
	24.3 Identify the need of ventilation.
	24.4 Suggest ventilation requirements of a particular area.

25. Illustrate concept of liquid waste and disposal. Know the types of sewers, health hazard due to liquid waste.	25.1 Observe various sources of liquid waste.
	25.2 Understand human waste management system.
	25.3 Identify health hazards due to liquid waste.
26. Plan and help in construction and maintenance of sewers, traps, plumbing tools etc.	26.1 Understand types of sewerage system and their working.
	26.2 Identify various types of traps.
	26.3 Understand uses and working of traps.
27. Suggest disposal methods for dead animals and humans.	27.1 Observe importance for proper disposal of dead body and maintenance of record as per legal provision.
	27.2 Illustrate methods for preservation of dead.
	27.3 Identify basic requirements of a burial and cremation ground.
28. Identify different types of soil, its importance in relation with public health and reclamation of land.	28.1 Identify types of soil and its importance.
	28.2 Identify agricultural benefits of soil.
	28.3 Observe moisture level in soil.
	28.4 Understand concept of land reclamation.
29. Plan and suggest sanitary prescription of medical measures in housing and fairs & festivals.	29.1 Understand concept of a healthy housing.
	29.2 Identify sanitary requirement of a house.
	29.3 Explain importance of housing and its good health impacts.
	29.4 Identify requirements of sanitation in a fair.
	29.5 Estimate number of sanitation facility required for a particular event.
	29.6 Plan emergency sanitation, food, water supply for a large gathering.
30. Identify occupational health hazards. Follow safety rules. Prevent occupational diseases.	30.1 Identify the occupational hazards to the employees.
	30.2 Identify the various safety programs and equipment to control the occupational hazards.
	30.3 Implement measures for health protection of workers.
31. Prepare and control of biological environment and different parts of spraying equipments.	31.1 Identify and use insect circles and disinfections.
	31.2 Distinguish technique of sterilization and disinfection of various articles.
	31.3 Identify different parts of spraying equipments.
	31.4 Identify operation and maintenance of spraying equipments.
	31.5 Identify larvaecidals.
	31.6 Identify rodenticides.

SEMESTER- II	
32. Generate awareness programmes for masses on health education.	32.1 Understand importance of health education.
	32.2 Identify working opportunities for a health inspector.
	32.3 Plan health education awareness programme.
	32.4 Contribute in health education awareness.
33. Illustrate importance of right behaviour and personal hygiene, learn its direct impact on their personal life & society.	33.1 Learn importance of behaviour.
	33.2 Impact of behaviour on personal hygiene.
	33.3 Identify behavioural changes as per age groups.
	33.4 Understand concept of defence mechanism.
34. Perform first-aid treatment to tackle medical emergency situation.	34.1 Perform CPR.
	34.2 Make first-aid box.
	34.3 Identify types of bandages.
	34.4 Perform dressing when needed.
	34.5 Treat causalities properly.
	34.6 Transportation and care of victims can be done.
	34.7 Perform first-aid procedures in various conditions.
35. Assess intensity of any disease, recognize the disease and provide first-aid treatment on time to contain the disease.	35.1 Identify symptoms of diseases.
	35.2 Identify types of disease weather it is communicable or non-communicable.
	35.3 Guide precautions undertaken in any disease.
	35.4 Implement preventive measure to contain any disease.
36. Follow the given immunization schedule and understand its importance.	36.1 Identify age group for various immunisations.
	36.2 Understand natural immunisation schedule.
	36.3 Understand importance of immunisation.
37. Identify disinfection and its importance to control diseases. Carry out sterilization.	37.1 Understand requirement of disinfection and sterilisation.
	37.2 Identify disinfection and sterilisation process in hospitals.
	37.3 Identify various disinfection agents.
	37.4 Use disinfectants effectively.
	37.5 Carry out sterilisation procedure.
38. Understand the basics of personal hygiene and its impacts on a person's health and personality.	38.1 Understand importance of personal hygiene habits.
	38.2 Do proper care of their own nails and hands cleaning etc.
	38.3 Do care of dental care procedures.
	38.4 Develops regular hand washing habits.
	38.5 Develops healthy food habit.
	38.6 Develops regular exercise and improves personal hygiene

	habits results in a better personality.
39. Recognise various factors like death rate, birth rate, morbidity, MMR, IMR etc. analyse importance of census survey and data collection.	39.1 Understand demography.
	39.2 Identifies death rate, birth rate, MMR, IMR etc.
	39.3 Understand importance of census.
40. Categorise health survey.	40.1 Perform survey.
	40.2 Fill survey forms.
	40.3 Perform data collection.
	40.4 Classifies health surveys.
41. Familiarise with vocabulary and terminology of different acts.	41.1 Understands importance of acts.
	41.2 Identify epidemic and endemic situations at a given area.
	41.3 Understand air and water pollution control acts.
	41.4 Fill birth and death registration forms.
	41.5 MTP acts.
	41.6 Identify various acts and their importance.

Skill India
कौशल भारत - कुशल भारत

SYLLABUS–HEALTH SANITARY INSPECTOR			
FIRST SEMESTER – 06 Months			
Week No.	**Learning Outcome**	**Professional Skills (Trade Practical) With Indicative Hours**	**Professional Knowledge (Trade Theory)**
1-3	• Make a nutrition plan for all age groups under given conditions. • Design a balanced diet as per the requirement under given conditions. • Calculate and suggest the calorie and nutrition requirements as per the specific requirements of the person. • Identify diseases that occur due to various deficiencies. • Assess disease symptoms.	1. Identify the foul stuff. (05 hrs) 2. Point out the requirement of nutrition. (05 hrs) 3. Demonstrate on charts of various deficiency diseases. (05 hrs) 4. Visit various families for nutrition status. (05 hrs) 5. Nutrient requirement of infant, wearing pregnancy, location, preschool child, school going child. (06 hrs) 6. Survey of nutrition education & its importance. (05 hrs) 7. Preparation of diet menu for hypertensive, diabetic nephritis & heart patients. (05 hrs) 8. Head circumference with inch tape. (05 hrs) 9. Images of patients suffering from diseases.(05 hrs) 10. Audio-video aids. (06 hrs) 11. Tabular differentiation of types of malnutrition. (06 hrs) 12. Importance of health education to overcome the problem of malnutrition. (06 hrs)	Food (definition) & function of food & introduction of nutrition & nutrients. Classification of food, their sources, nutrient diets proteins, fat, vitamins & minerals – sources, function, deficiency excess & daily requirement. Balanced diet- definition & importance – Factors to be considered on planning meals. – Nutrient requirement of different age group – Diet survey Family assessment – clinical examination of all members – height & weight BMI [Body mass index], Head circumference, - Blood test for Hb. Nutrition education malnutrition- causes prevention, low birth weight (LBW), causes of LBW, prevention of LBW, special care to be given to malnourished children. Therapeutic Diet: Introduction for balanced diet, weight reducing diet- low fat diet, bland

	• Inspect and report various food adulterations. • Suggest different food preservation techniques for various types of food.	13. Display videos (Audio-video) on malnutrition. (05 hrs) 14. Demonstration of sources of Hb by pictorial chart. (05 hrs) 15. Demonstration of spoilage of some food items. (06 hrs) 16. Application of common salt & sugar to increase shelf life of many food items. (05 hrs) 17. Visit to milk plants to observe & understand the process of pasteurization. (03 hrs) 18. How to increase shelf life by killing micro-organism. (02 hrs)	diet, cirrhosis of liver, renal stone Food Preservation: definition & methods, household & industrial method of preservation, self-line, Pasteurization: methods, types &importance. Refrigeration: Prevents spoilage.
4-7	• Identify and understand water and its properties and causes of water pollution. Summarize water supply system with water treatment in the city/ country etc. • Assemble plumbing system for Conservation of water. • Develop rain water harvesting technique. • Identify and understand the	19. Draw a chart sowing various environmental factors. (05 hrs) 20. Tabulate various types of water with their properties. (05 hrs) 21. Classify water resources (surface water and ground water). (12 hrs) 22. Prepare a pie chart of total availability of water on the earth (Fresh water, saltwater, potable water etc.) (02 hrs) 23. Tabulate the per capital water demand for domestic purpose. (02 hrs) 24. Prepare a chart of water demand in different areas such as hospitals, hotels, industries, schools etc. (02 hrs) 25. Illustrate the importance of	WHO's definition for environmental sanitation. Safe and whole some water. Sources of water. Various uses of water and its needs. Water borne diseases. Conservation sources of water. Quality of water. Physical, chemical and biological standard for portable water. Public health aspect of very hard water. Steps of disinfection of well. Sources and nature of pollution of water. Purification of water: i) Large Scale ii) Small Scale Prepare of a sanitary well and tube well. Plumbing system and its maintenance. Water supply and storage system

	water purification process.	water earth and its uses in different area. (04 hrs) 26. Tabulate the coater borne diseases with different causes & symptoms (Make the diagrams of bacteria, virus, fungi, protein etc. (04 hrs) 27. Prepare a chart for impact of polluted water on human health, animals, plants etc. (04 hrs) 28. Tabulate the different methods for conservation of water in different areas. (04 hrs) 29. Draw and sketch a picture of rainwater harvesting. (04 hrs) 30. Identify the difference between portable water, safe and whole some water. (04 hrs) 31. Prepare a chart for physical, chemical and bacteriological quality of water. (04 hrs) 32. Tabulate the difference b/w soft and hard water. (03 hrs) 33. Make a chart for impact of hard water on human health and other areas such as–on plants on industrial equipments. (03 hrs) 34. Explain the disinfection with various disinfectant for well disinfection (03 hrs) 35. Construct a diagram for disinfection process of well. (04 hrs)	at the community and domestic. Pot method of chlorination. Swimming pool. Water testing labs.

		36. Prepare the list of sources of water pollution with their different characteristics. (4 hrs) 37. Visit to a water treatment plant.(04 hrs) 38. Make a diagram of water treatment plant with different process of water purification.(04 hrs) 39. Comparison of rapid and slow sand filters. (04 hrs) 40. Collection and dispatch of water sample for chemical and bacteriological examination.(03 hrs) 41. Prepare a design of sanitary well. (02 hrs) 42. Demonstrate the plumbing system for water and sketch the diagrams. (04 hrs) 43. Visit to a water supply system in the city and the particular society. (04 hrs) 44. Prepare and construct a purification system in the rural areas. (02 hrs) 45. Calculate the chlorine demand and prepare the graph also for residual chlorine in water.(04 hrs) 46. Visit to a swimming pool for sanitation and personal hygiene measures. (03 hrs) 47. Collect the water sample from the domestic taps, surface and ground water resources. (03 hrs) 48. Perform the practical for	

		physical and chemical parameters of given water sample in testing labs - pH - Turbidity - Chlorine - Hardness - TDS - Acidity - Alkalinity etc. (10 hrs)	
8-9	• Handle the night soil of a city/ town with protection of environment and human being.	49. Show the difference between water and sewage with given samples in the bottles in the testing labs. (02 hrs) 50. Categorises the numerous impact of night soil on the water bodies, atmosphere, soil etc. (08 hrs) 51. Tabulate numerous impact of food chain and impact of food contamination on human bodies. (04 hrs) 52. Prepare a chart for various diseases due to unsanitary disposal of night soil. (04 hrs) 53. Describe the construction and maintenance of service and non-service type latrines bore hole, dug well, RCA, septic tank, sulabh souchalaya. (18 hrs) 54. Visit to sulabh souchalaya. (12 hrs) 55. Demonstrating the construction and maintenance of trenching ground. (12 hrs)	**<u>Night soil disposal</u>** Sewage in liquid waste containing human excreta. Numerous impact of night soil on the environmental factors. Faucal borne disease due to unsanitary disposal of night soil. Different types of latrines in use principal of construction of sanitary latrines and their uses. i) Bore hole ii) Dug well iii)RCA iv) Septic tank latrines.

10-11	• Plan solid waste management system in an area or a small town.	56. Identify resources of increasing solid waste. (02 hrs) 57. Tabulate the category of solid waste based on sources. (02 hrs) 58. Classify solid waste according to their different properties such as medical, municipal, commercial, construction. (02 hrs) 59. Demonstration of collection methods of solid waste. (04 hrs) 60. Prepare a plan chart of solid waste management in a city. (02 hrs) 61. Prepare pie chart composition of MSW. (02 hrs) 62. Explain the disposal methods of solid waste in sanitary methods. (18 hrs) 63. Illustrate the bad effects of solid waste disposal in a chart. (06 hrs) 64. Compare the different methods of collection and transportation of solid waste with diagrams. (02 hrs) 65. Visit disposal site. i. Sanitary landfills ii. Composting iii. Incineration iv. Biogas plant (20 hrs)	**<u>Solid waste disposal</u>** – Source, generation, storage, collection and disposal methods of solid waste. – Classification of solid waste in community. – Polluting effects of different types of solid waste. – System of collection of solid waste from the houses & streets. – Sanitary transportation of solid waste. – Sanitary process of disposal of solid waste such as composting, sanitary land filling, incineration etc.
12	• Identify air pollution sources and suggest the	66. Demonstration of humidity and temperature. (05 hrs) 67. Point out sources of air	**<u>Air pollution</u>** – Introduction of air pollution. – Composition of air.

	suitable remedies. • Understand global warming, its effects and identify the remedial measures. • Suggest the measures to minimise the noise pollution. • Plan and suggest the ventilation requirements of a particular area.	pollution.(04 hrs) 68. Prepare charts or posters of Global warming.(04 hrs) 69. Prepare posture on prevention techniques for Air pollution. (04 hrs) 70. Demonstration of an AC plant for thermal comfort.(03 hrs) 71. Point out types of ventilation. (04 hrs) 72. Measurement of noise level. (06 hrs)	– Sources and nature of air pollution. – Effect of air pollution on health. – Prevention and controlling methods for air pollution. – Explain global warming and its impact. – Concept of temperature, humidity, radiation, thermal comfort, evaporation etc. – Methods of air purification. – Air disinfection. – Definition of ventilation. – Concept and importance of adequate ventilation. – Types of ventilation **<u>Noise pollution</u>** – Introduction. – Sources. – Health Impacts. – Preventive measures for controlling Noise pollution.
13-15	• Illustrate concept of liquid waste and disposal. Know the types of sewer Health hazards due to liquid waste. • Plan and help in construction and maintenance of sewers, traps, plumbing tools etc.	73. Point out the sewage treatment plant. (06 hrs) 74. Inspection of flushing tank, manholes etc. (06 hrs) 75. Demonstration of various traps 'p' trap, 's' trap, 'q' trap etc. (20 hrs) 76. Demonstration of manholes by video calls. (20 hrs) 77. Demonstration of various plumbing tools like hacksaw, pipe cutter, pipe vice, pipe wrench set of spanners etc. (15 hrs) 78. Inspection and maintenance	**<u>Liquid waste disposal</u>** – Definition of liquid waste and its sources. – Human waste management system. – Various methods for liquid waste disposal. – Pollution of water due to sewage. – Health hazard associated with liquid waste. – Sewers and its types. – Methods of laying sewers. – Construction and

		of sewage treatment plant.(13 hrs) 79. Identify various equipments of sewage disposal. (05 hrs) 80. Identify pollution of water from sewage. (05 hrs)	maintenance of sewers. – Sewer appurtenances. – Traps introductions. – Types of traps. – Definition of plumbing. – Plumbing tools and operations. **<u>Sewage disposal</u>** – Definition and types of sewage system. – Sewage farming and land treatment. – Sewage disposal by biogas plant. – Methods of disinfecting sewage. – Sewage farming.
16-17	• Suggest disposal methods for dead animals and humans. • Identify different types of soil, its importance in relation to public health and reclamation of land.	81. Visit to burial ground, proper process of disposal of dead bodies and maintenance of records as per legal provisions. (25 hrs) 82. Identify soil sample equipments. (12 hrs) 83. Sampling for assessment of soil pollution. (12 hrs) 84. Treatment of soil after the PH and disinfection. (11hrs)	**<u>Burial and Cremation</u>** – Introduction – Disposal of dead. – Types of disposal methods. – Methods of preservation of dead. – Commonly and less commonly used methods for disposal of dead. – Basic requirements for burial and cremation grounds. – Health hazards associated with unsanitary disposal of dead bodies. **<u>Soil sanitation</u>** – Introduction and importance of soil. – Classification of soil. – Classification from the view point of importance in public health.

			– Reason of excessive moisture in the soil. – Reclamation of land. – Soil health.
18-19	• Plan and suggest sanitary prescription of medical measures in housing and fairs & festivals.	85. Visit of housing for assessing sanitary standards and prescription of remedial measures. (25 hrs) 86. Classify the overcrowding.(05 hrs) 87. Inspection and preparation of fairs and festivals. (18 hrs) 88. Preparation of sanitary arrangements associated with natural calamities. (12 hrs)	**<u>Housing</u>** – General principle of healthy housing. – Home sanitation. – Utility services of house. – Sanitary standards for construction of house. – Food hygiene at home. – Specification for healthy housing. **<u>Sanitation in fairs and festivals</u>** – Sanitation management at fairs and festivals. – Sanitary problems associated with human gatherings and temporary settlements. – Alternative emergency sanitary provisions to prevent sanitation crisis for food, housing, water supply, lighting. – Disposal of community waste and prevention of outbreak of epidemics.
20-21	• Identify occupational health hazards. Follow safety rules. Prevent occupational diseases.	89. Visit various trade premises (diary, bakery etc.) (12 hrs) 90. Visit to a factory for survey of sanitation problems of workplace. (18 hrs) 91. Identification of danger zones and adequacy of safety arrangements.(12 hrs) 92. Health and sanitation survey	**<u>Occupational health</u>** – Introduction – Occupational environment measures. – Occupational diseases. – State the importance of safety and health at work place. – State the role of employer,

		of the vicinity of the industrial establishment for identification of health problems emerging from industrial pollution. (18 hrs)	trade union and employees for health and safety program. – Measures for health protection workers. – Prevention of occupational diseases. – Provision- benefit to employees. – Occupational health in India.
22	• Prepare and control of biological environment and different parts of spraying equipments.	93. Identification and use of insecticides, pesticides and disinfectants. (02 hrs) 94. Application of techniques of sterilisation and disinfection of various articles.(04 hrs) 95. Identification of different part of spraying equipments. (06 hrs) 96. Identify and use of larvicides. (06 hrs) 97. Operation and maintenance of spraying equipment. (06 hrs) 98. Identify and use of rodenticides. (06 hrs)	**<u>Control of biological environment</u>** – Introduction – Study on insecticides, pesticides and disinfections. – Sterilisation and disinfection of different articles. – Various spraying equipments. – Uses of rodenticides and larvaecidals. – Principal of arthropod control.
23-24	Project work/ Hospital Visit Broad Areas: a) Identify soil sample equipments. b) Inspection and maintenance of sewage treatment plant. c) Measurement of noise level. d) Prepare charts or posters of global warming. e) Perform the practical for physical and chemical parameters of given water sample in testing labs. – PH – Turbidity – Chlorine – Hardness – TDS		

	– Acidity – Alkalinity etc. f) Make a chart for impact of hard water on human health and other areas such as- on plants, on industrial equipments.
25	**Revision**
26	**Examination**

Skill India
कौशल भारत - कुशल भारत

SYLLABUS –HEALTH SANITARY INSPECTOR			
SECOND SEMESTER – 06 Month			
Week No.	**Learning Outcome Reference**	**Professional Skills (Trade Practical) With Indicative Hours**	**Professional Knowledge (Trade Theory)**
27-30	• Generate awareness programmes for masses on health education.	99. Designing of posters on Malaria.(20 hrs) 100. Designing of posters on roles and responsibilities of a health inspector.(20 hrs) 101. Demonstration of health awareness program as a class activity.(08 hrs) 102. Designing environmental sanitation posters.(15 hrs) 103. Designing posters on balanced diet.(10 hrs) 104. Designing poster on basic hygiene practices.(07 hrs) 105. Preparing power point preservation on health awareness.(25 hrs) 106. Demonstration of preparation of ORS.(15 hrs)	– Definition of health – Content of health education. – Principal of health education. – Health education opportunities for health inspector in his work place. – Use of audio-visual aids and media. – Health education approach. – Planning health education activities, education in relation to environmental sanitation. – Awareness on need of sanitation amenities. – Health education material. – Contribution of public health centres in health education. – Utilising community resources for health education. – Benefits of personal contract group meetings to provide health education.
31-33	• Illustrate importance of right behaviour and personal hygiene, learn its direct impact on their personal life & society.	107. Preparing charts on personal hygiene habits.(35 hrs) 108. Designing posters on Do's and Don'ts in a social behaviour.(20 hrs) 109. Demonstration of hand washing and caring.(20 hrs) 110. Demonstration on oral	**<u>Behavioral Science</u>** – Definition of behavioural science. – Importance of behavioural science. – Impact of behaviour on personal hygiene. – Basic hygiene practices. – Habits and customs affecting

		hygiene.(15 hrs)	personal hygiene. – Caring sense organs. – Oral hygiene. – Factors influencing human behaviour, change of behavioural pattern in different age groups. – Interpersonal relations and defence mechanism.
34-39	• Perform first-aid treatment to tackle medical emergency situation.	111. Dressing of wounds, bandages. (20 hrs) 112. Management of bone injuries with splints, slings.(20 hrs) 113. Transportation of injured and unconscious cases and their management.(20 hrs) 114. Diagnosis and treatment of minor ailments, cough, fever, bleeding, toothache etc. (35 hrs) 115. Poisoning case managements (10 hrs) 116. Management in case of heat attack, sun stroke, haemorrhage, burns, electrical injuries etc.(35 hrs) 117. Training on artificial respiration.(20 hrs) 118. Arranging first-aid treatment in various emergency cases. (20 hrs)	**First-Aid** – Aim of first-aid. – Principles and practice of first-aid. – Contents of a basic first-aid box. – CPR – Types of dressing and bandages. – Types of wounds. – Miscellaneous conditions. – Approach to a casualty. – Psychological first-aid. – Handling multiple casualties. – Types of injuries like road accidents, factories accidents and disaster injuries. – Transportation of victims and proper care provided.
40-44	• Assess intensity of any disease, recognize the disease and provide first-aid treatment on	119. Demonstration on communicable and non-communicable diseases symptoms and their control measures. (40 hrs) 120. Preparation of	**Communicable diseases** – Definition and introduction on communicable disease. – Air-borne and transmission of diseases through contact.

	time to contain the disease. • Follow the given immunization schedule and understand its importance. • Identify disinfection and its importance to control diseases. Carry out sterilization.	immunisation programme (20 hrs) 121. Conducting health and general survey and report making. (30 hrs) 122. Videos on disinfection and sterilisation techniques. (30 hrs) 123. Various chemicals uses with safety for disinfection through videos. (30 hrs)	– Symptoms of diseases. – Explain in detail various communicable diseases like Swine Flu, T.B., AIDS, Diphtheria, Polio, measles, diarrhoea etc. – General measures for prevention and control of communicable diseases. **<u>Non-communicable diseases</u>** – Introduction of non-communicable disease. – Explain in detail diseases like cancer, hypertension, cardiac disease, diabetes etc. – In detail symptoms, prevention and control of non-communicable diseases. **<u>Immunity and immunisation</u>** – Importance of immunity and immunisation – Types, purpose and effect of immunisation. – National immunisation schedule. – Measles, typhoid vaccines and pentavalent vaccine. **<u>Disinfection and sterilisation</u>** – Need of disinfection and sterilisation. – Importance of disinfection and sterilisation in hospitals. – Introduction and uses of various disinfection agents like Halogen, $KMnO_2$solution, solid and liquid agents. – Effective disinfectants like formaldehyde, sulphur,

			chlorine gases etc. – Use of UV radiation and ozone as disinfectant.
45-46	• Understand the basics of personal hygiene and its impact on a person's health and personality.	124. Making posters on dental care. (12 hrs) 125. Making posters on skin and hair hygiene. (12 hrs) 126. Making posters on basic hygiene habits. (12 hrs) 127. Demonstration on right method for hand washing. (12 hrs) 128. Demonstration on oral health. (12 hrs)	**Personal hygiene** – Need and importance of personal hygiene in daily life. – Factors influencing health and hygiene habits. – Maintaining basic hygiene habits of skin, hair, oral, nails etc. – Developing dental care, care of hands, washing etc. – Importance of regular exercise and nutritious food.
47-48	• Recognise various factors like death rate, birth rate, morbidity, MMR, IMR etc., analyse importance of census survey and data collection. • Categorise health survey. • Familiarise with vocabulary and terminology of different acts.	129. Data collection from hospitals for Malaria cases. (05 hrs) 130. Data collection from hospitals for Dengue cases.(05 hrs) 131. Health survey of people of a locality.(05 hrs) 132. Vaccination survey in a locality. (05 hrs) 133. Design and prepare population control measures on chart.(05 hrs) 134. Collection and dispatch of food samples for analysis preparation of papers for legal proceeding.(06 hrs) 135. Performance of simple household tests to identify adulteration in milk, ghee oil, sugar, tea etc.(07 hrs) 136. Acquaintance with	**Demography and health survey** – Definition and introduction of demography. – Factors of demography. – Various stage of demo. 1. High stationary 2. Early expending 3. Late expending 4. Low stationary – Health survey includes birth rate, death rate, morbidity, IMR, MMR etc. – Population control measures. **Public Health Act** – Definition, introduction and importance of acts. – Indian Epidemic Disease Act. – Explain endemic, pandemic with examples. – Define epidemiology.

		registration of acts.(06 hrs) 137. Prepare reporting of different acts.(06 hrs) 138. Documentation process for implementation of different acts.(05 hrs) 139. Prepare a chart of pollution levels of toxins of different industries in an area.(05 hrs)	– Air and Water Pollution Control Act. – Prevention of Food Adulteration Act. – Birth and Death Registration Act. – M.T.P. Act. – Suppression of Immoral Traffic Act (SITA). – Municipal and Local Body Acts related to Housing Sanitation Act. – Factory Act and ESI Acts.
49-50	Project work/ Hospital visit Broad Areas: a) Arranging first-aid treatment in various emergency cases. b) Design and prepare population control measures on chart. c) Various chemical uses with safety for disinfection through video. d) Preparing charts on personal hygiene habits. e) Data collection from hospitals for malaria cases. f) Prepare a chart of pollution levels of toxins of different industries in an area.		
51	**Revision**		
52	**Examination**		

Note: -

1. *Some of the sample project works (indicative only) are given against each semester.*
2. *Instructor may design their own project and also inputs from local industry may be taken for designing such new project.*
3. *The project should broadly cover maximum skills in the particular trade and must involve some problem solving skill. Emphasis should be on Teamwork: Knowing the power of synergy/ collaboration, work to be assigned in a group (Group of at least 4 trainees). The group should demonstrate Planning, Execution, Contribution and Application of Learning. They need to submit Project report.*
4. *If the instructor feels that for execution of specific project more time is required than he may plan accordingly to produce components/ sub-assemblies in appropriate time i.e., may be in the previous semester or during execution of normal trade practical.*

9. SYLLABUS - CORE SKILLS

CORE SKILL – EMPLOYABILITY SKILL	
First Semester	
1. English Literacy	**Duration : 20 hrs** **Marks : 09**
Pronunciation	Accentuation (mode of pronunciation) on simple words, Diction (use of word and speech)
Functional Grammar	Transformation of sentences, voice change, change of tense, Spellings
Reading	Reading and understanding simple sentences about self, work and environment.
Writing	Construction of simple sentences Writing simple English
Speaking/ Spoken English	Speaking with preparation on self, on family, on friends/ classmates, on known people, picture reading, gain confidence through role-playing and discussions on current happenings, job description, asking about someone's job, habitual actions. Cardinal (fundamental) numbers ordinal numbers. Taking messages, passing on messages and filling message forms, Greeting and introductions, Office hospitality, Resumes or Curriculum vitae's essential parts, Letters of application reference to previous communication.
2. IT Literacy	**Duration : 20 hrs** **Marks : 09**
Basics of Computer	Introduction, Computer and its applications, Hardware and peripherals, Switching on-Starting and shutting down computer.
Computer Operating System	Basics of Operating System, WINDOWS, The user interface of Windows OS, Create, Copy, Move and delete Files and Folders, Use of External memory like pen drive, CD, DVD etc., Use of Common applications.
Word Processing and Worksheet	Basic operating of Word Processing, creating, Opening and closing documents, Use of shortcuts, Creating and editing of Text, Formatting the text, Insertion & creation of Tables. Printing document. Basics of Excel worksheet, understanding basic commands, creating simple worksheets, understanding sample worksheets, use of simple

	formulas and functions, Printing of simple excel sheets.
Computer Networking and Internet	Basic of computer Networks (using real life examples), Definitions of Local Area Network (LAN), Wide Area Network (WAN), Internet, Concept of Internet (Network of Networks), Meaning of World Wide Web (WWW), Web Browser, Web Site, Webpage and Search Engines. Accessing the Internet using Web Browser, Downloading and Printing Web Pages, Opening an email account and use of email. Social media sites and its implication. Information Security and antivirus tools, Do's and Don'ts in Information Security, Awareness of IT - ACT, types of cyber crimes.
3. Communication Skills	**Duration : 15 hrs** **Marks : 07**
Introduction to Communication Skills	Communication and its importance Principles of effective communication Types of communication - verbal, non-verbal, written, email, talking on phone. Non-verbal communication -characteristics, components-Para-language Body language Barriers to communication and dealing with barriers. Handling nervousness/ discomfort.
Listening Skills	Listening-hearing and listening, effective listening, barriers to effective listening,guidelines for effective listening. Triple- A Listening - Attitude, Attention & Adjustment. Active listening skills.
Motivational Training	Characteristics essential to achieving success. The power of positive attitude. Self awareness Importance of commitment Ethics and values Ways to motivate oneself Personal goal setting and employability planning.
Facing Interviews	Manners, etiquettes, dress code for an interview. Do's & Don'ts for an interview.
Behavioral Skills	Problem solving Confidence building Attitude
Second Semester	

4. Entrepreneurship Skills	**Duration : 15 hrs** **Marks : 06**
Concept of Entrepreneurship	Entrepreneur - Entrepreneurship - Enterprises: Conceptual issue Entrepreneurship vs. management, Entrepreneurial motivation. Performance &record, Role &function of entrepreneurs in relation to the enterprise & relation to the economy, Source of business ideas, Entrepreneurial opportunities, The process of setting up a business.
Project Preparation & Marketing Analysis	Qualities of a good Entrepreneur, SWOT and Risk Analysis. Concept & application of PLC, Sales & distribution Management. Difference between small scale &large scale business, Market survey, Method of marketing, Publicity and advertisement, Marketing Mix.
Institution's Support	Preparation of Project. Role of various schemes and Institutes for self-employment i.e. DIC, SIDA, SISI, NSIC, SIDO, Idea for financing/ non-financing support agencies to familiarizes with the policies/Programmes& procedure & the available scheme.
Investment Procurement	Project formation, Feasibility, Legal formalities i.e., Shop Act, Estimation & Costing, Investment procedure - Loan procurement - Banking Processes.
5. Productivity	**Duration : 10 hrs** **Marks : 05**
Benefits	Personal/ Workman - Incentive, Production linked bonus, Improvement in living standard.
Affecting Factors	Skills, Working Aids, Automation, Environment, Motivation - How it improves or slows down productivity.
Comparison with Developed Countries	Comparative productivity in developed countries (viz. Germany, Japan and Australia) in selected industries e.g. Manufacturing, Steel, Mining, Construction etc. Living standards of those countries, wages.
Personal Finance Management	Banking processes, Handling ATM, KYC registration, safe cash handling, Personal risk and Insurance.
6. Occupational Safety, Health and Environment Education	**Duration : 15 hrs** **Marks : 06**
Safety & Health	Introduction to occupational safety and health, importance of safety and health at workplace.
Occupational Hazards	Basic hazards, Chemical hazards, Vibroacoustic hazards, Mechanical hazards, Electrical hazards, Thermal hazards. Occupational health, Occupational hygiene, Occupational diseases/ Disorders & its prevention.

Accident &Safety	Basic principles for protective equipment. Accident prevention techniques - control of accidents and safety measures.
First-Aid	Care of injured &sick at the workplaces, First-Aid &transportation of sick person.
Basic Provisions	Idea of basic provision legislation of India. Safety, health, welfare under legislative of India.
Ecosystem	Introduction to environment. Relationship between society and environment, Ecosystem and Factors causing imbalance.
Pollution	Pollution and pollutants including liquid, gaseous, solid and hazardous waste.
Energy Conservation	Conservation of energy, re-use and recycle.
Global Warming	Global warming, climate change and Ozone layer depletion.
Ground Water	Hydrological cycle, ground and surface water, Conservation and harvesting of water.
Environment	Right attitude towards environment, Maintenance of in-house environment.
7. Labour Welfare Legislation	**Duration : 05 hrs** **Marks : 03**
Welfare Acts	Benefits guaranteed under various acts- Factories Act, Apprenticeship Act, Employees State Insurance Act (ESI), Payment Wages Act, Employees Provident Fund Act, The Workmen's Compensation Act.
8. Quality Tools	**Duration : 10 hrs** **Marks : 05**
Quality Consciousness	Meaning of quality, Quality characteristic.
Quality Circles	Definition, Advantage of small group activity, objectives of quality Circle, Roles and function of Quality Circles in Organization, Operation of Quality circle. Approaches to starting Quality Circles, Steps for continuation Quality Circles.
Quality Management System	Idea of ISO 9000 and BIS systems and its importance in maintaining qualities.
House Keeping	Purpose of House-keeping, Practice of good Housekeeping.
Quality Tools	Basic quality tools with a few examples.

ANNEXURE-I

LIST OF TOOLS & EQUIPMENTS			
HEALTH SANITARY INSPECTOR			
S No.	**Name of the Tools and Equipments**	**Specification**	**Quantity**
A. TRAINEES TOOL KIT			
1.	Gloves		As required
2.	Apron		20 nos.
3.	Disposable Mask		As required
B. SHOP TOOLS, INSTRUMENTS – For 2 (1+1) units no additional items are required			
Lists of Tools:			
4.	Ventilation System		1 no.
5.	Sewage System and Treatment plant		1 no.
6.	Water Purification Plant		1 no.
7.	Sanitary Plant		1 no.
8.	Waste Disposal Plant		1no.
C. LIST OF EQUIPMENTS			
9.	LCD Projector		1 no.
10.	Personnel Computer	With multimedia facilities	1 no.
11.	Refrigerator	165 Ltr	1no.
12.	Autoclave		1 no.
13.	Sterilizer		1 no.
14.	TDS Meter		2nos.
15.	Thermometer		4 nos.
16.	BP Instrument		1 no.
17.	Stethoscope		4 nos.
18.	Haemoglobin meter		2 nos.
19.	Laboratory Microscope		1 no.
20.	First-Aid Kit		2 nos.
21.	Needles and Syringes		As per requirement

Skill India
कौशल भारत - कुशल भारत

TOOLS & EQUIPMENTS FOR EMPLOYABILITY SKILLS		
S No.	**Name of the Equipment**	**Quantity**
1.	Computer (PC) with latest configurations and Internet connection with standard operating system and standard word processor and worksheet software	10 nos.
2.	UPS - 500VA	10 nos.
3.	Scanner cum Printer	1 no.
4.	Computer Tables	10 nos.
5.	Computer Chairs	20 nos.
6.	LCD Projector	1 no.
7.	White Board 1200 mm x 900 mm	1 no.
Note: *Above Tools & Equipments not required, if Computer LAB is available in the institute.*		

Skill India
कौशल भारत - कुशल भारत

ANNEXURE-II

FORMAT FOR INTERNAL ASSESSMENT

Name & Address of the Assessor:		**Year of Enrollment:**
Name & Address of ITI (Govt./Pvt.):		**Date of Assessment:**
Name & Address of the Industry:		**Assessment location: Industry / ITI**
Trade Name:	**Semester:**	**Duration of the Trade/Course:**
Learning Outcome:		

S No.	**Maximum Marks (Total 100 Marks)**		**15**	**5**	**10**	**5**	**10**	**10**	**5**	**10**	**15**	**15**	**Total Internal Assessment Marks**	**Result (Y/N)**
	Candidate Name	**Father's/Mother's Name**	Safety Consciousness	Workplace Hygiene	Attendance/ Punctuality	Ability to Follow Manuals/ Written Instructions	Application of Knowledge	Skills to handle Tools &Equipment	Economical Use of Materials	Speed in Doing Work	Quality in Workmanship	VIVA		
1														
2														

Skill India
कौशल भारत-कुशल भारत